

ສະບັບດັດແກ້ເພີ່ມເຕີມ

Distr.: ຫົວໄປ

ວັນທີ 20 ເດືອນມິຖຸນາ ປີ 2019

ຕົ້ນສະບັບ: ພາສາອັງກິດ

ສະພາ ສິດທິມະນຸດ

ກອງປະຊຸມຄັ້ງທີ ສີ່ສິບເອັດ

ວັນທີ 24 ເດືອນມິຖຸນາ --ວັນທີ 12 ເດືອນກໍລະກົດ ປີ 2019

ວາລະທີ 3

ສິ່ງເສີມ ແລະ ປົກປ້ອງທຸກດ້ານຂອງສິດທິມະນຸດ, ສິດທິຂອງພົນລະເມືອງ, ສິດທິດ້ານການເມືອງ, ສິດທິດ້ານເສດຖະກິດ, ສິດທິດ້ານສັງຄົມ ແລະ ດ້ານວັດທະນາທຳ ລວມທັງສິດທິດ້ານການພັດທະນາ

ການຢັ້ງຢາມ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ

ບົດລາຍງານຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວກັບ ຄວາມທຸກຍາກທີ່ສຸດ ແລະ ສິດທິມະນຸດ *, **

ພາສາສະຫຼຸບສັງລວມ

ນັບຕັ້ງແຕ່ໄດ້ຮັບເອກະລາດ, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ບັນລຸເຖິງ ການຂະຫຍາຍຕົວ ດ້ານເສດຖະກິດທີ່ໜ້າປະທັບໃຈ, ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີປະຫວັດເຄີຍເປັນປະເທດຫົວເມືອງຂຶ້ນ ແລະ ມີລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກຕົກຄ້າງຢູ່ໃນຫຼາຍພື້ນທີ່ກໍຕາມ. ລະດັບຄວາມທຸກຍາກໄດ້ຫຼຸດລົງຫຼາຍ, ແຕ່ວ່າ ລະດັບການຂະຫຍາຍຕົວທີ່ສູງ ເຊິ່ງໄດ້ມາຈາກການຂຸດຄົ້ນຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ການລົງທຶນຂອງຕ່າງປະເທດ ຊຳພັດບໍ່ໄດ້ນຳໄປສູ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກໃນລະດັບທີ່ເທົ່າທຽມກັນ. 80 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງພົນລະເມືອງ ຍັງດຳລົງຊີວິດດ້ວຍເງິນ ໜ້ອຍກວ່າ 2.50 ໂດລາຕໍ່ມື້. ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບກຳລັງເພີ່ມຂຶ້ນ ຍ້ອນກຸ່ມຄົນຊື່ນສູງໃນຕົວເມືອງຈະເລີນຮຸ່ງເຮືອງຂຶ້ນ ແລະ ໃນຂະນະທີ່ປະຊາຊົນທີ່ມີລາຍຮັບຕໍ່າຈຳນວນຫຼາຍ ຊຳພັດຖືກຈຳກັດ ໃນການເຂົ້າເຖິງທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ສຳຄັນຕ່າງໆ. ພັກປະຊາຊົນ ປະຕິວັດລາວ ມີສິດຜູກຂາດດ້ານລະບົບການເມືອງ ແລະ ທາງດ້ານອິດສະຫຼະພາບດ້ານການເມືອງ ເຊິ່ງຄົນສ່ວນຫຼາຍບໍ່ມີ. ບົດລາຍງານສະບັບຫຼ້າສຸດນີ້ ຕ້ອງອ່ານຄຽງຄູ່ກັບຖະແຫຼງການຫຼັງຈາກການຢັ້ງຢາມຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດ ເຊິ່ງລວມມີ ການປະເມີນລະອຽດກ່ຽວກັບປະເດັນເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ກ່ຽວກັບສິ່ງທ້າທາຍສະເພາະ ທີ່ເກີດຂຶ້ນກັບປະຊາຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ, ແມ່ຍິງ ແລະ ກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍ.

ບົດລາຍງານນີ້ ສຸມໃສ່ຂໍ້ສິດສິດຕ່າງໆ ແລະ ບັນດາການປະຕິຮູບ ທີ່ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ສາມາດຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນປະຊາຊົນທີ່ຢູ່ໃນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຍົກສູງການນັບຖືສິດທິມະນຸດຂອງພວກເຂົາ. ສິ່ງເຫຼົ່ານັ້ນລວມເຖິງ ການປະເມີນຄົນບັນດາຍຸດທະສາດການພັດທະນາເສດຖະກິດ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ຜົນປະໂຫຍດຈາກການເຕີບໂຕ ໄດ້ມີການແບ່ງປັນຢ່າງສະເໝີພາບກວ່າເກົ່າ, ລົງທຶນໃສ່ລະບົບການປົກປ້ອງທາງສັງຄົມໃຫ້ເຂັ້ມແຂງກວ່າເກົ່າ ເຊິ່ງປັດຈຸບັນສ່ວນຫຼາຍຍັງບໍ່ມີ ແລະ ຮັບຮອງເອົານະໂຍບາຍ ດ້ານຄວາມໂປ່ງໃສ, ການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ມີຄວາມໝາຍ ແລະ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງທາງອຳນາດ ໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນຜູ້ທຸກຍາກ ແລະ ດຶງເອົາການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງພວກເຂົາເຂົ້າໃນການປົກສາຫາລືກັບມວນຊົນຢ່າງແທ້ຈິງ.

* ບົດສະຫຼຸບສັງລວມຂອງບົດລາຍງານນີ້ ໄດ້ແຈກຢາຍເປັນພາສາທາງການທຸກພາສາ. ບົດລາຍງານເອງ ເຊິ່ງຊ້ອນທ້າຍ ມາກັບບົດສະຫຼຸບສັງລວມນີ້ ແມ່ນໄດ້ແຈກຢາຍ ເປັນພາສາທີ່ຍິນໃຫ້ເທົ່ານັ້ນ.

** ບົດລາຍງານ ໄດ້ຍື່ນໄປຍັງສູນບໍລິການຈັດກອງປະຊຸມ ພາຍຫຼັງຄົບກຳນົດ ເພື່ອສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຂໍ້ມູນທີ່ໃໝ່ຫຼ້າສຸດ.

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ

ບົດລາຍງານຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວກັບ ຄວາມທຸກຍາກທີ່ສຸດ ແລະ ສິດທິມະນຸດ ຈາກການໄປຢ້ຽມຢາມ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ຂອງທ່ານ

ສາລະບານ

	<i>ເລກໜ້າ</i>
I. ພາກສະເໜີ	3
II. ການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ.....	5
III. ການຫັນເອົາການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດໄປສູ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ	6
A. ນະໂຍບາຍດ້ານເສດຖະກິດ	7
B. ຄວາມເຊື່ອມໂຍງລະຫວ່າງທີ່ດິນ ແລະ ຄວາມທຸກຍາກ.....	10
C. ຄິດຄືນໃໝ່ກ່ຽວກັບໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ.....	12
IV. ບັນດາໂຄງການປົກປ້ອງສັງຄົມທີ່ສໍາຄັນ	13
A. ດ້ານສາທາລະນະສຸກ.....	14
B. ການສຶກສາ.....	15
V. ສິ່ງທ້າທາຍ ແລະ ໂອກາດ.....	16
A. ລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກ.....	16
B. ຄວາມທຸກຍາກໃນເຂດຊົນນະບົດ.....	16
C. ກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍ	17
D. ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ.....	18
E. ເດັກນ້ອຍ	18
F. ລະບຽບຂອງກົດໝາຍ.....	19
VI. ອົງການປະຊາສັງຄົມ ເປັນຄູ່ຮ່ວມໃນການພັດທະນາ.....	20
VII. ຊຸມຊົນອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ແລະ ຜູ້ປະກອບການຂອງບໍລິສັດຕ່າງໆ.....	21
A. ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ.....	21
B. ສະຖາບັນການເງິນສາກົນ	22
C. ຂະແໜງທຸລະກິດ	23
VIII. ຂໍ້ສະເໜີແນະທີ່ເປັນບຸລິມະສິດ	23

I. ພາກສະເໜີ

1. ຜູ້ລາຍງານພິເສດກ່ຽວກັບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກທີ່ສຸດ ແລະ ສິດທິມະນຸດທີ່ໄປຢ້ຽມຢາມ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ລະຫວ່າງ ວັນທີ 18 ຫາ 28 ເດືອນມີນາ ປີ 2019. ວັດຖຸປະສົງຂອງການຢ້ຽມຢາມ ແມ່ນເພື່ອລາຍງານຕໍ່ສະພາສິດທິມະນຸດວ່າ ບັນດານະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນງານຕ່າງໆ ຂອງລັດຖະບານ ກ່ຽວກັບ ຄວາມທຸກຍາກທີ່ສຸດນັ້ນ ສອດຄ່ອງກັບພັນທະດ້ານສິດທິມະນຸດໄດ້ໃນລະດັບໃດ ແລະ ເພື່ອໃຫ້ຂໍ້ສະເໜີແນະ ແບບສ້າງສັນຕໍ່ລັດຖະບານ ແລະ ພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ. ຜູ້ລາຍງານພິເສດ ຂໍຂອບໃຈມາຍັງລັດຖະບານ ທີ່ ເຊື່ອເຊີນທ່ານມາ ແລະ ອໍານວຍຄວາມສະດວກໃນລະຫວ່າງການຢ້ຽມຢາມ ແລະ ການສືບຕໍ່ມີສ່ວນຮ່ວມ. ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ແມ່ນຍື່ນໂດຍອີງຕາມມະຕິ ເລກທີ 35/19 ຂອງສະພາສິດທິມະນຸດ.¹
2. ຜູ້ລາຍງານພິເສດ ໄດ້ປຶກສາຫາລື ກັບປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ດໍາລົງຊີວິດຢູ່ພາຍໃຕ້ສະພາບຄວາມທຸກຍາກ, ຜູ້ຕາງໜ້າອົງການປະຊາສັງຄົມ ແລະ ບັນດາອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ແລະ ອົງການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານມະນຸດສະທໍາ ຕ່າງໆ ແລະ ບັນດາສະຖານທູດ. ນອກຈາກນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນແລ້ວ, ທ່ານຍັງໄດ້ເດີນທາງໄປແຂວງຈໍາປາສັກ ເພື່ອຢ້ຽມຢາມບ້ານແຫ່ງໜຶ່ງທີ່ມີປະຊາຊົນຍົກຍ້າຍມາຢູ່ ເພື່ອເປີດທາງໃຫ້ແກ່ການສ້າງອ່າງໂຕ່ງຂອງເຂື່ອນໄຟຟ້າ ພະລັງນໍ້າ, ເດີນທາງໄປແຂວງອັດຕະປື ເພື່ອຢ້ຽມຢາມແຄ້ມພັກເຊົາຊົ່ວຄາວ ສໍາຫຼັບຜູ້ລອດຊີວິດຈາກກໍລະນີ ເຊື່ອນເຊປຽນ-ເຊນໍ້ານ້ອຍແຕກ ທັງ 3 ແຫ່ງ ຄື: ຫາດຍາວ, ຕາມະຍອດ ແລະ ດົງບາກ ແລະ ບ້ານທີ່ພັກທະລາຍ ໜົດຍ້ອນເຊື່ອນແຕກ (ບ້ານໃໝ່) ແລະ ໄປແຂວງຫົວພັນ ເຊິ່ງທ່ານໄດ້ໄປຢ້ຽມຢາມ ເມືອງຫົວເມືອງ ແລະ ບ້ານ ຜານາງ, ບ້ານຜາກະຕ່າຍ ແລະ ບ້ານມອນ. ທ່ານໄດ້ໄປຢ້ຽມຢາມໂຮງຮຽນ, ສຸກສາລາ, ໂຮງໝໍ ແລະ ບ່ອນທໍາລາຍ ລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກ ແລະ ພົບກັບນາຍບ້ານ, ນາຍຄູ, ພະນັກງານສາທາລະນະສຸກ ແລະ ຜູ້ຕາງໜ້າສະຫະພັນ ແມ່ຍິງ, ພ້ອມທັງບັນດາພະນັກງານລັດຫຼາຍທ່ານ ຢູ່ຂັ້ນເມືອງ, ຂັ້ນແຂວງ ແລະ ຂັ້ນສູນກາງ.
3. ໃນຕອນສະຫຼຸບຂອງການຢ້ຽມຢາມ, ຜູ້ລາຍງານພິເສດໄດ້ນໍາສະເໜີສິ່ງທີ່ຄົ້ນພົບຂອງທ່ານຕໍ່ບັນດາ ທ່ານ ຜູ້ຕາງໜ້າຈາກບັນດາກະຊວງ, ຜູ້ທີ່ສົນໃຈເຂົ້າຮ່ວມການສົນທະນາທີ່ມີຜົນ ແລະ ສົນໃຈໃນຂໍ້ສະເໜີແນະແບບ ສ້າງສັນ. ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ປະກອບມີຂໍ້ສະເໜີແນະ ດ້ວຍຄວາມຕັ້ງໃຈທີ່ຈະສະໜັບສະໜູນຄວາມ ພະຍາຍາມທີ່ຢາກເຮັດໃຫ້ສິດທິມະນຸດຂອງປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ຢູ່ພາຍໃຕ້ຄວາມທຸກຍາກປະກົດຜົນເປັນຈິງ ແລະ ເພື່ອ ສົ່ງເສີມການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ. ບົດລາຍງານນີ້ ຄວນອ່ານຄຽງຄູ່ໄປກັບ ຖະແຫຼງການຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດ ໃນຕອນທ້າຍຂອງການລົງຢ້ຽມຢາມ,² ເນື່ອງຈາກວ່າ ຂໍ້ສະເໜີແນະຫຼາຍຂໍ້ທີ່ລະບຸໃນບົດລາຍງານນີ້ ແມ່ນອີງໃສ່ ລາຍລະອຽດຂອງສິ່ງຄົ້ນພົບ ແລະ ຫຼັກຖານອ້າງອີງທີ່ສະໜັບສະໜູນ ທີ່ລວມຢູ່ໃນຖະແຫຼງການດັ່ງກ່າວ ເຊິ່ງບໍ່ ໄດ້ນໍາມາກ່າວລືມຄືນໃນບົດລາຍງານນີ້ ຍ້ອນຂໍ້ຈໍາກັດດ້ານກໍານົດຄວາມຍາວ (ຈໍານວນຄໍາ) ຂອງບົດ.
4. ໃນດ້ານການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ, ມີຫຼາຍຢ່າງທີ່ຈະສະເໜີແນະ. ປະເທດກໍ່ເຮັດໄດ້ດີຫຼາຍຢ່າງໜ້າ ປະທັບໃຈ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຈໍານວນຜູ້ທີ່ດໍາລົງຊີວິດພາຍໃຕ້ເສັ້ນລະດັບຄວາມທຸກຍາກສາກົນ. ອັດຕາສ່ວນຂອງ ຜູ້ທີ່ດໍາລົງຊີວິດໂດຍມີເງິນໃຊ້ຈ່າຍໜ້ອຍກວ່າ 1.90 ໂດລາສະຫະລັດ ຕໍ່ມື້ໄດ້ຫຼຸດລົງຈາກ 52.4 ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນປີ 1997 ເປັນ 22.7 ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນປີ 2012, ເຊິ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນໃນຂໍ້ມູນໃໝ່ຫຼ້າສຸດທີ່ມີ.³ ອັດຕາການເຂົ້າຮຽນ ສູດທິຊັ້ນມັດທະຍົມ ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 27 ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນປີ 2002 ເປັນ 50 ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນປີ 2012.⁴ ອັດຕາການ ຕາຍຂອງແມ່ຍິງ ຍ້ອນສາເຫດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຖືພາ ຫຼຸດລົງເຄິ່ງໜຶ່ງລະຫວ່າງຕົວເລກປີ 2005 ແລະ 2015,⁵

¹ ຜູ້ລາຍງານພິເສດ ສະແດງຄວາມຮູ້ບຸນຄຸນມາຍັງການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ວິໄຈທີ່ດີເລີດ ຂອງ ທ່ານ ບາຊາມ ຄາວາຈາ, ທ່ານ ນາງ ຣິແບັກກາ ຣິດແດລ ແລະ ພະນັກງານຫ້ອງການຂອງຄະນະກຳມາທິການໃຫຍ່ດ້ານສິດທິມະນຸດ ຂອງອົງການສະຫະປະ ຊາຊາດ (the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR))8.

² ຄັດຈາກ: [www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx? NewsID= 24417& LangID=E](http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24417&LangID=E).

³ ອົງການທະນາຄານໂລກ, “ຖານຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຄວາມສະເໝີພາບ ຂອງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະ ໄຕ ປະຊາຊົນລາວ”. ຄັດຈາກ <http://povertydata.worldbank.org/poverty/country/LAO>.

⁴ ອົງການທະນາຄານໂລກ, “ເອກະສານນະໂຍບາຍວ່າດ້ວຍຄວາມທຸກຍາກ ຂອງ ສປປ ລາວ: ປັດໄຈຜັກດັນ ສໍາລັບການຫຼຸດ ຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ໃນສປປ ລາວ ເດືອນຕຸລາ ປີ 2015, ໜ້າ 9. ຄັດຈາກ [http://documents.worldbank.org/ curated/en/59086146722637341/pdf/101567-REPLACENENT-PUBLIC-Lao-PDR-Poverty- Policy-Notes-Drivers-of-Poverty-Reduction-in-Lao-PDR.pdf](http://documents.worldbank.org/curated/en/59086146722637341/pdf/101567-REPLACENENT-PUBLIC-Lao-PDR-Poverty-Policy-Notes-Drivers-of-Poverty-Reduction-in-Lao-PDR.pdf).

⁵ Jonna P. Estudillo (East-West Center), “ແຜນງານຂອງລັດຖະບານ ໄດ້ເລີ່ມຕົ້ນ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນອັດຕາການຕາຍ ຂອງ ແມ່ ໃນ ສປປ ລາວ: ບັດນີ້ ຈະເຮັດຫຍັງຕໍ່ໄປ?”, ວັນທີ 30 ເດືອນມີນາ ປີ 2018. ຄັດຈາກ

ແລະ ເຖິງຢ່າງນັ້ນ 33 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງເດັກອາຍຸລຸ່ມ 5 ປີ ຍັງມີສະພາບຂາດສານອາຫານແບບເຕັ້ຍ ເຊິ່ງຫຼຸດລົງ ຈາກ 44 ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນປີ 2012.⁶ ລັດຖະບານໄດ້ສ້າງຕັ້ງກອງທຶນຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ, ເຊິ່ງສຸມໃສ່ການ ພັດທະນາບ້ານທຸກຍາກທີ່ສຸດ.⁷ ການພັດທະນາດັ່ງກ່າວໄດ້ບັນລຸຜົນ ເຖິງແມ່ນວ່າ ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດເຫຼົ່ານັ້ນ ຈະມີ ລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກຕົກຄ້າງມາເປັນເວລາດົນນານແລ້ວກໍ່ຕາມ ເຊິ່ງເປັນລະເບີດທີ່ສະຫະລັດອາເມລິກາເຄີຍຖິ້ມ ໃສ່ ໃນລະຫວ່າງ ປີ 1964 ແລະ 1973 ເຊິ່ງມີສ່ວນເຮັດໃຫ້ມີຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ເຖິງແມ່ນວ່າ ຈະເຄີຍໄດ້ຮັບ ຜົນຮ້າຍຈາກຈັກກະພັດພວກລ່າເມືອງຂຶ້ນໃນສະໄໝກ່ອນກໍ່ຕາມ.

5. ການຍົກສູງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນ ໃຫ້ພື້ນຈາກລະດັບລາຍຮັບຕໍ່າສຸດ ຕ້ອງເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນ ບໍ່ ແມ່ນຈຸດສິ້ນສຸດຂອງຄວາມພະຍາຍາມຂອງລັດຖະບານ ແລະ ການຂະຫຍາຍຕົວທີ່ໄວວາດ້ານເສດຖະກິດ ຂອງ ປະເທດ ບໍ່ໄດ້ນຳໄປສູ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກທີ່ສົມຄູ່ກັນ. ໜ້າເສຍດາຍ ຜູ້ທີ່ຫຼຸດພື້ນຈາກຄວາມທຸກຍາກໄດ້ ຢ່າງເປັນທາງການນັ້ນ ຈຳນວນຫຼາຍ ກໍ່ຍັງຄົງຢູ່ໃນລະດັບທີ່ໃກ້ຄຽງກັບເສັ້ນຄວາມທຸກຍາກ ຫຼື ຕົກຢູ່ພາຍໃຕ້ເສັ້ນ ຄວາມທຸກຍາກຄືນອີກ. ໃນປີ 2012, 80 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງປະຊາຊົນ ຍັງດຳລົງຊີວິດໃນສະພາບທີ່ມີລາຍຮັບຕໍ່າ ກວ່າ 2.50 ຕໍ່ມື້.⁸ 80 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງເດັກນ້ອຍປະສົບກັບຄວາມຂາດເຂີນໃນບາງຮູບແບບ ເຊິ່ງມີຜົນຕາມມາທີ່ ຮ້າຍແຮງ ຕໍ່ຜະລິດຕະພາບ ແລະ ການເຂົ້າຮ່ວມທາງສັງຄົມຂອງພວກເຂົາ ໃນໄລຍະຍາວ.⁹ ມີອັດຕາສ່ວນຂອງ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ກັບການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດຂອງປະເທດ ຕໍ່າກວ່າປະເທດອື່ນໆໃນພາກ ພື້ນ ແລະ ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບກໍ່ກຳລັງເພີ່ມຂຶ້ນ.¹⁰

6. ບັນຫາສ່ວນໜຶ່ງ ແມ່ນຂຶ້ນກັບຍຸດທະສາດຂອງລັດຖະບານ ໃນການບັນລຸການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານ ເສດຖະກິດໂດຍລວມ, ເຊິ່ງສ່ວນຫຼາຍຈະຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕາມຄຳແນະນຳຂອງຄູ່ຮ່ວມສາກົນ. ຈຸດສຸມສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນເລັ່ງໃສ່ໂຄງການກໍ່ສ້າງພື້ນຖານໂຄງລ່າງຂະໜາດໃຫຍ່ ເຊັ່ນ: ເຂື່ອນໄຟຟ້າພະລັງນ້ຳ ແລະ ເສັ້ນທາງລົດໄຟ, ການຂຸດຄົ້ນຊັບພະຍາກອນ ແລະ ສິ່ງຈູງໃຈສຳລັບການລົງທຶນຂອງຕ່າງປະເທດ ໄດ້ເອື້ອປະໂຫຍດໃຫ້ແກ່ກຸ່ມຄົນ ຊຶ່ງສູງທີ່ຮັ່ງມີເປັນສ່ວນຫຼາຍແບບບໍ່ສົມສ່ວນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ປະເທດຕ້ອງແບກຫາບັນທະການຈ່າຍແທນຄືນ ໜີ້ສິນກ່ອນໃຫຍ່, ເຊິ່ງບໍ່ໄດ້ເຮັດໃຫ້ລາຍຮັບແຫ່ງຊາດທີ່ສຳຄັນເພີ່ມຂຶ້ນເທົ່າທີ່ຄວນ ຫຼື ບໍ່ໄດ້ສ້າງການມີວຽກເຮັດ ງານທຳໃຫ້ແກ່ຄົນລາວໃຫ້ຫຼາຍເທົ່າທີ່ຄວນ. ເມື່ອບໍ່ມີການລົງທຶນໃສ່ການສຶກສາ, ສາທາລະນະສຸກ ແລະ ລະບົບ ການປົກປ້ອງທາງສັງຄົມໃຫ້ເຂັ້ມແຂງ ເຊິ່ງຈະສະໜັບສະໜູນຄົນຈຳນວນຫຼາຍ ທີ່ອາດຖືກປະຖິ້ມໄວ້ເບື້ອງຫຼັງ ຈາກເສດຖະກິດຂ້າມຜ່ານ, ປະຊາຊົນໃນອັດຕາສ່ວນຫຼາຍທີ່ສຸດຈຶ່ງໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດໜ້ອຍທີ່ສຸດ ຈາກການ ເຕີບໂຕດ້ານເສດຖະກິດ.

7. ອຸປະສັກຕ່າງໆທີ່ມີຢູ່ໃນໂຄງສ້າງຈັກກະທີ່ຍັງຄົງມີຕະຫຼອດມາ ເປັນການກົດຂວາງປະຊາຊົນທີ່ຢູ່ໃນ ຄວາມທຸກຍາກ, ໂດຍສະເພາະຜູ້ທີ່ຢູ່ຊົນນະບົດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ ແລະ ຜູ້ທີ່ເປັນກຸ່ມຊົນເຜົ່າ ເຮັດໃຫ້ສິດທິມະນຸດ ຂອງພວກເຂົາບໍ່ປະກົດຜົນເປັນຈິງໄດ້ຢ່າງເຕັມສ່ວນ. ເຖິງແມ່ນວ່າລັດຖະບານໄດ້ຮັບຮອງເອົາບັນດາລະບຽບ ກົດໝາຍ ແລະ ຜັນຂະຫຍາຍບັນດານະໂຍບາຍທີ່ໜ້າປະທັບໃຈຫຼາຍສະບັບ ແຕ່ສ່ວນຫຼາຍກໍ່ຍັງຂາດການຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດທີ່ມີຄວາມໝາຍ. ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ເຊິ່ງມີບົດບາດຕົ້ນຕໍໃນການໃຫ້ຄຳແນະນຳ ແລະ ໃຫ້ທຶນ ແກ່ລັດຖະບານ ກໍ່ຍັງບໍ່ໄດ້ພະຍາຍາມຢ່າງເຕັມທີ່ ໃນການຮັບປະກັນວ່າ ການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດນັ້ນ

www.eastwestcenter.org/publications/government-programs-have-begun-reduce-maternal-deaths-in-lao-pdr-now-what-comes-next.
6 ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ສູນສະຖິຕິແຫ່ງຊາດ, “ການສຳຫຼວດດັດຊະນີສັງຄົມຂອງລາວ ຄັ້ງທີ II: ບົດ ລາຍງານສັງຄົມພົບຂອງການສຳຫຼວດ, ປີ 2018, ໜ້າ 17 ແລະ 36. ຄັດຈາກwww.unicef.org/eap/sites/ unicef.org/eap/files/2018-06/Summary%20Survey%20Findings%20Report%20 an%20statistical%20snapshots %20of%20Laos%20Social%20Indicator%20Survey%20II.pdf.
7 ການພົບປະປະຊຸມກັບ ກອງທຶນຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ, ວັນທີ 25 ເດືອນມີນາ ປີ 2019.
8 ອົງການທະນາຄານໂລກ, “ເອກະສານນະໂຍບາຍຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ຂອງ ສປປ ລາວ”, ໜ້າ 9.
9 ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ກອງທຶນເພື່ອເດັກ (United Nations Children’s Fund (UNICEF)) ແລະ ກະຊວງແຜນ ການ ແລະ ການລົງທຶນ, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, *SDGs ແລະ ເດັກ: ການວັດແທກ ຄວາມຄືບໜ້າ ດ້ານສະຫວັດດີພາບຂອງເດັກ ໃນ ສປປ ລາວ* (ບົດລາຍງານເບື້ອງຕົ້ນ, 2018), ໜ້າ 12.
10 ອົງການທະນາຄານໂລກ, ພາບລວມກ່ຽວກັບຄວາມທຸກຍາກ ໃນສປປ ລາວ: ບົດລາຍງານຄວາມທຸກຍາກ ສຳລັບການສຳ ຫຼວດການຊົມໃຊ້ ແລະ ລາຍຈ່າຍ ຂອງປະເທດລາວ ສຶກປີ 2012–2013”, ໜ້າ 8. ຄັດຈາກhttp://documents. worldbank.org/curated/en/868521467998508506/pdf/100120-WP-P146141-PUBLIC-Box 393225B-Poverty-Profile-in-Lao-PDR-publication-version-12-19-14.pdf.

ເລັ່ງໃສ່ປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນລາວສ່ວນຫຼາຍ ມີແຕ່ເຮັດວຽກ ພຽງແຕ່ໃຫ້ສໍາເລັດບັນດາກິດຈະກຳ ແລະ ບັນລຸຄາດໝາຍຂອງຕົນເທົ່ານັ້ນ.

8. ບໍ່ຈໍາເປັນຈະຕ້ອງໄປຕາມທິດທາງນີ້. ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ເປັນປະເທດທີ່ ຮັ່ງມີທາງດ້ານຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ມີພົນລະເມືອງທີ່ໜຸ່ມນ້ອຍ ທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍ. ຜູ້ລາຍງານພິເສດ ໄດ້ພົບປະກັບຄົນລາວ ຜູ້ທີ່ມີຄວາມຍິດໜັ້ນສູງຕໍ່ການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງທຸກຄົນ, ແຕ່ຍັງພົບຄວາມ ຫຍຸ້ງຍາກໃນການດຳເນີນງານໃນສະພາບແວດລ້ອມໂດຍລວມ ທີ່ມີຢູ່ຂອບເຂດຂ້າງຈຳກັດ, ໃນຂະນະທີ່ໃຫ້ ການບໍລິການສາທາລະນະສຸກ, ການສຶກສາ ແລະ ດ້ານອື່ນໆໃນເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ ໂດຍມີຊັບພະຍາກອນຢ່າງ ຈຳກັດ ແລະ ໄດ້ຮັບຄຳຕອບແທນທີ່ບໍ່ແນ່ນອນ. ທ່ານໄດ້ລົມກັບຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກຢ່າງບໍ່ຮູ້ອິດເມື່ອຍ ໃນການ ສະໜັບສະໜູນຄອບຄົວ ແລະ ຊຸມຊົນຂອງພວກເຂົາ ແລະ ໄດ້ພົບປະກັບພະນັກງານລັດຈຳນວນຫຼາຍທ່ານ ຜູ້ທີ່ ເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າມີຄວາມເສຍສະຫຼະ ແລະ ກະຕືລືລົ້ນທີ່ຈະຊອກຫາວິທີທີ່ມີປະສິດທິຜົນ. ຖ້າຫາກວ່າ ສາ ມາດຊຸກຍູ້ລັດຖະບານໃຫ້ຮັບຮອງເອົາບັນດານະໂຍບາຍດ້ານຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງມີ ຄວາມ ໝາຍ ແລະ ເຂົ້າຮ່ວມໃນການປົກສາຫາລືກັບມວນຊົນຢ່າງແທ້ຈິງ, ຄົງຈະສາມາດບັນລຸໄດ້ຫຼາຍ ໃນການສົ່ງເສີມ ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ແລະ ການລຶບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ.

9. ເປັນການພັດທະນາທີ່ສໍາຄັນ ທີ່ລັດຖະບານໄດ້ເລີ່ມຕົ້ນເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມກັບກົນໄກດ້ານສິດທິມະນຸດ ສາກົນ ແລະ ສິ່ງບັດເຊີນໃຫ້ຜູ້ລາຍງານພິເສດມາ ຫຼັງຈາກທີ່ປະຫວ່າງມາດົນ. ຜູ້ລາຍງານພິເສດ ກໍ່ມີຄວາມກະຕືລື ລົ້ນທີ່ໄດ້ຮັບຟັງວ່າ ລັດຖະບານວາງແຜນການເຊື່ອເຊີນຜູ້ທີ່ມີພາລະບົດບາດຮັບຜິດຊອບຂັ້ນຕອນພິເສດ ໃຫ້ມາ ຢ້ຽມຢາມແຕ່ລະປີ ແລະ ເພື່ອຮຽນຮູ້ຈາກຫ້ອງວ່າການສຳນັກງານນາຍົກວ່າ ປະເທດພວມພະຍາຍາມທີ່ຈະບັນລຸ ຕາມສິນທິສັນຍາສາກົນ ວ່າດ້ວຍການປົກປ້ອງທຸກຄົນຈາກການຫາຍໂຕແບບຖືກບົບບັງຄັບ ແລະ ສິນທິສັນຍາ ສາກົນວ່າດ້ວຍການປົກປ້ອງສິດທິຂອງແຮງງານເຄື່ອນຍ້າຍ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວຂອງພວກເຂົາທຸກຄົນ. ລັດຖະບານ ຄວນປະຕິບັດຕາມບາດກ້າວເຫຼົ່ານັ້ນ, ເຊິ່ງຈະເປັນການສະແດງອອກທີ່ສໍາຄັນ ເຖິງຄວາມຍິດໜັ້ນຕໍ່ ສິດທິມະນຸດ ແລະ ຖ້າເຮັດໄດ້ແນວນັ້ນ ກໍ່ຄວນຈະໄດ້ຮັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຢ່າງແທ້ຈິງຈາກຊຸມຊົນສາກົນ. ລັດຖະບານກໍ່ຄວນສ້າງສະຖາບັນແຫ່ງຊາດດ້ານສິດທິມະນຸດ ເຊິ່ງປະຕິບັດຕາມບັນດາຫຼັກການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ສະຖານະຂອງສະຖາບັນແຫ່ງຊາດ ເພື່ອການສົ່ງເສີມ ແລະ ປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດ ຢ່າງເຕັມສ່ວນ (ບັນດາຫຼັກການ ປາຣີສ).

II. ການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ

10. ການຂາດເຂີນການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ຄຽງຄູ່ກັບມີການຈຳກັດເສລີພາບໃນການອອກສຽງ, ເປັນ ອຸປະສັກອັນໃຫຍ່ຫຼວງຕໍ່ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ, ຄວາມເປັນເຈົ້າຂອງຂອງປະຊາຊົນລາວຕໍ່ຊັບພະຍາກອນ ທຳມະຊາດຂອງປະເທດ ແລະ ການເຮັດໃຫ້ສິດທິມະນຸດປະກົດຜົນເປັນຈິງ. ລັດຖະບານ ແລະ ຄູ່ຮ່ວມສາກົນບໍ່ ສາມາດແກ້ໄຂຄວາມທຸກຍາກໄດ້ ໂດຍປັດສະຈາກຄວາມເຂົ້າໃຈອັນຖືກຕ້ອງ ກ່ຽວກັບສິ່ງທ້າທາຍຕ່າງໆທີ່ ປະຊາຊົນລາວປະເຊີນ, ແຕ່ການເກັບກຳຂໍ້ມູນທີ່ມີຢ່າງຈຳກັດ ແລະ ການຂາດຄວາມໂປ່ງໃສ ເຮັດໃຫ້ເປັນການ ຍາກທີ່ຈະປະເມີນລະດັບຄວາມທຸກຍາກໃນປັດຈຸບັນໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງຊັດເຈນ, ເຊິ່ງນຳໄປສູ່ບັນດາແຜນງານ ທີ່ໄດ້ ຮັບການອອກແບບໂດຍອີງໃສ່ຂໍ້ມູນທີ່ມີຢ່າງຈຳກັດ, ຫຼ້າສະໄໝ ແລະ ບາງຄັ້ງກໍ່ເປັນຂໍ້ມູນທີ່ບິດເບືອນ. ບັນດາອົງ ການຈັດຕັ້ງທີ່ເປັນເອກະລາດ ໄດ້ຕັ້ງຄຳຖາມກ່ຽວກັບຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືຂອງຕົວເລກຂໍ້ມູນທາງການ ເຊິ່ງຊື່ໃຫ້ເຫັນ ວ່າ ເປັນການຕອບຮັບກັບສິ່ງຄົ້ນພົບຕົວຈິງຂອງພວກເຂົາ, ແຕ່ວ່າ ລັດຖະບານກໍ່ບໍ່ໄດ້ສະແດງຄວາມສົນໃຈ ເພື່ອ ແກ້ໄຂຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວ. ບັນຫາເຫຼົ່ານັ້ນ ຖືກຫ້າມເຜີຍແຜ່ບາງສ່ວນ (ເຊັ່ນເຊີບາງສ່ວນ) ໃນໂຕ ຂອງມັນເອງ ໂດຍລັດຖະບານຊຸກຍູ້ໃຫ້ເປັນແບບນັ້ນ, ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ການສົນທະນາ ແລະ ສິ່ງທີ່ຄົ້ນພົບທີ່ສໍາຄັນນັ້ນ ຍັງຄົງເຊື່ອງຊ້ອນຢູ່ໃນຄວາມມືດ.

11. ລັດຖະບານ ຄວນອອກຄຳສັ່ງໃນລະດັບສູງສຸດວ່າ ໃຫ້ຖືເປັນບຸລິມະສິດການເກັບກຳ ແລະ ເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນ ທີ່ທັນກັບສະພາບການໃໝ່ ແລະ ທີ່ໜ້າເຊື່ອຖືໄດ້, ລວມທັງ ຮຽກຮ້ອງວ່າ ຂໍ້ມູນຕົວເລກ ທີ່ເກັບກຳນັ້ນ ຕ້ອງແມ່ນ ບົນພື້ນຖານຄວາມສະເໝີຕົ້ນສະເໝີປາຍ ແລະ ເຂັ້ມງວດກວ່າເກົ່າ ແລະ ມີໄວ້ເພື່ອເຜີຍແຜ່ຕໍ່ມວນຊົນ ແລະ ຢ່າງ ໄວວາ. ການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ຄວາມໂປ່ງໃສຊ່ວຍໃຫ້ພະນັກງານລັດຕັດສິນໃຈໂດຍອີງໃສ່ຫຼັກຖານ ຢັ້ງຢືນ, ຫຼຸດຜ່ອນການສັ່ງລາດບັງຫຼວງ, ເພີ່ມຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຂອງມວນຊົນ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງດ້ານອຳນາດ

ໃຫ້ແກ່ບຸກຄົນ. ການລິເລີ່ມໃໝ່ ໃນການສະໜອງການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານທາງອອນລາຍ ແມ່ນມີທ່າອ່ຽງທີ່ດີ ແລະ ຄວນຈະຂະຫຍາຍ. ລັດຖະບານ ຄວນຮັບປະກັນວ່າ ປະຊາຊົນໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ສາມາດສ້າງ ຂໍ້ມູນ ແລະ ແບ່ງປັນຂໍ້ມູນຢ່າງມີອິດສະຫຼະ ແລະ ມີຄວາມເພິ່ງພໍໃຈໃນການໃຊ້ສິດທິໃນການອອກສຽງຢ່າງເປັນ ອິດສະຫຼະ ດັ່ງທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນລັດຖະທຳມະນູນລາວ ແລະ ກົດໝາຍສາກົນວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດ. ສິ່ງນີ້ ອາດລວມເຖິງການໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ບັນດາກິດຈະກຳ ເຊັ່ນ: ພົນລະເມືອງວາລະສານສາດ (citizen journalism), ການສຳຫຼວດຄຳຄິດເຫັນ ແລະ ການໂຕ້ວາທີຂອງມວນຊົນ, ສູນການຮຽນຮູ້ຂອງຊຸມຊົນ, ການແປ ແລະ ການເຂົ້າຮ່ວມໃນກອງປະຊຸມ, ການຝຶກອົບຮົມໃຫ້ຜູ້ຂຽນບລັອກ (bloggers), ການແຂ່ງຂັນ ຂອງໂຮງຮຽນ ແລະ ການໄປແລກປ່ຽນຂອງຊາວໜຸ່ມ. ປະຊາຊົນຜູ້ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນບັນດາ ກິດຈະກຳທີ່ຕັ້ງໃຈຈັດຕັ້ງຂຶ້ນມານັ້ນ ຈະສາມາດປະກອບສ່ວນໄດ້ຫຼາຍຂຶ້ນເຂົ້າໃນການພັດທະນາທີ່ຍືນຍົງ.

12. ຊຸມຊົນອົງການສາກົນ ຕ້ອງສະໜັບສະໜູນລັດຖະບານ ດ້ວຍຄວາມຊ່ຽວຊານ ແລະ ດ້ວຍ ຊັບພະຍາກອນ ທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອເພີ່ມການເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ຄວາມໂປ່ງໃສຢ່າງເປັນລະບົບ, ລວມທັງ ຜ່ານການ ສະໜັບສະໜູນ ຖານຂໍ້ມູນອອນລາຍ ແລະ ໂພຕອລ (portals) ທີ່ເປັນເອກະລາດ. ຝ່າຍອົງການສາກົນຕ່າງໆ ກໍ່ ຄວນເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນ ແລະ ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຂອງຕົນສູ່ມວນຊົນຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ. ໄດ້ແບ່ງປັນ ແລະ ພົນລະນາ ກ່ຽວກັບບັນດາບົດຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ບົດລາຍງານທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງ ແຕ່ວ່າຍັງບໍ່ໄດ້ຈັດພິມເຜີຍແຜ່ກັບ ຜູ້ລາຍງານພິເສດແບບບົດລັບ ເຊິ່ງບົດເຫຼົ່ານັ້ນ ລວມມີບັນດາຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ມີຄຸນຄ່າ ແຕ່ອາດຈະບໍ່ມີໄດ້ຮັບ ການເຜີຍແຜ່ເລີຍ ແລະ ບໍ່ສາມາດອ້າງອີງເຖິງອີກດ້ວຍ. ບາງອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ໂດດເດັ່ນ ປະຕິເສດບໍ່ຢາກເຜີຍແຜ່ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ສຳຄັນຕໍ່ມວນຊົນ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະສະເໜີຂໍແລ້ວຫຼາຍເທື່ອກໍ່ຕາມ. ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ຄວນພິຈາລະນາຄືນຢ່າງຈິງຈັງ ກ່ຽວກັບບົດຮຽນທີ່ຖອດຖອນໄດ້ກ່ຽວກັບປະເດັນການຈຳກັດຄົນລາວບໍ່ໃຫ້ເຂົ້າ ເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ມີຄຸນຄ່າ ແລະ ເປັນຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ເປັນກາງແບບເອກະລາດ, ໂດຍສະເພາະຢູ່ໃນປະເທດ ທີ່ຍັງເປັນອັນດັບທີ 170 ໃນຈຳນວນ 180 ປະເທດ ໃນດ້ານດັດຊະນີໝາຍຂອງຄວາມມີອິດສະຫຼະດ້ານສື່ສານ ມວນຊົນໂລກ (the World Press Freedom Index) ທີ່ຈັດອັນດັບໃນປີ 2018.

III. ການຫັນເອົາການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດໄປສູ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ

13. GDP ທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງໜ້າປະທັບໃຈນັ້ນ ຍັງບໍ່ໄດ້ຫັນປ່ຽນໄປສູ່ການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງ ປະຊາຊົນສ່ວນຫຼາຍ ຢ່າງເໝາະສົມເທື່ອ. ປັດໄຈຕ່າງໆທີ່ປະກອບສ່ວນຍັງຄົງແມ່ນຄວາມທຸກຍາກແບບຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ຈຳກັດໂອກາດການນຳໃຊ້ສິດທິມະນຸດຂອງປະຊາຊົນຜູ້ທຸກຍາກເຫຼົ່ານັ້ນ ລວມມີງົບປະມານທີ່ບໍ່ຈະແຈ້ງ, ລາຍຈ່າຍຂອງລັດທີ່ບໍ່ພຽງພໍ ໃສ່ການບໍລິການດ້ານສັງຄົມທີ່ສຳຄັນ ເຊັ່ນ: ການສຶກສາ ແລະ ສາທາລະນະສຸກ, ການ ສູນເສຍລາຍຮັບແຫ່ງລັດ ຍ້ອນການອານຸຍາດໃຫ້ຍົກເວັ້ນອາກອນແບບໃຈກວ້າງເກີນໄປໃຫ້ແກ່ບໍລິສັດ ແລະ ຍ້ອນການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ, ລະບົບອາກອນແບບຫຼຸດຖອຍລົງ ເຊິ່ງເປັນພາລະທີ່ບໍ່ເທົ່າທຽມກັນ ສຳລັບຜູ້ທຸກຍາກ ແລະ ພາໃຫ້ມີໜີ້ສິນເພີ່ມຂຶ້ນເຊິ່ງສ່ວນຫຼາຍກໍ່ເປັນໜີ້ສິນທີ່ບໍ່ເປີດເຜີຍ. ບັນດາໂຄງການກໍ່ສ້າງໂຄງລ່າງພື້ນຖານ ຂະໜາດໃຫຍ່ ສ່ວນຫຼາຍມີຜົນສະທ້ອນທາງລົບ ແລະ ເຖິງຂຶ້ນວ່າເພີ່ມຄວາມທຸກຍາກໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບ ຜົນສະທ້ອນໂດຍກົງ. ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າເສດຖະກິດແຫ່ງຊາດ ຄົ້ນພົບວ່າ ເຖິງແມ່ນວ່າການຂະຫຍາຍຕົວຂອງ GDP ຈະສູງກວ່າບັນດາປະເທດເພື່ອນມິດຂອງຕົນ ແຕ່ວ່າ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ກໍ່ມີ ອັດຕາການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກທີ່ຕໍ່າກວ່າ, ສ່ວນໜຶ່ງກໍ່ແມ່ນຍ້ອນການເອື້ອຍອີງໃສ່ແຕ່ການລົງທຶນໂດຍກົງ ຂອງຕ່າງປະເທດ ແລະ ຂະແໜງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ¹¹. ລັດຖະບານໄດ້ສຸມຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນໃສ່ ການຫຼຸດພື້ນອອກຈາກການເປັນປະເທດດ້ອຍພັດທະນາ, ເຊິ່ງໃນຕົວມັນເອງກໍ່ຈະບໍ່ແກ້ໄຂສິ່ງທ້າທາຍໃນລະດັບ ໂຄງສ້າງແຕ່ຢ່າງໃດ. ໃນຕົວຈິງແລ້ວ, ການຫຼຸດພື້ນດັ່ງກ່າວ ຈະເປັນຂີດໝາຍສິ້ນສຸດການເຂົ້າເຖິງການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ສິດທິພິເສດດ້ານການຄ້າບາງຢ່າງ, ເຊິ່ງອາດເຮັດໃຫ້ສະຖານະການຂອງຜູ້ທຸກຍາກຍິ່ງຊຸດໂຊມລົງກວ່າເກົ່າ.¹²

¹¹ ໜັງສືພິມ *The Phnom Penh Post*, “ຍັງມີຄວາມທຸກຍາກໃນລາວເຖິງວ່າຈະມີການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດ”, ວັນທີ 2 ເດືອນເມສາ ປີ 2019. ຄັດຈາກ www.phnompenhpost.com/business/poverty-persisting-laos-despite-economic-growth.
¹² ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ, ຄະນະກຳມະການດ້ານນະໂຍບາຍການພັດທະນາ, ການປະເມີນຜົນກະທົບ: ແມ່ນຫຍັງເກີດຂຶ້ນ ເມື່ອປະເທດໃດໜຶ່ງ ພົ້ນຈາກການເປັນປະເທດດ້ອຍພັດທະນາ?”. ຄັດຈາກ www.un.org/ldcportal/impact-assessments-what-happens-when-a-country-graduates-from-the-ldc-category.

ຄວນຈະສຸມການໄດ້ຖຽງໃສ່ການຮັບປະກັນໃຫ້ມີຜົນສໍາເລັດ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກຢ່າງເປັນ ຮູບປະທໍາ, ແທນທີ່ຈະແມ່ນເພື່ອຕອບສະໜອງຕາມຕົວຊີ້ວັດທີ່ເປັນນາມມະທໍາ.

14. ໃນແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແຫ່ງຊາດ ສະບັບທີ 9 ທີ່ຈະມາເຖິງ ໃນໄລຍະປີ 2021-2025, ລັດຖະບານ ຄວນເປີດກວ້າງຮັບເອົາຍຸດທະສາດການເຕີບໂຕ, ການຈັດສັນງົບປະມານ ແລະ ນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບ ອາກອນທີ່ຈັດເປັນບຸລິມະສິດໃຫ້ແກ່ການລົບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ ໃນພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ, ແທນທີ່ຈະແມ່ນພຽງ ແຕ່ເປັນຄໍາເວົ້າ ເຊິ່ງບໍ່ພຽງແຕ່ປົກປ້ອງສິດທິມະນຸດຂອງປະຊາຊົນລາວຈໍານວນຫຼວງຫຼາຍເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງຈະສ້າງ ໃຫ້ມີການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນອີກດ້ວຍ.

15. ບັນດາຍຸດທະສາດການເຕີບໂຕທີ່ມີຢູ່ປັດຈຸບັນ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນເອື້ອຍອີງໃສ່ບັນດາໂຄງການເຂື່ອນໄຟຟ້າ ພະລັງນໍ້າ ແລະ ໂຄງການສໍາປະທານທີ່ດິນ ທີ່ລວມມີຄວາມສ່ຽງຢ່າງສໍາຄັນ ແລະ ມີຜົນຕອບແທນທີ່ບໍ່ແນ່ນອນ. ໂຄງການເຫຼົ່ານັ້ນ ຄວນຈະມີການດຸ່ນດ່ຽງໂດຍບັນດານະໂຍບາຍສິ່ງເສີມຂະແໜງການອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ການຜະລິດ ກະສິກໍາແບບຍືນຍົງ, ການພັດທະນາຕົວເມືອງ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ ເຊິ່ງຈະຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີກໍາລັງແຮງງານທີ່ມີ ການສຶກສາ, ມີສຸຂະພາບແຂງແຮງ ແລະ ມີທັກສະ ເຊິ່ງຈະສາມາດກໍ່ຕົວຂຶ້ນມາໄດ້ ຈາກຜົນຂອງແຜນງານດ້ານ ການສຶກສາທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງ, ແຜນງານດ້ານການປະກັນສຸຂະພາບທີ່ມີທຶນສະໜັບສະໜູນເປັນຢ່າງດີ ທີ່ສະໜັບ ສະໜູນປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ທຸກຍາກທີ່ສຸດ, ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງດ້ານອໍານາດໃຫ້ແກ່ແມ່ຍິງ ແລະ ມີການປົກປ້ອງ ທາງສັງຄົມທີ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ຢ່າງແທ້ຈິງ. ເພື່ອເຮັດໃຫ້ໂຄງລ່າງພື້ນຖານ ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການຫຼຸດຜ່ອນ ຄວາມທຸກຍາກ, ຕ້ອງໄດ້ນໍາໃຊ້ວິທີການແບບມີສ່ວນຮ່ວມ, ໂດຍຖືເອົາສິດຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ການປະກອບ ສ່ວນຂອງຊຸມຊົນຊົນນະບົດ ແລະ ຊຸມຊົນຜູ້ທຸກຍາກເປັນສິ່ງນໍາທາງ. ຜູ້ສະໜອງທຶນສາກົນ ຄວນສະໜັບສະໜູນ ໂຄງການທີ່ສອດຄ່ອງກັບເປົ້າໝາຍເຫຼົ່ານັ້ນ.

16. ໃນເຂດຊົນນະບົດ, ຜູ້ລາຍງານພິເສດໄດ້ລົມກັບຊາວກະສິກອນທີ່ຜະລິດຕາມສັນຍາທີ່ເລົ່າວ່າ ພວກເຂົາ ຕິດຢູ່ໃນວົງຈອນຄວາມທຸກຍາກ, ເຊິ່ງລາຍງານວ່າ ພວກເຂົາພົບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຈາກການຕັດສິນໃຈແບບລວມ ສູນ ກ່ຽວກັບປະເພດຂອງພືດຕ່າງໆ. ພວກເຂົາຄວນ ມີສິດແບບອິດສະຫຼະໃນການຈັດຕັ້ງ ແລະ ດໍາເນີນການ ຕັດສິນໃຈທີ່ສໍາຄັນວ່າ ພວກເຂົາຄວນປູກຫຍັງ ແລະ ຂາຍແນວໃດ, ລວມທັງກ່ຽວກັບວ່າ ການສະໜັບສະໜູນ ປະເພດໃດ ທີ່ລັດສາມາດສະໜອງໃຫ້ດີທີ່ສຸດ ເຊັ່ນ: ແຜນງານປະກັນໄພຂະໜາດນ້ອຍ ເຊິ່ງມີຄວາມສໍາຄັນເປັນ ພິເສດ ເນື່ອງຈາກການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດນັບມື້ນັບສິ່ງຜົນສະທ້ອນຕໍ່ລະບົບນິເວດທີ່ອ່ອນແອ ເຊັ່ນດຽວກັນ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ຄໍາແນະນໍາ ລວມທັງ ການເຈລະຈາຕໍ່ລອງເງື່ອນໄຂສັນຍາແບບເປັນທໍາ ແລະ ເຄື່ອນຍ້າຍດ້ານ ເສດຖະກິດລະດັບພາກພື້ນທີ່ອະນຸຍາດໃຫ້ໄດ້ຮັບປະໂຫຍດສູງສຸດ ຈາກແຮງງານຂອງພວກເຂົາ.

17. ລັດຖະບານ ຄວນມີບົດບາດທີ່ທ້າວຫັນກວ່າເກົ່າ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ເອື້ອຍອີງ ໃສ່ຜູ້ ໃຫ້ທຶນສາກົນ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຈາກການລົງທຶນຂອງຕ່າງປະເທດໃຫ້ໜ້ອຍລົງ ແລະ ສຸດທ້າຍແລ້ວຈະໄປເຖິງ ປະຊາຊົນທີ່ຢູ່ໃນຄວາມທຸກຍາກ. ລັດຖະບາຍຄວນກະຈາຍ ຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນສູ່ມາໃສ່ການສະໜັບ ສະໜູນຊຸມຊົນ ແລະ ບຸກຄົນ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງດ້ານອໍານາດໃຫ້ແກ່ພວກເຂົາ ໃຫ້ເປັນເຈົ້າການໃນການ ພັດທະນາພວກເຂົາເອງ.

A. ນະໂຍບາຍດ້ານເສດຖະກິດ

18. ມີການເຊື່ອມໂຍງກັນແບບເຂັ້ມແຂງ ແລະ ແບບໂດຍກົງລະຫວ່າງ ວິທີການທີ່ລັດຖະບານເພີ່ມລາຍຮັບ ແລະ ໃຊ້ຈ່າຍງົບປະມານຂອງຕົນ ແລະ ວິທີທີ່ລັດຖະບານປະຕິບັດຕາມພັນທະດ້ານສິດທິມະນຸດຂອງຕົນ.¹³

ງົບປະມານທີ່ມີຄວາມໂປ່ງໃສ ເຊື່ອມໂຍງກັບການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ

19. ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີບາດກ້າວທີ່ສໍາຄັນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ໃນຫວ່າງປີມໍ່ໆມານີ້, ລວມທັງ ກົດໝາຍງົບປະມານ ປີ 2015, ລາຍລະອຽດຕົ້ນຕໍ ກ່ຽວກັບງົບປະມານຂອງສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ກໍ່ບໍ່ໄດ້ ເປັນຂໍ້ມູນທີ່ມີໃຫ້ສໍາລັບມວນຊົນ ແລະ ຂໍ້ມູນທີ່ມີ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຫຼ້າສະໄໝແລ້ວ ແລະ ບໍ່ພຽງພໍຕໍ່ຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນພາກ

¹³ ອົງການ OHCHR, “ເຮັດໃຫ້ສິດທິມະນຸດປະກົດຜົນເປັນຈິງ ຜ່ານງົບປະມານຂອງລັດຖະບານ”, ປີ 2017, ໜ້າ 12. ຄັດ ຈາກ www.ohchr.org/Documents/Publications/RealizingHRTThroughGovernmentBudgets.pdf.

ລັດ, ຜູ້ໃຫ້ທຶນ ແລະ ມວນຊົນ.¹⁴ ຕໍ່ກັບການສະເໜີຂໍ້ຫຼາຍຄັ້ງຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດ ເພື່ອຂໍຕົວເລກຂໍ້ມູນລາຍຈ່າຍຂອງລັດ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ຮັບຄໍາຕອບ ຫຼື ໄດ້ຄໍາຕອບທີ່ເປັນຂໍ້ມູນດຶງອອກມາທີ່ຫຼ້າສະໄໝແລ້ວ ເຊິ່ງສິ່ງມາໃຫ້ເທື່ອລະໜ້ອຍ.

20. ແຕ່ລະປີ, ລັດຖະບານ ຄວນຈັດພິມເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນຂ່າວສານຕົ້ນຕໍ ໃນຮູບແບບທີ່ຮັບປະກັນວ່າ ໃຫ້ມີການເຂົ້າເຖິງໄດ້ຢ່າງມີຄວາມໝາຍ ແລະ ລວມມີລາຍຮັບພາຍໃນທັງໝົດ, ທຶນຊ່ວຍເຫຼືອລ້າຂອງສາກົນ ແລະ ທຶນກູ້ຢືມຈາກສາກົນ ພ້ອມທັງການວິເຄາະ ການຈັດສັນງົບປະມານ ແລະ ລາຍຈ່າຍຕົວຈິງ. ການຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນລາຍຈ່າຍຕົວຈິງ ແລະ ປະສິດທິຜົນຂອງມັນ ກໍ່ເປັນສິ່ງທີ່ສໍາຄັນ. ລັດຖະບານຄວນສ້າງຕັ້ງກົນໄກເຊິ່ງຜ່ານກົນໄກດັ່ງກ່າວ ອົງການປະຊາສັງຄົມ ແລະ ມວນຊົນ ສາມາດເຂົ້າຮ່ວມໃນການຈັດລຽງບຸລິມະສິດ ແລະ ການຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນດ້ານງົບປະມານ.

21. ຄູ່ຮ່ວມສາກົນ ຄວນອໍານວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ມີການຈັດພິມ ແລະ ເຜີຍແຜ່ ຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຢ່າງທັນເວລາ, ຮັບປະກັນໃຫ້ມີການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂອງພວກເຂົາເອງ ແລະ ສະໜັບສະໜູນການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງອົງການພາກປະຊາສັງຄົມ ແລະ ຂອງມວນຊົນເຂົ້າໃນຂະບວນການຂຶ້ນແຜນງົບປະມານ.

ລາຍຈ່າຍຂອງລັດ ໃນຂົງເຂດນະໂຍບາຍຕົ້ນຕໍ

22. ລາຍຈ່າຍດ້ານສັງຄົມຂອງລັດ ແມ່ນສໍາຄັນຫຼາຍ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ, ເປັນການອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການປູກລະດົມສັງຄົມ ແລະ ການເຮັດໃຫ້ສິດທິມະນຸດປະກົດຜົນເປັນຈິງ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ລັດຖະບານໄດ້ໃຫ້ຄວາມມຸ່ງໝັ້ນທີ່ສໍາຄັນ, ແຕ່ວ່າ ການໃຊ້ຈ່າຍດ້ານສັງຄົມໃນຕົວຈິງ ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວແມ່ນຍັງຂາດເຂີນ, ຍັງຄົງຕໍ່າເມື່ອທຽບກັບມາດຕະຖານຂອງພາກພື້ນ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ ໂດຍສອດຄ່ອງກັບການເຕີບໂຕຂອງ GDP. ຂໍ້ມູນທີ່ມີຢູ່ ສະແດງໃຫ້ເຖິງການໃຊ້ຈ່າຍທີ່ໜ້ອຍລົງໃສ່ວຽກງານສາທາລະນະສຸກ, ການສຶກສາ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງທາງສັງຄົມ ເປັນຫຼັກຖານຢັ້ງຢືນວ່າ ປະເທດບໍ່ໄດ້ນໍາໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຢູ່ ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດສູງສຸດ ເພື່ອຮອງຮັບການສະໜອງການບໍລິການທີ່ຈໍາເປັນ. ອີງຕາມຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາ ໃນປີ 2017 ການໃຊ້ຈ່າຍໃສ່ວຽກງານສາທາລະນະສຸກ ແມ່ນ 1.7 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງ GDP, ເຊິ່ງຄືກັນກັບທີ່ໄດ້ໃຊ້ຈ່າຍໃນໄລຍະປີ 2010/11 ແລະ ກວມເອົາ 6.5 ສ່ວນຮ້ອຍ ງົບປະມານຂອງລັດຖະບານ ທຽບກັບ 9 ສ່ວນຮ້ອຍ ຕາມຄາດໝາຍງົບປະມານ¹⁵. ການໃຊ້ຈ່າຍໃສ່ການສຶກສາ ແມ່ນ 3.11 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງ GDP ແລະ ເປັນ 13.4 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງງົບປະມານ ທຽບກັບ 17 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງຄາດໝາຍ. ອັດຕາສ່ວນຂອງງົບປະມານທີ່ໃຊ້ຈ່າຍໃສ່ການສຶກສາ ໃນປີ 2017 ແມ່ນຕໍ່າກວ່າ 6 ປີກ່ອນໜ້ານັ້ນ.

23. ງົບປະມານຂອງລັດຖະບານ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງບຸລິມະສິດທີ່ແທ້ຈິງຂອງຕົນ. ການລົງທຶນແບບຍືນຍົງໃສ່ປະຊາຊົນລາວ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການເພີ່ມລາຍຈ່າຍຂຶ້ນຫຼາຍ ໃສ່ສາທາລະນະສຸກ, ການສຶກສາ ແລະ ການປົກປ້ອງທາງສັງຄົມ.

ນະໂຍບາຍດ້ານອາກອນ ແບບທະວີຄຸນ ແລະ ການສ້າງລາຍຮັບ

24. ເຖິງແມ່ນວ່າ ລັດຖະບານຢູ່ພາຍໃຕ້ຄວາມກົດດັນທີ່ຍາກຫຼຸດຜ່ອນການຂາດດູນດ້ານການເງິນຂອງຕົນ, ແຕ່ວ່າການຫຼຸດຜ່ອນບໍ່ຄວນຈະເຮັດໃຫ້ຂາດເຂີນໃນການໃຊ້ຈ່າຍໃສ່ການປົກປ້ອງທາງສັງຄົມ. ການສະໜອງສິ່ງຈູງໃຈດ້ານການເງິນແບບບໍ່ມີເປົ້າໝາຍຢ່າງຊັດເຈນພຽງພໍ ແລະ ການຍົກເວັ້ນອາກອນທີ່ໃຈໃຫຍ່ເກີນໄປ ເພື່ອຊຸກຍູ້ການລົງທຶນ ໄດ້ຈໍາກັດການເກັບລາຍຮັບແຫ່ງຊາດຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ, ພາໃຫ້ແມ່ນແຕ່ທະນາຄານໂລກ ແລະ

¹⁴ ອົງການທະນາຄານໂລກ, “ທຶນຊ່ວຍເຫຼືອລ້າເພື່ອປະຕິຮູບການຄຸ້ມຄອງການເງິນ ຂອງ ສປປ ລາວ”, ເອກະສານຂໍ້ມູນໂຄງການ, ວັນທີ 4 ເດືອນກັນຍາ ປີ 2018, p. 6. ຄັດຈາກ <http://documents.worldbank.org/curated/en/611241536118876855/pdf/Project-Information-Documents-PID-Lao-PDR-Public-Finance-Management-Reform-Grant-P167661.pdf>.

¹⁵ ບົດລາຍງານກ່ຽວກັບລາຍຈ່າຍຂອງລັດ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປ. ບົດລາຍງານ 2018 ຂອງຄະນະກຳມາທິການເສດ ຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ ສໍາລັບ ອາຊີ ແລະ ປາຊີຟິກ ພົບວ່າ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໃຊ້ຈ່າຍ 0% ຂອງ GDP ໃສ່ການປົກປ້ອງທາງສັງຄົມ, 1% ໃສ່ສາທາລະນະສຸກ ແລະ 3% ໃສ່ການສຶກສາ, ເຊິ່ງເປັນລະດັບການໃຊ້ຈ່າຍຕໍ່າທີ່ສຸດ ໃນພາກພື້ນນີ້. ຄະນະກຳມາທິການ ດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ ສໍາລັບ ອາຊີ ແລະ ປາຊີຟິກ, “ບົດລາຍງານພາບ ລວມທາງດ້ານສັງຄົມ ສໍາລັບ ອາຊີ ແລະ ປາຊີຟິກ ທີ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງທີ່ບໍ່ດີ , ປີ 2018, ໜ້າ 46. ຄັດຈາກ www.unescap.org/sites/default/files/publications/Social_Outlook.pdf.

ອົງການກອງທຶນການເງິນສາກົນ ກໍ່ຕ້ອງໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການທົບທວນ ແລະ ປະຕິຮູບ ການຍົກເວັ້ນດັ່ງກ່າວ¹⁶. ສ່ວນໜຶ່ງ ກໍ່ແມ່ນຍ້ອນການຫຼຸດຜ່ອນອາກອນເຫຼົ່ານັ້ນ ເຮັດໃຫ້ລາຍຮັບຈາກອາກອນເປັນເປີເຊັນຂອງ GDP ໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ລົງຄ້ອຍ, ເຊິ່ງຫຼຸດລົງຈາກ 13.8ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງ GDP ໃນປີ 2014 ມາເປັນ 12.2 ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນປີ 2017, ຕໍ່າກວ່າປະເທດອ້ອມຂ້າງຂອງຕົນ ເຊັ່ນ: ກຳປູເຈຍ, ໄທ ແລະ ຫວຽດນາມ¹⁷. ເຖິງແມ່ນວ່າ ນະໂຍບາຍດ້ານອາກອນ ສາມາດນຳໃຊ້ເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໃນປັດຈຸບັນ ກໍ່ເກັບລາຍຮັບແຫ່ງຊາດຂອງຕົນໄດ້ ເຊິ່ງສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຈາກອາກອນມູນຄ່າເພີ່ມ (VAT)¹⁸, ເຊິ່ງຍິ່ງເພີ່ມພາລະທີ່ໃຫຍ່ຫຼວງກວ່າເກົ່າ ໃຫ້ປະຊາຊົນຜູ້ທຸກຍາກ. ອາກອນລາຍໄດ້, ເຊິ່ງຫັກແບບທະວີຄຸນ, ກວມເອົາໜ້ອຍກວ່າ 10 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງລາຍຮັບແຫ່ງຊາດຈາກອາກອນ¹⁹ ແລະ ຜູ້ຕາງໜ້າຂອງກະຊວງການເງິນ ກ່າວວ່າ ກະຊວງບໍ່ໄດ້ໃສ່ໃຈເລື່ອງຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບໃນການເກັບອາກອນ ແລະ ການຂຶ້ນງົບປະມານ²⁰.

25. ລາຍຮັບແຫ່ງຊາດຈາກອາກອນ ເປັນເປີເຊັນຂອງ GDP ຄວນເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ລາຍຈ່າຍ ແລະ ການລົງທຶນໃສ່ຂະແໜງສັງຄົມ ຄວນເພີ່ມຂຶ້ນຫຼາຍກວ່ານີ້. ຄວນເປີດເຜີຍການຍົກເວັ້ນອາກອນ ແລະ ອັດຕາພາສີທີ່ມີຢູ່ໃນປັດຈຸບັນສຸ່ມວນຊົນໃຫ້ຮັບຮູ້ ແລະ ປະເມີນຜົນ ເພື່ອຄວາມຮອບຄອບຄົວດ້ານການເງິນ ແລະ ເປັນການປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນເສດຖະກິດໂດຍລວມຂອງພວກເຂົາ, ໃນເມື່ອວ່າແນວໃດກໍ່ໄດ້ມີການຍອມສະຫຼະລາຍຮັບແຫ່ງຊາດຫຼາຍຂະໜາດນີ້ແລ້ວ. ຄວນຈະແກ້ໄຂຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບໃນນະໂຍບາຍດ້ານອາກອນທີ່ກຳລັງເພີ່ມຂຶ້ນ, ເຊິ່ງກົດຂວາງການເຕີບໂຕ ແລະ ລັດຖະບານ ຄວນວິເຄາະຜົນກະທົບຂອງນະໂຍບາຍດ້ານອາກອນທີ່ກະຈາຍຕໍ່ກຸ່ມຄົນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າ ລະບົບອາກອນ ແມ່ນເປັນແບບທະວີຄຸນ. ຄວນຊິດເຊີຍການສືບຕໍ່ເອື້ອຍອີງໃສ່ນະໂຍບາຍວ່າດ້ວຍອາກອນມູນຄ່າເພີ່ມ (VAT) ໂດຍມີມາດຕະການເພີ່ມລາຍຮັບຕົວຈິງ ຂອງຄົວເຮືອນທຸກຍາກທີ່ໄດ້ຮັບຜົນສະທ້ອນຢ່າງບໍ່ສົມສ່ວນ.

ໜີ້ສິນພາກລັດ ແລະ ໂຄງການລິເລີ່ມໜຶ່ງແລວທາງ ແລະ ໜຶ່ງເສັ້ນທາງ (the Belt and Road Initiative)

26. ເຖິງແມ່ນວ່າ ໜີ້ສິນທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນນັ້ນ ອາດສົມເຫດສົມຜົນດ້ານເສດຖະກິດ ແຕ່ວ່າລັກສະນະຕົວຈິງຂອງໜີ້ສິນນັ້ນ ກໍ່ມີຄວາມສຳຄັນ. ທັງຈຳນວນໜີ້ສິນ ແລະ ເງື່ອນໄຂຂອງການກູ້ຢືມ ລວມທັງອັດຕາດອກເບ້ຍ, ຕົ້ນທຶນຄ່າບໍລິການ ແລະ ຄ່າທຳນຽມເບື້ອງຕົ້ນ ສາມາດເຮັດໃຫ້ທຶນທີ່ມີໄວ້ສຳລັບຄົນຮຸ່ນຫຼັງໃນອານາຄົດຫຼຸດໜ້ອຍຖອຍລົງ. ປະເທດໄດ້ຮັບເອົາໜີ້ສິນພາກລັດຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ເພື່ອສະໜອງທຶນໃຫ້ແກ່ບັນດາໂຄງການໃຫຍ່ໆ, ນັບມື້ນັບແມ່ນເງິນກູ້ຢືມທີ່ມີເງື່ອນໄຂແບບບໍ່ຈະແຈ້ງ ແລະ ເງື່ອນໄຂທີ່ບໍ່ແມ່ນສຳປະທານ, ໂດຍບໍ່ຮູ້ແນ່ນອນວ່າ ຈະມີບົດຮຽນທີ່ຖອດຖອນໄດ້ຫຍັງແຕ່ສຳລັບອານາຄົດ²¹. ລັດຖະບານ ຄວນຈະໄປໃສ່ກ່ຽວກັບຈຳນວນລວມ ແລະ ລັກສະນະຕົວຈິງຂອງໜີ້ສິນ ແລະ ພັນທະທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ໄດ້ຮັບເອົາມາ.

27. ບົດບາດຂອງໂຄງການລິເລີ່ມໜຶ່ງແລວທາງ ແລະ ໜຶ່ງເສັ້ນທາງ (the Belt and Road Initiative (BRI)), ເຊິ່ງເປັນແຜນງານໂຄງລ່າງພື້ນຖານລະດັບໂລກທີ່ຂ້ອນຂ້າງທະເຍີທະຍານສູງຂອງຈີນ ເປັນຕົວຢ່າງໜຶ່ງທີ່ອະທິບາຍເຖິງບັນຫານີ້. ຍ້ອນວ່າ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ກູ້ຢືມເງິນຢ່າງມະຫາສານ

¹⁶ ກອງທຶນການເງິນສາກົນ, “ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ: ການປຶກສາຫາລື ກ່ຽວກັບ ມາດຕາ IV ໃນປີ 2017, ວັນທີ 23 ເດືອນມີນາ ປີ 2018. ຄັດຈາກ www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/03/23/Lao-Peoples-Democratic-Republic-2017-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-and-45750; ແລະ ທະນາຄານໂລກ, ການຕິດຕາມກວດກາ ເສດຖະກິດຂອງ ສປປ ລາວ, ເດືອນມິຖຸນາ ປີ 2018, ໜ້າ 12 ແລະ 37. ຄັດຈາກ <http://documents.worldbank.org/curated/en/418261529002464394/Lao-PDR-economic-monitor-safeguarding-stability-an-ongoing-agenda-thematic-section-how-can-farmers-get-more-for-their-rice-and-consumers-pay-less>.

¹⁷ ຂໍ້ມູນຕົວເລກຂອງອົງການທະນາຄານໂລກ, ກອງທຶນການເງິນສາກົນ, ປຶ້ມສະຖິຕິປະຈຳປີ ດ້ານການເງິນ ແລະ ໄຟລ໌ ຕົວເລກຂໍ້ມູນຂອງລັດຖະບານ ແລະ ການຄາດຄະເນຕົວເລກ GDP ຂອງທະນາຄານໂລກ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງ ເພື່ອການຮ່ວມມື ແລະ ພັດທະນາດ້ານເສດຖະກິດ, ລາຍຮັບແຫ່ງຊາດຈາກອາກອນ (% ຂອງ GDP): ກຳປູເຈຍ, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ໄທ ແລະ ຫວຽດນາມ. ຄັດຈາກ https://data.worldbank.org/indicator/GC.TAX.TOTL.GD.ZS?locations=LA-VN-TH-KH&year_low_desc=false.

¹⁸ ທະນາຄານແຫ່ງສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ບົດລາຍງານດ້ານເສດຖະກິດ ປະຈຳປີ 2017, ໜ້າ 23.

¹⁹ Ibid.

²⁰ ກອງປະຊຸມພົບປະກັບ ກະຊວງການເງິນ, ວັນທີ 25 ເດືອນມີນາ ປີ 2019.

²¹ ກອງທຶນການເງິນສາກົນ, “ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ: ກອງປະຊຸມປຶກສາຫາລືມາດຕາທີ IV ປີ 2017”, ໜ້າ 5 ແລະ 9.

ຈາກຈີນ ເພື່ອສະໜອງທຶນໃຫ້ໂຄງການ BRI, ໃນປີ 2018 ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ໄດ້ຊື່ວ່າ ເປັນປະເທດໜຶ່ງ ໃນຈຳນວນ 8 ປະເທດ ທີ່ມີຄວາມສ່ຽງສະເພາະຈາກຄວາມກົດດັນຈາກໜີ້ສິນ²². ລະຫວ່າງປີ 2010 ຮອດປີ 2015, ອັດຕາສ່ວນ ຂອງໜີ້ສິນພາກລັດຂອງປະເທດລາວທີ່ຕິດໜີ້ຈີນ ເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 20 ສ່ວນຮ້ອຍ ເປັນ 45 ສ່ວນຮ້ອຍ²³ ແລະ ມູນຄ່າຂອງໂຄງການໂຄງລ່າງພື້ນຖານທີ່ຈີນສະໜັບສະໜູນຢູ່ເບື້ອງຫຼັງ ໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ເກີນອັດຕາ GDP ປົກກະຕິ ໃນປີ 2017.²⁴

28. ໃນເມື່ອໂຄງການ BRI ມີຄວາມສຳຄັນເພີ່ມຂຶ້ນຄືດັ່ງກ່າວ ສຳລັບ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ບົດຮຽນທີ່ຖອດຖອນໄດ້ຈາກໜີ້ສິນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບໂຄງການ BRI ຈະມີບົດບາດສຳຄັນເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນການປັບຕັດນະໂຍບາຍດ້ານເສດຖະກິດຂອງປະເທດ ແລະ ກຳນົດຄວາມອາດສາມາດຂອງຕົນເພື່ອຮັບປະກັນ ຄວາມຢູ່ດີກິນດີທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ. ແຕ່ໜ້າເສຍດາຍ, ເງື່ອນໄຂຕ່າງໆຂອງ ໂຄງການໂຄງລ່າງພື້ນຖານຂອງຈີນຫຼາຍໂຄງການ ບໍ່ໂປ່ງໃສເລີຍ ແລະ ມີຂ່າວສື່ຫຼາຍກ່ຽວກັບຫຼັກຊັບຄ້າປະກັນທີ່ ມີຄຸນຄ່າ ທີ່ປະເທດໄດ້ຈຳນຳໄວ້ ໃນກໍລະນີທີ່ມີຫຍັງຜິດພາດເກີດຂຶ້ນ. ຍ້ອນມີຄວາມບໍ່ຈະແຈ້ງ ຈຶ່ງເປັນການຍາກ ທີ່ຈະປະເມີນວ່າ ບັນດາເງື່ອນໄຂ, ຕົ້ນທຶນຄ່າບໍລິການ ແລະ ຜົນທີ່ຕາມມາຕ່າງໆ ໃນກໍລະນີທີ່ມີຂໍ້ຜິດພາດເກີດຂຶ້ນ ຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ມີໄພຂົ່ມຂູ່ຫຍັງແດ່ ໃນໄລຍະຍາວ. ແນ່ນອນ ປະເທດນີ້ ກໍ່ບໍ່ແມ່ນປະເທດດຽວ ທີ່ໂດດດ່ຽວໃນ ເລື່ອງນີ້. ເຖິງແມ່ນວ່າ ພາກສ່ວນຕ່າງໆ ໃນລະບົບຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ຈັດໃຫ້ໂຄງການ BRI ເປັນວິທີ ທາງໜຶ່ງເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ກໍ່ຕາມ²⁵, ບາງປະເທດ ກໍ່ໄດ້ຫຼຸດບັນດາເງື່ອນໄຂທີ່ບໍ່ເອື້ອ ອຳນວຍຕ່າງໆໄດ້ຫຼາຍ ໃນເມື່ອກ່ອນນັ້ນ²⁶. ໃນເມື່ອ ບັນດາໂຄງການ BRI ໄດ້ຂະຫຍາຍໄປທົ່ວໂລກ, ຈີນ ເຊິ່ງ ເປັນປະເທດທີ່ກູ້ຢືມ ແລະ ຊຸມຊົນອົງການສາກົນ ຄວນຈະສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ມີຂໍ້ມູນ ພຽບພ້ອມຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ແລະ ເໝາະສົມກວ່າເກົ່າ ກ່ຽວກັບຄວາມສ່ຽງທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ແລະ ປະໂຫຍດທີ່ມີຄວາມອາດສາມາດວ່າຈະ ເກີດຂຶ້ນເຊັ່ນດຽວກັນກັບ ຄວາມສຳຄັນຂອງຄວາມໂປ່ງໃສ.

B. ຄວາມເຊື່ອມໂຍງລະຫວ່າງທີ່ດິນ ແລະ ຄວາມທຸກຍາກ

29. ທີ່ດິນມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນຜູ້ທຸກຍາກຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ, ແຕ່ວ່າ ຄວາມ ໜັ້ນຄົງດ້ານທີ່ດິນຂອງພວກເຂົາ ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວຊ້ຳພັດມີໜ້ອຍ. ລັດຖະບານໄດ້ບຸກບືນໃຫ້ມີໂຄງການລິເລີ່ມ ຂະໜາດໃຫຍ່, ລວມທັງບັນດາໂຄງການໂຄງລ່າງພື້ນຖານ ແລະ ການປູກພືດອຸດສາຫະກຳຂະໜາດໃຫຍ່, ເຊິ່ງໄດ້ ແຍກປະຊາຊົນອອກຈາກທີ່ດິນຂອງຕົນ, ສ່ວນຫຼາຍສົ່ງຜົນໃຫ້ມີຄວາມລຳບາກ ແລະ ຕິດໜີ້ສິນ. ຜູ້ລາຍງານ ພິເສດ ໄດ້ຮັບການລາຍງານຫຼາຍຄັ້ງກ່ຽວກັບການສູນເສຍທີ່ດິນ ແລະ ການຍົກຍ້າຍຈັດສັນ, ນຳໄປສູ່ການສູນເສຍ ວິຖີການດຳລົງຊີວິດ, ຄວາມບໍ່ຄ້າປະກັນດ້ານສະບຽງອາຫານ, ຂາດການເຂົ້າເຖິງນໍ້າ, ການຊົດເຊີຍທີ່ບໍ່ພຽງພໍ ຫຼື ບໍ່ ມີການຊົດເຊີຍຫຍັງເລີຍ ສຳລັບການສູນເສຍຊັບພະຍາກອນ, ເຮັດໃຫ້ທຸກຍາກລົງກວ່າເກົ່າ ແລະ ຕິດໜີ້ສິນ ຍ້ອນ

²² John Hurley et al (ສູນພັດທະນາທົ່ວໂລກ), “ການກວດກາເບິ່ງຜົນກະທົບຂອງໜີ້ສິນຂອງ ໂຄງການລິເລີ່ມໜຶ່ງແລວ ທາງ ແລະ ໜຶ່ງເສັ້ນທາງຈາກແນວຄິດດ້ານນະໂຍບາຍ, ເດືອນມີນາ ປີ 2018. ຄັດຈາກwww.cgdev.org/publication/ examining-debt-implications-belt-and-road-initiative-a-policy-perspective. ອີງຕາມສະຖາບັນຄົ້ນ ຄ້ ວາແຫ່ງໜຶ່ງ, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອສູງສຸດເປັນອັນດັບ 4, ໃນບັນດາຜູ້ທີ່ໄດ້ ຮັບກະແສທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການສຳປະທານຈາກຈີນໃນໂລກ ແຕ່ປີ 2000 ເຖິງ 2014. ວິທະຍາໄລ William and Mary, “ຮ່ອງຮອຍການພັດທະນາທົ່ວໂລກຂອງຈີນ”, AIDDATA. ຄັດຈາກ www.aiddata.org/china-official-finance.

²³ ທະນາຄານໂລກ, “ການຕິດຕາມກວດກາເສດຖະກິດຂອງລາວ,” ເດືອນເມສາ ປີ 2017, ໜ້າ 11. ຄັດຈາກ <http://pubdocs.worldbank.org/en/933741497262078111/LEM-PPT-English.pdf>.

²⁴ ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ, ພະແນກກິດຈະການດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ, “ກິດຈະກຳປະຈຸບັນຂອງ BRI ໃນ ສປປລາວ”, ວັນທີ 6 ເດືອນພະຈິກ ປີ 2018. , ຄັດຈາກ www.brisdgs.org/sites/default/files/inline-files/Current%20Activities%20of%20BRI%20in%20Lao%20PDR_2.pdf.

²⁵ ເບິ່ງໃນອົງການສະຫະປະຊາຊາດ, ພະແນກກິດຈະການດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ, “ຮ່ວມກັນສ້າງ ໜຶ່ງແລວທາງ ແລະ ໜຶ່ງເສັ້ນທາງ” ໄປສູ່ເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ”, ວັນທີ 16 ຕຶກສິງຫາ ປີ 2016. ຄັດຈາກ www.un.org/development/desa/en/news/policy/building-belt-road-towards-sdgs.html; ອົງການ ສະຫະປະຊາຊາດ ໂຄງການພັດທະນາ ແລະ ສູນແລກປ່ຽນເສດຖະກິດສາກົນຂອງຈີນ, “ໂຄງການລິເລີ່ມໜຶ່ງແລວທາງ ແລະ ໜຶ່ງເສັ້ນທາງ: ວິທີການໃໝ່ ໃນການຫັນປ່ຽນການປົກຄອງທົ່ວໂລກໄປສູ່ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ”, ປີ 2017. ຄັດຈາກ www.cn.undp.org/content/dam/china/docs/Publications/UNDP-CH-GGR%202017.pdf.

²⁶ ວາລະສານ ນັກເສດຖະສາດ, “ບົດລາຍງານປະເທດ: ມາເລເຊຍ, ໜ່ວຍງານຂ່າວສານ, ວັນທີ 2 ເດືອນເມສາ ປີ 2019, ໜ້າ 25.

ການຖືກບັງຄັບໃຫ້ຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ເສດຖະກິດທີ່ອົງໃສ່ເງິນສົດ. ນະໂຍບາຍ “ຫັນເອົາທີ່ດິນໃຫ້ເປັນທຶນ” ໄດ້ປົກຄຸມປະເທດ ໂດຍບັນດາໂຄງການສໍາປະທານທີ່ດິນ ຫຼາຍກວ່າ 1,750 ໂຄງການ²⁷, ໂດຍໂອນສິດໃຫ້ແກ່ບັນດາບໍລິສັດນໍາໃຊ້ທີ່ດິນຕອນກວ້າງຂວາງ, ບາງຄັ້ງເປັນເວລາຍາວນານເຖິງສັດຕະວັດ ແລະ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນປັດສະຈາກການພິຈາລະນາຢ່າງພຽງພໍກ່ຽວກັບການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນປັດຈຸບັນ.

30. ລັດຖະບານຕ້ອງໄດ້ມີພັນທະໃນການດໍາເນີນບາດກ້າວຕ່າງໆ ໃນການຄົ້ນຄວ້າວິທີການຂອງຕົນລວມທັງ ການໂຈະໂຄງການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ໂຄງການປູກຢາງພາລາ ແລະ ໂຄງການປູກໄມ້ວິກ ໃນປີ 2012. ໃນປີ 2017, ພັກປະຊາຊົນ ປະຕິວັດລາວ ໄດ້ສັງເກດເຫັນວ່າ ການເວນຄືນທີ່ດິນ ເປັນ “ພາລະອັນໜັກໜ່ວງ”²⁸. ເຈົ້າໜ້າທີ່ກະຊວງຊັບພະຍາກອນທໍາມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ອະທິບາຍວ່າ ຕາມທິດທາງຂອງກະຊວງແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນ ພວກເຂົາໄດ້ຢຸດເຊົາການອານຸມັດສໍາປະທານທີ່ດິນແລ້ວ ໃນຂະນະທີ່ປັດຈຸບັນກໍາລັງມີການທົບທວນຄືນໂຄງການທີ່ໄດ້ສໍາປະທານໄປແລ້ວ.

31. ການປະເມີນຄືນດັ່ງກ່າວ ຄວນດໍາເນີນການຫຼາຍກວ່າການຍົກເລີກບາງສັນຍາທີ່ບໍ່ມີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດເທົ່ານັ້ນ. ການປະເມີນນີ້ ສະໜອງໂອກາດໃຫ້ລັດຖະບານໄດ້ຮັບຮູ້ເຖິງຄວາມສໍາຄັນຂອງທີ່ດິນ ຕໍ່ປະຊາຊົນ ແລະ ເພື່ອປົກປ້ອງສິດນໍາໃຊ້ທີ່ດິນຂອງພວກເຂົາ ໂດຍຖືເອົາເປັນວິທີທາງໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ. ການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ບໍ່ຄວນດໍາເນີນໄປເປັນແບບກະແຈກກະຈາຍເປັນບາງຄັ້ງຄາວເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຄວນເປັນແບບມີສ່ວນຮ່ວມ, ສະທ້ອນເຖິງ ແລະ ສະໜອງການປົກປ້ອງການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນປັດຈຸບັນ ແລະ ຕ້ອງດໍາເນີນເປັນປົກກະຕິ, ມີລັກສະນະໂປ່ງໃສ ໂດຍໃຫ້ມີການເຂົ້າເຖິງການປົວແປງຕ່າງໆ.

32. ຜົນໄດ້ຮັບຂອງການທົບທວນປັດຈຸບັນທີ່ກໍາລັງດໍາເນີນຢູ່ ຄວນເປີດເຜີຍຕໍ່ມວນຊົນ ແລະ ບໍ່ວ່າການສໍາປະທານໃດໆກໍ່ຕາມທີ່ຈະອະນຸມັດໃນອານາຄົດນັ້ນ ຕ້ອງແມ່ນພາຍຫຼັງທີ່ປະຕິບັດໄດ້ທຸກຂໍ້ຕາມການປະເມີນທີ່ກົດໝາຍຮຽກຮ້ອງ ແລະ ຕາມທຸກຂະບວນການຕາມກົດໝາຍໃຫ້ສໍາເລັດກ່ອນ, ລວມທັງໃຫ້ມີການປຶກສາຫາລືຢ່າງມີຄວາມໝາຍກັບປະຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ມີການຊົດເຊີຍທີ່ເປັນທໍາ. ລັດຖະບານຄວນພະຍາຍາມ ທີ່ຈະນໍາເອົາບັນດາໂຄງການສໍາປະທານປັດຈຸບັນທີ່ບໍ່ປະຕິບັດຕາມເງື່ອນໄຂສັນຍາຂອງພວກເຂົາ ໃຫ້ປະຕິບັດຕາມເງື່ອນໄຂ ຫຼື ບັນດາໂຄງການທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ມີຜົນກະທົບໃນທາງລົບຕໍ່ຊຸມຊົນໃຫ້ປະຕິບັດຕາມ ລະບຽບກົດໝາຍ ຫຼື ບໍ່ດັ່ງນັ້ນກໍ່ໃຫ້ຍົກເລີກ ຫຼື ແກ້ໄຂກ່ອນ ແລະ ໃຫ້ສະໜອງການປົວແປງໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບອັນຕະລາຍ.

33. ໃນຂະນະທີ່ຍັງຢູ່ໃນປະເທດ, ຜູ້ລາຍງານພິເສດ ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນມີໜຶ່ງຈາກຫຼາຍພາກສ່ວນ ກ່ຽວກັບສະພາບການທີ່ທ້າທ້າຍຫຼາຍ ທີ່ປະຊາຊົນປະເຊີນ ໃນເມືອງທ່າແຕງ, ແຂວງເຊກອງ ຜູ້ເຊິ່ງໄດ້ຮັບຜົນສະທ້ອນຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນ ໃຫ້ແກ່ສ່ວນປູກໄມ້ຢາງພາລາ. ລາວແຈ້ງເຕືອນວ່າ ຍັງມີ 10 ຄົນທີ່ຍັງຄົງຖືກກັກຕົວຢູ່ ໂດຍບໍ່ມີຄະດີໃດເລີຍ.²⁹ ລັດຖະບານ ຄວນປົວແປງກໍລະນີຄວາມບໍ່ຍຸຕິທໍາທີ່ເກີດຂຶ້ນເຫຼົ່ານີ້, ສະໜອງດິນ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານມະນຸດສະທໍາໃຫ້ແກ່ສະມາຊິກຊຸມຊົນ ຕາມຄວາມເໝາະສົມ ແລະ ປ່ອຍຜູ້ທີ່ຖືກກັກຕົວໄວ້ນັ້ນ ເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມມຸ່ງຫວັງທີ່ດີ ແລະ ລົບລ້າງຄວາມເໝົາເປື້ອຍດັ່ງກ່າວ.

34. ການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ຕ້ອງພິຈາລະນາການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ຜົນກະທົບທີ່ສະຫຼັບສັບຊ້ອນຂອງການສູນເສຍທີ່ດິນ ແລະ ການຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານທີ່ຕາມມາ. ວິທີການໃດກໍ່ຕາມທີ່ດໍາເນີນກັບດ້ານທີ່ດິນ, ບໍ່ວ່າຈະເປັນການລິເລີ່ມຂອງກະຊວງຊັບພະຍາກອນທໍາມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຫຼື ເປັນຜົນມາຈາກນະໂຍບາຍການລົງທຶນ ຫຼື ນະໂຍບາຍຢາໄມ້, ທີ່ຄາດເດົາແບບຫຼັບຫຼັບຕາວ່າ ປະຊາຊົນສາມາດສູນເສຍທີ່ດິນທີ່ພວກເຂົາເຄີຍອາໄສ ຫຼື ຖືກຍົກຍ້າຍໄດ້ ໂດຍບໍ່ມີຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະມີຜົນທາງລົບທີ່ຕາມມານັ້ນ ມີແຕ່ຈະສ້າງຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ເພີ່ມຄວາມບໍ່ພໍໃຈຂຶ້ນຕື່ມອີກ.

35. ລັດຖະບານຄວນດໍາເນີນການປະເມີນທີ່ລະອຽດຖີ່ຖ້ວນ ເບິ່ງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຜົນກະທົບ ຂອງການຍົກຍ້າຍຈັດສັນ, ການເວນຄືນ ແລະ ການຊົດເຊີຍ. ການທົບທວນ ຄວນປະເມີນຕາມກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການ

²⁷ ອີງຕາມຕົວເລກທີ່ສະໜອງໃຫ້ ໂດຍກະຊວງຊັບພະຍາກອນທໍາມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ.

²⁸ ຄະນະບໍລິຫານງານສູນກາງພັກປະຊາຊົນປະຕິວັດລາວສະບັບເລກທີ 026/ CC ປີ 2017, ວ່າດ້ວຍການເພີ່ມທະວີວຽກງານຄຸ້ມຄອງ ແລະ ພັດທະນາທີ່ດິນໃນໄລຍະໃໝ່.

²⁹ ສະຫະພັນສາກົນເພື່ອສິດທິມະນຸດ ແລະ ການເຄື່ອນໄຫວເພື່ອສິດທິມະນຸດຂອງລາວ, "ປະເດັນບັນຫາດ້ານສິດທິມະນຸດທີ່ເປັນຄວາມກັງວົນຕົ້ນຕໍ", ວັນທີ 7 ເດືອນມີນາ ປີ 2019. ຄັດຈາກ www.ohchr.org/Documents/Issues/EPoverty/Lao/FIDH.pdf.

ຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ການຈັດສັນອາຊີບ ສະບັບປີ 2018 ຄືນໃໝ່ ເບິ່ງໃນດ້ານສິດທິມະນຸດ ແລະ ມາດຕະຖານ ອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ການທົບທວນດັ່ງກ່າວ ຄວນນຳໄປສູ່ຂອບຮ່າງຍຸດທະສາດດ້ານການຊົດເຊີຍທີ່ໂປ່ງໃສ, ເປັນ ລະບົບ ແລະ ມີຄວາມສະເໝີພາບ ເຊິ່ງຈະຊົດເຊີຍໃຫ້ປະຊາຊົນຢ່າງຖືກຕ້ອງ ຕໍ່ກັບມູນຄ່າທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ຂອງ ຊັບສິນຂອງພວກເຂົາ.

36. ຂອບຮ່າງກົດໝາຍ ຄວນປົກປ້ອງສິດການຄອບຄອງທີ່ດິນ ແລະ ສິດທິໃນການດຳລົງຊີວິດຂອງ ປະຊາຊົນໝົດທຸກຄົນ, ລວມທັງຫຼາຍແສນຄົນ ຜູ້ທີ່ປັດຈຸບັນດຳລົງຊີວິດຢູ່ເຂດທີ່ຫາກໍ່ຖືກຈັດສັນເປັນ "ເຂດ ປ່າໄມ້" ໃນຊຸມປີຂອງທົດສະວັດມໍ່ໆມານີ້, ເຊິ່ງເປັນຜູ້ທີ່ອາໄສໃນທີ່ດິນຊຸມຊົນ ແລະ ເປັນຜູ້ທີ່ອາໄສການເຮັດໄຮ່. ຄວນເປັນເປົ້າໝາຍສຳຄັນຂອງຄວາມພະຍາຍາມໃນການປະຕິຮູບການອອກໃບຕາດິນໃນປັດຈຸບັນ. ການອອກ ໃບຕາດິນ ຄວນດຳເນີນໄປໃນວິທີທາງທີ່ບໍ່ທຳລາຍການເຂົ້າເຖິງທີ່ດິນ ທີ່ປະຊາຊົນອາໄສຢູ່, ຫຼືກວ່າງການບັງຄັບ ໃຊ້ຂໍ້ຮຽກຮ້ອງທີ່ເຫັນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນວ່າ ເປັນພາລະອັນເກີນຄວນທີ່ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຢັ້ງຢືນປະຫວັດການນຳໃຊ້ທີ່ ດິນ ແລະ ຂໍ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຢັ້ງຢືນວ່າມີການນຳໃຊ້ມາຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງເປັນໄລຍະເວລາທີ່ບໍ່ເໝາະສົມກັບສະພາບຕົວຈິງ ແລະ/ ຫຼື ບໍ່ມີລັກສະນະແບບຍືນຍົງ. ສິດຄອບຄອງທີ່ດິນຕາມປະເພນີ ຄວນຈະໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ.

37. ລັດຖະບານ ຄວນສ້າງອົງການທີ່ເປັນເອກະລາດ ເພື່ອຊີ້ນຳ ແລະ ປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານສິ່ງແວດ ລ້ອມ, ດ້ານສັງຄົມ ແລະ ດ້ານສິດທິມະນຸດ ຂອງບັນດາໂຄງການກໍ່ສ້າງໂຄງລ່າງພື້ນຖານ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ໂຄງການອື່ນໆ ແລະ ສວນປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳຂະໜາດໃຫຍ່ອື່ນໆ, ລວມທັງ ຜູ້ທີ່ຈະຕ້ອງຖືກຍົກຍ້າຍຈັດສັນແບບບໍ່ສະໝັກໃຈ ແລະ ຜູ້ທີ່ຈະສູນເສຍທີ່ດິນ. ອົງການດັ່ງກ່າວ ຄວນຈະມີ ກົນໄກການຮ້ອງທຸກແບບຮັກສາຄວາມລັບ, ເຊິ່ງຜ່ານກົນໄກດັ່ງກ່າວ ອົງການນີ້ ຈະໄດ້ຮັບເອົາຄຳຮ້ອງທຸກໂດຍກົງ ຈາກບັນດາບຸກຄົນ ແລະ ຊຸມຊົນ, ໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ສູນເສຍສິ່ງປົວແປງທີ່ເປັນທາງເລືອກ. ກົນໄກນີ້ ຄວນ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງດ້ານອຳນາດໃຫ້ສາມາດສືບສວນສອບສວນ ບັນດາຂໍ້ກ່າວຫາ ແລະ ບົ່ງມະຕິການແກ້ໄຂ ທີ່ເໝາະສົມ.

38. ຊຸມຊົນອົງການສາກົນ ຕ້ອງບັນທຶກຄວາມລົ້ມເຫຼວຂອງຕົນ ໃນດ້ານການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ. ຊຸມຊົນອົງການ ສາກົນມີປະຫວັດໃນການສະໜັບສະໜູນແຜນງານການຍົກຍ້າຍຈັດສັນ ທີ່ມີຜົນສະທ້ອນທີ່ເປັນບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນ ແບບດຽວກັນຊ້ຳແລ້ວຊ້ຳອີກ ຄືກັນກັບຜົນສະທ້ອນທີ່ຜູ້ລາຍງານພິເສດໄດ້ເຫັນປະຈັກຕາ. ການເຂົ້າມາມີສ່ວນ ຮ່ວມຂອງອົງການທະນາຄານໂລກ ໃນໂຄງການອອກໃບຕາດິນທີ່ຜ່ານມາ ໄດ້ຮັບການລາຍງານວ່າ ເຮັດໃຫ້ມີສິດ ຄອບຄອງທີ່ດິນຂອງຜູ້ຮັ່ງມີ ໃນຂະນະທີ່ເຮັດໃຫ້ຜູ້ທຸກຍາກມີຄວາມອ່ອນແອລົງ. ໃນການມີສ່ວນຮ່ວມຄັ້ງໃໝ່ ຂອງທະນາຄານໂລກ ໃນການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ, ບັນດາຄວາມຫວ່າງເປັນໄປທີ່ໄດ້ຍົກຂຶ້ນມາເລື້ອຍໆ ໂດຍບັນດາ ອົງການປະຊາສັງຄົມ ແລະ ຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາຕ່າງໆນັ້ນ ຕ້ອງໄດ້ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງການປະຕິຮູບກົດໝາຍທີ່ ດິນ ແລະ ປ່າໄມ້ ແລະ ມີການພິຈາລະນາເຖິງຄວາມລົ້ມເຫຼວໃນໄລຍະທີ່ຜ່ານມາ ຂອງລັດຖະບານ ໃນການຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດຫຼາຍນະໂຍບາຍ ທີ່ເອີ້ນວ່າ "ຄວາມຍືນຍົງ" ທີ່ໄດ້ແນະນຳໃຫ້ສຳລັບຂະແໜງໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ.

C. ຄິດຄືນໃໝ່ກ່ຽວກັບໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ

39. ດັ່ງທີ່ທ່ານນາຍົກລັດຖະມົນຕີໄດ້ຮັບຮູ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ ພາຍຫຼັງໄພພິບັດເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍ ແຕກ ໃນປີ 2018, ເຖິງເວລາແລ້ວ ທີ່ ປະເທດຊາດຈະທົບທວນເບິ່ງຂະແໜງ ໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ. ລັດຖະບານຄວນ ຊັກຊວນເປີດການສືບທະນາກ່ຽວກັບອະນາຄົດຂອງເຂື່ອນໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ ແລະ ບົດບາດ ຂອງ ສາທາລະນະ ລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ໃນຖານະເປັນຜູ້ສົ່ງອອກພະລັງງານ, ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ລາຍລະອຽດຂອງ ການໂຈະທີ່ຖືກບັງຄັບ ຫຼັງຈາກເຂື່ອນແຕກກໍ່ຍັງບໍ່ຈະແຈ້ງ ແລະ ປະກົດວ່າບໍ່ໄດ້ນຳໃຊ້ກັບຫຼາຍເຂື່ອນທີ່ໄດ້ ວາງແຜນໄວ້ແລ້ວ ເຊິ່ງກຳລັງພິຈາລະນາຢູ່. ຂອບເຂດຂອງການທົບທວນໃນປັດຈຸບັນແມ່ນແຄບຫຼາຍ. ທະນາຄານ ໂລກ ກຳລັງນຳພາຂະບວນການໜຶ່ງ ທີ່ພິ ຈາລະນາພຽງແຕ່ຄວາມປອດໄພຂອງເຂື່ອນເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ບໍ່ໄດ້ພິຈາລະນາ ເຖິງຜົນກະທົບອັນເຕັມທີ່ຂອງເຂື່ອນໄຟ ຟ້າພະລັງນໍ້າທີ່ມີຢູ່ ແລະ ທີ່ໄດ້ວາງແຜນໄວ້ແລ້ວ. ການກວດກາເທື່ອດຽວ ກ່ຽວກັບເຂື່ອນແຕ່ລະແຫ່ງແມ່ນບໍ່ພຽງພໍ

40. ດ້ວຍເຫດຜົນດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ລັດຖະບານ ຄວນເອົາໃຈໃສ່ປະຕິບັດຕາມ ຂໍ້ແນະນຳຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ ເຊັ່ນ: ຄະນະກຳມາທິການແມ່ນໍ້າຂອງ ແລະ ດຳເນີນການທົບທວນຄືນແບບຮອບດ້ານ ກ່ຽວກັບບົດບາດ ແລະ ອະນາຄົດຂອງຂະແໜງໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ, ເບິ່ງຜົນກະທົບໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ໃນ

ອະນາຄົດຂອງເຂື່ອນທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ແລະ ທີ່ໄດ້ວາງແຜນໄວ້ແລ້ວ, ມີຈັກໂຄງການ ແລະ ໂຄງການໃດຄວນດຳເນີນຕໍ່ໄປແລະ ຄວນປັບຕັດວິທີການຈັດແຈງການກໍ່ສ້າງ ແລະ ການດຳເນີນງານຄືແນວໃດ ຕາມຄວາມສ່ຽງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ. ຄວນເຜີຍແຜ່ຜົນຂອງການທົບທວນຄືນຕໍ່ສາທາລະນະ ແລະ ຄວນປະກອບມິດັງຕໍ່ໄປນີ້:

- a) ການປະເມີນສະພາບລວມກ່ຽວກັບຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ, ລະບົບນິເວດ ແລະ ສິດທິມະນຸດຂອງໂຄງການເຂື່ອນໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ແລະ ມີແຜນການແລ້ວ, ລວມທັງ ການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ ສຳລັບຊຸມຊົນທີ່ຖືກກະທົບຈາກເຂດເທິງ ແລະ ເຂດລຸ່ມສາຍນໍ້າຈາກໂຄງການເຂື່ອນໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ, ໂດຍຄຳນຶງເຖິງຜົນກະທົບຂອງການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ;
- b) ການປະເມີນຕະຫຼາດໄຟຟ້າໃນພາກພື້ນທີ່ມີການຄາດຄະເນການສະໜອງ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການທີ່ທັນສະໄໝ;
- c) ການວິເຄາະກ່ຽວກັບຂອບເຂດ, ລັກສະນະ ແລະ ຜົນສະທ້ອນຂອງໜີ້ສິນພາກລັດທີ່ນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການສະໜັບສະໜູນໂຄງການໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ, ລາຍໄດ້ເຊິ່ງເປັນຜົນໄດ້ຮັບຂອງແຕ່ລະໂຄງການ ແລະ ການຄາດຄະເນໃນອະນາຄົດ, ພ້ອມທັງການນຳໃຊ້ລາຍຮັບຈົນມາຮອດປັດຈຸບັນ;
- d) ຜົນກະທົບຂ້າມຊາຍແດນ;
- e) ການປະເມີນນັກລົງທຶນ, ນັກພັດທະນາ ແລະ ຜູ້ດຳເນີນການທີ່ປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍຂອງປະເທດ ແລະ ມາດຕະຖານສາກົນ.

41. ນອກຈາກການສ້າງຕັ້ງອົງການກວດສອບທີ່ສະເໜີ ໃນວັກ 37 ຂ້າງເທິງແລ້ວ, ຄວນມີທຸກເອກະສານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບໂຄງການໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ ເຊັ່ນ: ການປະເມີນຜົນກະທົບ ແລະ ແຜນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການຕິດຕາມກວດກາດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ດ້ານສັງຄົມ ແລະ ແຜນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ຄວນມີໃຫ້ສາທາລະນະກ່ຽວກັບຂໍ້ມູນທີ່ອະທິບາຍວ່າ ໂຄງການປະກອບສ່ວນຄືແນວໃດ ເຂົ້າໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ.

42. ລັດຖະບານ ຄວນທົບທວນສະຖານະການຂອງຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກເຂື່ອນເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍແຕກ, ລວມທັງປະຊາຊົນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍ ທີ່ຍັງຢູ່ໃນບ່ອນພັກເຊົາຊົ່ວຄາວ ແລະ ຜູ້ທີ່ໄດ້ລາຍງານເຖິງຄວາມຊັກຊ້າໃນການໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນດ້ານການເງິນ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ລັດຖະບານຍືນຍັນວ່າ ຂໍ້ກ່າວຫາຂອງການຊັກຊ້າແມ່ນບໍ່ມີມູນຄວາມຈິງກໍຕາມ, ແຕ່ວ່າ ຜູ້ລາຍງານພິເສດໄດ້ຮັບການລາຍງານທີ່ສອດຄ່ອງກັນ ແລະ ແບບເປັນເອກະລາດ ກ່ຽວກັບ ການຊົດເຊີຍດ້ານການເງິນທີ່ຊັກຊ້າ ຈາກຜູ້ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນຄ້າຍຕ່າງໆທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ປະຊາຊົນຄວນໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍຢ່າງທັນການ ສຳລັບການສູນເສຍທີ່ດິນ ແລະ ຊັບສິນຂອງຕົນ. ເຖິງແມ່ນວ່າລັດຖະບານໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ຕົນມີຈຸດປະສົງເພື່ອໃຫ້ປະຊາຊົນມີຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການກຳນົດເວລາຕອບສະໜອງ ແລະ ໃຫ້ຄຳປຶກສາກັບພວກເຂົາຢ່າງມີຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບແຜນການທີ່ມີທ່າແຮງ, ຜູ້ສິນທະນາຫຼາຍຄົນໄດ້ລາຍງານວ່າ ພວກເຂົາມີຂໍ້ມູນໜ້ອຍ ຫຼື ບໍ່ໄດ້ຮັບການປຶກສາຫາລືຫຍຸ້ງເລີຍ. ລັດຖະບານ ຍັງຄວນໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນດ້ານຈິດຕະ ສາດ, ໂດຍສະເພາະຕໍ່ແມ່ຍິງ.

43. ຜູ້ປະຕິບັດງານສາກົນທີ່ຍັງມີຄວາມຄິດໃນແງດິຕິຂະແໜງໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ ຄວນໃຫ້ເຫດຜົນແບບຍືນຍົງຂອງບັນດາໂຄງການສະເພາະ, ໃນກໍລະນີທີ່ບໍ່ມີການສະລິມຢ່າງລະອຽດ, ແທນທີ່ຈະເປັນການປະເມີນຜົນແບບຄັ້ງດຽວ, ຄວນເປັນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມຂອງທຸກໂຄງການທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ແລະ ທີ່ໄດ້ວາງແຜນໄວ້ແລ້ວ. ໃນຄວາມຈິງແລ້ວ ທະນາຄານໂລກ ຄວນພິຈາລະນາເຖິງວິທີການທີ່ຂະແໜງໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ ຄວນປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ, ໃນແງຂອງການສ້າງລາຍຮັບທີ່ຕໍ່າ, ການຂາດຄວາມໂປ່ງໃສ, ຄວາມສາມາດທີ່ຈຳກັດໃນການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍ, ການສ້າງວຽກເຮັດງານທຳຕ່ຳສຸດ ແລະ ບັກທຸງການລົງທຶນໃສ່ການບໍລິການສັງຄົມ ຄືແນວໃດ.

IV. ບັນດາໂຄງການປົກປ້ອງສັງຄົມທີ່ສຳຄັນ

44. ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ບໍ່ມີລະບົບປົກປ້ອງສັງຄົມທີ່ມີການເຄື່ອນໄຫວແບບຮອບດ້ານ ແລະ ປະຊາຊົນຕ້ອງອີງໃສ່ເຄືອຂ່າຍທີ່ຂຶ້ນກັບຍາດຕິພື້ນ້ອງ, ບ້ານ, ຊົນເຜົ່າ ຫຼື ການອຸປະຖຳ. ບ່ອນໃດ

ທີ່ມີໂຄງການສະໜັບສະໜູນ ເຊັ່ນ: ຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນຂະແໜງເສດຖະກິດຢ່າງເປັນທາງການ, ຂະແໜງການເຫຼົ່ານັ້ນກໍບໍ່ໄດ້ດຳເນີນການຢ່າງເປັນປົກກະຕິສະເໝີໄປ. ນອກນັ້ນ, ຜູ້ລາຍງານພິເສດໄດ້ຮັບລາຍງານທີ່ສອດຄ່ອງກັນຂອງໂຮງຮຽນ ແລະ ໂຮງໝໍວ່າ ມີການເກັບຄ່າທຳນຽມແບບບໍ່ເປັນທາງການ ເຊິ່ງເປັນການກົດຂວາງປະຊາຊົນ ຜູ້ທຸກຍາກ ບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ສິ່ງນັ້ນເປັນໄປບໍ່ໄດ້. ລັດຖະບານ ຄວນຕິດຕາມກວດກາບັນຫາເຫຼົ່ານັ້ນ, ດຳເນີນການເພື່ອຢຸດຕິການໃຫ້ສິນບົນດັ່ງກ່າວ, ລວມທັງ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ປະຊາຊົນ ແລະ ຈັດສັນງົບປະມານໃນວົງກ້ວາງ ເພື່ອກຳຈັດທຸກຄວາມຕ້ອງການຂອງແຫ່ງລາຍໄດ້ເສີມ. ລັດຖະບານ ຄວນຢຸດຕິການປະຕິບັດຕົວຈິງການຈ່າຍເງິນໃຫ້ພະນັກງານລັດ ໃນເວລາມີການຊັກຊ້າ ຫຼື ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຄູເຮັດວຽກ ໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງ.³⁰

A. ດ້ານສາທາລະນະສຸກ

45. ການເຂົ້າເຖິງການຮັກສາສຸຂະພາບ ແລະ ການປະກັນສຸຂະພາບທີ່ສາມາດຈ່າຍໄດ້ແມ່ນສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າຄ່າໃຊ້ຈ່າຍດ້ານສາທາລະນະສຸກ ບໍ່ໄດ້ພັກດັນປະຊາຊົນໃຫ້ຕົກຢູ່ໃນຄວາມທຸກຍາກ. ການປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງການຮັກສາສຸຂະພາບທີ່ສາມາດຈ່າຍໄດ້ ໃນໄລຍະທີ່ຜ່ານມາ ສະແດງເຖິງຄວາມກ້າວໜ້າຢ່າງແທ້ຈິງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຜູ້ລາຍງານພິເສດໄດ້ຮັບການລາຍງານທີ່ສອດຄ່ອງກັນ ກ່ຽວກັບການຮັກສາສຸຂະພາບທີ່ມີຄຸນນະພາບຕໍ່າ, ອັດຕາກວມເອົາດ້ານສາທາລະນະສຸກຍັງບໍ່ພຽງພໍໃນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ປະຊາຊົນຈຳນວນຫຼາຍບໍ່ສາມາດຈ່າຍຄ່າປິ່ນປົວສຸກເສີນຂັ້ນພື້ນຖານໄດ້.

46. ລັດຖະບານບໍ່ສະໜອງງົບປະມານໃນການຮັກສາສຸຂະພາບຢ່າງພຽງພໍ ຫຼື ບໍ່ສະໜອງງົບປະມານທີ່ພຽງພໍ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ປະຊາຊົນຜູ້ທຸກຍາກສາມາດເຂົ້າເຖິງການປິ່ນປົວສຸຂະພາບ. ເປີເຊັນການໃຊ້ຈ່າຍດ້ານສາທາລະນະສຸກ ໃນ GDP ຢູ່ໃນລະດັບຕໍ່າທີ່ສຸດໃນພາກພື້ນ³¹. ທະນາຄານໂລກພົບວ່າ, ໃນບັນດາຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນ ຫຼື ຢູ່ໃກ້ກັບຄວາມທຸກຍາກ, 13 ສ່ວນຮ້ອຍ ແມ່ນຢູ່ໃນສະຖານະການດັ່ງກ່າວ ຍ້ອນວ່າມີບັນຫາດ້ານສຸຂະພາບ³². ໃນລະຫວ່າງການຢ້ຽມຢາມຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ກະຊວງສາທາລະນະສຸກກ່າວວ່າ ປະຊາຊົນ 94 ສ່ວນຮ້ອຍ ໄດ້ຮັບການຄຸ້ມຄອງໂດຍກອງທຶນປະກັນສຸຂະພາບ, ເຊິ່ງສະໜອງການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການປິ່ນປົວເດັກໂດຍບໍ່ເສຍຄ່າ ສຳລັບເດັກອາຍຸຕໍ່າກ່ວາ 5 ປີ, ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ³³, ພວກເຂົາບໍ່ສາມາດເວົ້າໄດ້ວ່າ ມີຈັກຄົນ ໃນຈຳນວນນັ້ນໄດ້ເຂົ້າເຖິງການຮັກສາສຸຂະພາບແລ້ວ³⁴.

47. ການເຂົ້າເຖິງການຮັກສາສຸຂະພາບຍັງບໍ່ສະເໝີພາບທີ່ສຸດ. ປະຊາຊົນຈາກກຸ່ມປະຊາກອນທຸກຍາກທີ່ສຸດ ແລະ ຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດມີການເຂົ້າເຖິງຢ່າງຈຳກັດ³⁵. ເຖິງແມ່ນວ່າ ຢູ່ໃນບັນດາບ້ານທີ່ມີສຸກສາລາແລ້ວ, ປະຊາຊົນໄດ້ລາຍງານຢ່າງເປັນປົກກະຕິວ່າ ພວກເຂົາຕ້ອງໄດ້ເດີນທາງໄປໂຮງໝໍເມືອງ ຫຼື ໂຮງໝໍແຂວງ ສຳລັບບັນຫາສຸຂະພາບທີ່ຮ້າຍແຮງ ແລະ ສຳລັບພວກເຂົາຫຼາຍຄົນ, ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຮັກສາສຸຂະພາບ ແລະ ການເດີນທາງເປັນສິ່ງກົດຂວາງພວກເຂົາຈາກການສະແຫວງຫາການປິ່ນປົວ. ໃນເມືອງໜຶ່ງ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດຖະບານຍອມຮັບວ່າ 22 ບ້ານ ໃນຈຳນວນ 78 ບ້ານບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງການຮັກສາສຸຂະພາບໃນລະດູຝົນ.

48. ລັດຖະບານ ຄວນເພີ່ມງົບປະມານດ້ານສາທາລະນະສຸກ ໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບທ່າອ່ຽງຂອງພາກພື້ນ ແລະ ສ້າງລາຍລະອຽດຂອງປະຊາກອນທີ່ບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງການຮັກສາສຸຂະພາບຢ່າງພຽງພໍ. ລັດຖະບານ ຄວນຮັບຮອງເອົາແຜນການປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງຂອງກຸ່ມຄົນເຫຼົ່ານັ້ນຢ່າງເປັນລະບົບ, ຊ່ວຍໃຫ້ສຸກສາລາທີ່ຫ່າງໄກສອກ ຫຼື ກສາມາດຮັບມືກັບສິ່ງທ້າທາຍໃນລະດູຝົນໄດ້ດີຂຶ້ນ ແລະ ສ້າງແຜນການເພື່ອເຮັດໃຫ້ການເດີນທາງຈາກບ້ານໄປຫາໂຮງໝໍໃກ້ຄຽງໃນລາຄາທີ່ສາມາດຈ່າຍໄດ້.

³⁰ Bertelsmann Stiftung, “BTI 2018: ບົດລາຍງານປະເທດລາວ”, ດັດຊະນີການປ່ຽນແປງ BTI. ຄັດຈາກ www.bti-project.org/en/reports/country-reports/detail/itc/LAO.
³¹ ອົງການອະນາໄມໂລກ, “ການເງິນດ້ານສາທາລະນະສຸກ”. ຄັດຈາກ http://www.wpro.who.int/laos/topics/health_financing/en/.
³² ທະນາຄານໂລກ, “ນະໂຍບາຍຄວາມທຸກຍາກຂອງລາວໂດຍຫຍໍ້: ການຈັດກຸ່ມຄົນທຸກຍາກ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຂອງມັນໃນການອອກແບບນະໂຍບາຍ,” ເດືອນທັນວາ ປີ 2017, ໜ້າ 8
³³ ສະມາຄົມເພື່ອການພັດທະນາແມ່ຍິງ ແລະ ການສຶກສາກົດໝາຍ, “ບົດລາຍງານການປະເມີນຄວາມສາມາດ: ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ CEDAW ໃນສປປລາວ”, ເດືອນມິຖຸນາ ປີ 2016, ໜ້າ 10
³⁴ ການພົບປະປະຊຸມກັບກະຊວງສາທາລະນະສຸກ, ວັນທີ 26 ເດືອນມີນາ ປີ 2019
³⁵ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ສູນສະຖິຕິແຫ່ງຊາດ, “ການສຳຫຼວດຕົວຊີ້ວັດດ້ານສັງຄົມຂອງລາວຄັ້ງທີ II”, p. 24

B. ການສຶກສາ

49. ການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງຢ່າງມີຄວາມໝາຍ ແມ່ນສິ່ງຈຳເປັນເພື່ອສ້າງເສັ້ນທາງຫຼຸດພື້ນອອກຈາກຄວາມທຸກຍາກ ສຳລັບເດັກນ້ອຍລາວ ແລະ ການພັດທະນາ ກຳລັງແຮງງານທີ່ມີສີມື. ເຖິງແມ່ນວ່າກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກິລາ ມີຄວາມມຸ່ງໝັ້ນທີ່ຈະປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ໄດ້ລາຍງານຄວາມຄືບໜ້າ ໃນອັດຕາສ່ວນການເຂົ້າຮຽນ ແລະ ອັດຕາສ່ວນການຮັກສາບໍ່ໃຫ້ນັກຮຽນປະລະການຮຽນ, ແຕ່ວ່າ ການຈັດສັນຊັບພະຍາກອນທີ່ບໍ່ພຽງພໍສຳລັບການສຶກສາຈະທຳລາຍໂອກາດຕ່າງໆຂອງການປັບປຸງແບບຍືນຍົງ.³⁶

50. ຜູ້ທີ່ມີການສຶກສາໜ້ອຍທີ່ສຸດ ມີໂອກາດຕໍ່າທີ່ສຸດທີ່ຈະຫຼຸດພື້ນອອກຈາກຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ສູງທີ່ສຸດທີ່ຈະຕົກຢູ່ໃນສະພາບຕໍ່າກວ່າເສັ້ນຄວາມທຸກຍາກ³⁷. ການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາ ສາມາດເພີ່ມຜະລິດຕະພາບດ້ານກະສິກຳຂອງຄອບຄົວ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາຫັນປ່ຽນອອກຈາກວຽກກະສິກຳໄດ້, ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຜູ້ທຸກຍາກ ພັດມີການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາໜ້ອຍ. ມີພຽງແຕ່ 58ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງເດັກນ້ອຍໃນກຸ່ມຄົນທຸກຍາກທີ່ສຸດ ຈົບການສຶກສາຊັ້ນປະຖົມ, ທຽບກັບ 98ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງເດັກນ້ອຍໃນກຸ່ມຄົນຮຸ່ງທີ່ສຸດ³⁸. ເດັກນ້ອຍທີ່ມີຊີວິດຢູ່ໃນຄວາມທຸກຍາກສາມາດຖືກດຶງອອກຈາກໂຮງຮຽນ ຍ້ອນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການໃຫ້ພວກເຂົາເຮັດວຽກເພື່ອລ້ຽງຄອບຄົວ.

51. ເຂດຊົນນະບົດ ມີການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາຢ່າງຈຳກັດທີ່ສຸດ. ເຖິງແມ່ນວ່າບ້ານສ່ວນໃຫຍ່ມີໂຮງຮຽນປະຖົມ, ແຕ່ວ່າ 57 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງໂຮງຮຽນປະຖົມບໍ່ມີຄົບທັງໝົດ 5 ຊັ້ນ ແລະ ຫຼາຍບ້ານຍັງບໍ່ມີໂຮງຮຽນຊັ້ນມັດທະຍົມ. ເດັກນ້ອຍສ່ວນຫຼາຍຕ້ອງເດີນທາງໄກຈາກບ້ານເພື່ອເຂົ້າໂຮງຮຽນມັດທະຍົມ ຫຼື ເພື່ອຮຽນຈົບຊັ້ນປະຖົມ³⁹. ລັດຖະບານ ຄວນຄົ້ນຄວ້າທາງເລືອກໃນການຂົນສົ່ງທີ່ມີທົ່ວຄິດປະດິດສ້າງ ແລະ ການຈັດຫາທີ່ພັກອາໄສທີ່ປອດໄພ ແລະ ພຽງພໍ ສຳລັບນັກຮຽນ, ເພື່ອເປີດກວ້າງການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາຢ່າງແທ້ຈິງໃນເຂດຊົນນະບົດ.

52. ຄຸນນະພາບການສຶກສາຍັງຕໍ່າຢ່າງເປັນປັນຫາ. ທະນາຄານໂລກ ຄາດຄະເນວ່າ ການສຶກສາຂອງລາວ 10,8 ປີ ເທົ່າກັບ 6.4 ປີທີ່ໄດ້ຮັບການປັບປຸງດ້ານຄຸນນະພາບ. ໃນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າບົດໜຶ່ງ, ເກືອບ 1/3 ຂອງນັກຮຽນຊັ້ນປໍ 2 ໄດ້ຄະແນນ 0 ດ້ານຄວາມສາມາດໃນການອ່ານ ແລະ 57ສ່ວນຮ້ອຍ ໄດ້ຮັບຄະແນນ 0 ໃນຄວາມເຂົ້າໃຈຈາກການອ່ານ.⁴⁰

53. ຄວນເພີ່ມງົບປະມານດ້ານການສຶກສາ ເພື່ອໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບມາດຕະຖານຂອງພາກພື້ນ ແລະ ລັດຖະບານ ຄວນປະເມີນວ່າ ເປັນຫຍັງວິທີການໃນປັດຈຸບັນຈຶ່ງພາໃຫ້ມີຜົນໄດ້ຮັບທີ່ບໍ່ດີດັ່ງກ່າວ. ເງິນສຳລັບເງິນເດືອນແມ່ນສິ່ງສຳຄັນ, ແຕ່ກໍຍັງຈຳເປັນ ສຳລັບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການດຳເນີນງານ, ອຸປະກອນການສິດສອນ, ການຝຶກອົບຮົມຄູ ແລະ ໂຄງລ່າງພື້ນຖານຂອງໂຮງຮຽນ. ອີງຕາມທະນາຄານໂລກ, ປະມານເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງໂຮງຮຽນທັງໝົດມີຫຼັງຄາຮົ່ວ ແລະ ໜ້ອຍກວ່າເຄິ່ງໜຶ່ງ ມີວິດຖ່າຍ.⁴¹

54. ຕາມຫຼັກການແລ້ວ, ປະເທດລາວໄດ້ຮັບຮອງເອົາການສຶກສາແບບຮຽນຮ່ວມ ແລະ ເດັກພິການທັງໝົດ 5,075 ຄົນໄດ້ເຂົ້າໂຮງຮຽນຫຼັກ. ຈານວນດັ່ງກ່າວແມ່ນຍັງຕໍ່າຫຼາຍ, ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ອັນນີ້ແມ່ນທຽບໃສ່ຈຳນວນຜູ້ທີ່ຄວນໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກໂຄງການດັ່ງກ່າວ. ລັດຖະບານ ແລະ ຄູ່ຮ່ວມງານສາກົນ ຄວນເອົາໃຈໃສ່ປະເມີນຜົນຕົວຈິງດ້ານຈຳນວນ ແລະ ດ້ານຄວາມຕ້ອງການຂອງນັກຮຽນພິການໃນທົ່ວປະເທດ ແລະ ສ້າງບັນດາໂຄງການທີ່ເໝາະສົມ ເພື່ອຂະຫຍາຍການເຂົ້າຮຽນໃຫ້ໄດ້ຫຼາຍ.

³⁶ ທະນາຄານໂລກ, “ການຕິດຕາມກວດກາເສດຖະກິດຂອງສປປລາວ,” ເດືອນມັງກອນ ປີ 2019, p. 47. ຄັດຈາກ <http://documents.worldbank.org/curated/en/818841549314902040/pdf/134324-LEM-Jan-2019-final-for-online.pdf>.

³⁷ Ibid., pp. 34–35.

³⁸ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ສຸນສະຖິຕິແຫ່ງຊາດ, “ການສຳຫຼວດຕົວຊີ້ວັດດ້ານສັງຄົມຂອງລາວຄັ້ງທີ II”, p. 45

³⁹ ທະນາຄານໂລກ, “ການຕິດຕາມກວດກາເສດຖະກິດຂອງ ສປປລາວ,” ເດືອນມັງກອນ ປີ 2019, p.53

⁴⁰ Ibid., p. 45.

⁴¹ Ibid., p. 47.

V. ສິ່ງທ້າທາຍ ແລະ ໂອກາດ

A. ລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກ

55. ລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກ ຍັງສືບຕໍ່ເປັນສິ່ງຂັບເຄື່ອນຄວາມທຸກຍາກ, ດັ່ງທີ່ໄດ້ຮັບຮູ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງແລ້ວວ່າ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນ ໄດ້ຮັບຮອງເອົາການບັນລຸເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແບບຍືນຍົງແຫ່ງ ຊາດຂອງຕົນເອງ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຈາກລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກ. ອີງຕາມຂໍ້ມູນຂອງອົງການ Legacies of War, ໃນລະຫວ່າງປີ 1964 ແລະ ປີ 1973, ສະຫະລັດອາເມລິກາໄດ້ຖິ້ມລະເບີດຫຼາຍກວ່າ 2 ລ້ານໂຕນ ໃນ ພາລະກິດການຖິ້ມລະເບີດ 580,000 ຄັ້ງໃນທົ່ວປະເທດ. ລະເບີດລູກຫວ່ານປະມານ 80 ລ້ານໜ່ວຍຍັງບໍ່ທັນ ລະເບີດ, ເປັນຜົນພາໃຫ້ພົນລະເຮືອນປະມານ 50,000 ຄົນເສຍຊີວິດ ຫຼື ໄດ້ຮັບບາດເຈັບ. ການສາຫຼວດ ແລະ ຕົວເລກຂໍ້ມູນ ຊື່ໃຫ້ເຫັນວ່າ 1/3 ຂອງປະເທດຍັງປະບົບດ້ວຍລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກ⁴², ສະນັ້ນ ຊາວກະສິກອນບໍ່ ສາມາດນໍາໃຊ້ທີ່ດິນກະສິກໍາ ເພື່ອລ້ຽງຄອບຄົວຂອງຕົນໂດຍບໍ່ມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການເສຍຊີວິດ ຫຼື ການໄດ້ຮັບ ບາດເຈັບ. ລະເບີດສາມາດເຮັດໃຫ້ຄົນພິການ ເຊິ່ງເປັນການກົດກັ້ນຄົນຈາກການເຮັດວຽກ ແລະ ຍ້ອນວ່າ ການສະ ຫັບສະໜູນທາງສັງຄົມຍັງມີຢ່າງຈໍາກັດ ຈິ່ງອາດຈະຕ້ອງການການດູແລເບິ່ງແຍງຢ່າງໃກ້ຊິດຈາກສະມາຊິກ ຄອບຄົວ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ສະມາຊິກຄອບຄົວຈໍານວນໜຶ່ງອີກ ຕ້ອງອອກຈາກການເຮັດວຽກ.

56. ບັນດາຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາ ໂດຍສະເພາະແມ່ນສະຫະລັດອາເມລິກາ, ຄວນດໍາເນີນການຫຼາຍຂຶ້ນຕື່ມອີກ ເພື່ອເກັບກູ້ລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກ ແລະ ໃຫ້ການສະຫັບສະໜູນແກ່ຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ. ອີງຕາມການ ຄາດຄະເນຈາກແຫຼ່ງໜຶ່ງ, ເຖິງປັດຈຸບັນນີ້ ມີພຽງແຕ່ 1 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກເທົ່ານັ້ນ ທີ່ໄດ້ຮັບ ການເກັບກູ້⁴³. ແຕ່ໃນສະພາບການດຽວກັນນັ້ນ, ກໍ່ບໍ່ຄວນນໍາໃຊ້ບັນຫາດັ່ງກ່າວເພື່ອປ່ຽນແປງຄວາມສົນໃຈຈາກ ຂໍ້ບົກຜ່ອງຫຼາຍປະການຂອງນະໂຍບາຍການລົບລ້າງຄວາມທຸກຍາກຂອງລັດຖະບານ.

B. ຄວາມທຸກຍາກໃນເຂດຊົນນະບົດ

57. ປະກົດວ່າປະຊາຊົນໃນເຂດຊົນນະບົດໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກຄວາມທຸກຍາກ. ອີງຕາມສະຖິຕິຫຼ້າສຸດທີ່ມີ ຢູ່, 71 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງປະຊາກອນອາໄສຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ອັດຕາສ່ວນຄວາມທຸກຍາກໃນເຂດຊົນນະບົດ ແມ່ນ 4 ເທົ່າຂອງອັດຕາສ່ວນໃນເຂດຕົວເມືອງ⁴⁴. ນອກນັ້ນ, 88 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງຜູ້ທີ່ດາລົງຊີວິດໃນຄວາມທຸກ ຍາກແມ່ນຊາວຊົນນະບົດ⁴⁵. 14 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງບັນດາບ້ານໃນເຂດຊົນນະບົດບໍ່ມີເສັ້ນທາງເຂົ້າເຖິງ ແລະ ເຖິງແມ່ນວ່າເປັນບ້ານທີ່ມີເສັ້ນທາງ ກໍ່ບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງໄດ້ໃນລະດູຝົນ ເຊິ່ງເປັນການຈໍາກັດບໍ່ໃຫ້ຜູ້ຢູ່ອາໄສ ສາມາດເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຂັ້ນພື້ນຖານ ແລະ ຕະຫຼາດ⁴⁶. ປະຊາຊົນເຂດຊົນນະບົດບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງການ ບໍລິການດ້ານສາທາລະນະສຸກ ແລະ ການສຶກສາຢ່າງພຽງພໍ ແລະ ເປັນຜູ້ແບກຫາບພາລະອັນໜັກໜ່ວງຂອງ ນະໂຍບາຍຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການສາປະທານທີ່ດິນ ແລະ ການຍົກຍ້າຍຈັດສັນຕັ້ງຖິ່ນຖານໃໝ່, ໃນການເຂົ້າເຖິງທີ່ດິນ, ການດໍາລົງຊີວິດ ແລະ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານຂອງພວກເຂົາ⁴⁷.

58. ເຖິງແມ່ນວ່າລັກສະນະຂອງຄວາມຫ່າງໄກສອກຫຼີກ ແລະ ກະແຈກກະຈາຍຂອງປະຊາກອນຊົນນະບົດ ເປັນບັນຫາທ້າທາຍຫຼາຍຢ່າງກໍ່ຕາມ, ແຕ່ວ່າ ລັດຖະບານກໍ່ບໍ່ຄວນທ້ຽວຍຕໍ່ການເຮັດວຽກເພື່ອໃຫ້ຊຸມຊົນ ຊົນນະບົດ ສາມາດເຂົ້າເຖິງການບໍລິການ ແລະ ພື້ນຖານໂຄງລ່າງຢ່າງເທົ່າທຽມກັນ ເພື່ອຫຼີກລຽງການປ່ອຍປະໃຫ້ ພວກເຂົາມີສະຖານະພາບຄົນຊັ້ນ 2 ຫຼື ຮວບຮວມເປັນບັນຫາ ຫຼື ເປັນໂຄງການຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານ.

⁴² ອົງການ Legacies of War, "ຄວາມຈິງຂອງລະເບີດລູກຫວ່ານ", ເດືອນມັງກອນ ປີ 2019, p. 33

⁴³ Ibid.

⁴⁴ ທະນາຄານໂລກ, "ການຕິດຕາມກວດກາເສດຖະກິດຂອງສປປລາວ", ເດືອນມັງກອນ

⁴⁵ ທະນາຄານໂລກ, "ຂໍ້ມູນຄວາມທຸກຍາກໃນສປປລາວ" p. 9.

⁴⁶ ສາທາລະນະລັດປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ສູນສະຖິຕິແຫ່ງຊາດ, "ການສໍາຫຼວດຕົວຊີ້ວັດດ້ານສັງຄົມລາວຄັ້ງທີ II", p. 3.

⁴⁷ ເບິ່ງຕົວຢ່າງ, Miles Kenney-Lazar (ກຸ່ມວຽກປະເດັນທີ່ດິນ, ສະມາຄົມທົ່ວໂລກເພື່ອປະຊາຊົນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ອົງການບ້ານຈຸດສຸມສາກົນ), "ການເຊື່ອມໂຍງການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ ແລະ ການຄອບຄອງທີ່ດິນໃນສປປລາວ", ປີ 2016, p. vii-viii. ຄັດຈາກ https://data.opendevlopmentmekong.net/dataset/2016-6/resource/fbacdd35-9ca3-45de-b4bb-fa47d53852cd?type=library_record.

C. ກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍ

59. ກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍມີປະມານ 45ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງປະຊາກອນ⁴⁸. ພວກເຂົາປະເຊີນກັບຄວາມທຸກຍາກໃນອັດຕາສ່ວນສູງກ່ວາ⁴⁹, ສ່ວນຫຼາຍອາໄສຢູ່ເຂດຊົນນະບົດທີ່ມີການບໍລິການທາງສັງຄົມ ແລະ ພື້ນຖານໂຄງລ່າງທີ່ຈຳກັດ ແລະ ອາດຈະບໍ່ເວົ້າພາສາລາວ⁵⁰. ທະນາຄານໂລກພົບວ່າ ກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍຫຼ້າຫຼັງກ່ວາກຸ່ມຊົນ ເຜົ່າລາວ-ໄທ ທີ່ເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ໃນທຸກລະດັບດ້ານເສດຖະກິດ⁵¹.

60. ສິ່ງສຳຄັນ, ບໍ່ສາມາດອະທິບາຍໄດ້ຢ່າງເຕັມສ່ວນກ່ຽວກັບຊ່ອງຫວ່າງລະຫວ່າງກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍ ແລະ ກຸ່ມຊົນເຜົ່າລາວ-ໄທ ໂດຍຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ຂະໜາດຄົວເຮືອນທີ່ໃຫຍ່ກ່ວາ ຫຼື ການເຂົ້າເຖິງການສຶກສາ ແລະ ພື້ນຖານໂຄງລ່າງທີ່ຈຳກັດກ່ວາ⁵². ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ລັດຖະບານບໍ່ໄດ້ຮັບຮູ້ເຖິງຄວາມເປັນຢູ່ຂອງກຸ່ມຊົນເຜົ່າ ແລະ ໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຜູ້ລາຍງານພິເສດ ໃຊ້ຄຳວ່າ "ຊົນເຜົ່າ" ແທນ, ແຕ່ວ່າ ການຫຼີກລ່ຽງການນຳໃຊ້ຄຳສັບສະເພາະ ຈະບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂຄວາມທຸດໂຕນຢ່າງແທ້ຈິງທີ່ປະຊາຊົນຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍກຳລັງປະເຊີນຢູ່. ລັດຖະບານ ຄວນຮັບຮູ້ວ່າ ນະໂຍບາຍປັດຈຸບັນຂອງຕົນ ກຳລັງລະເລີຍຕໍ່ກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍ ແລະ ບັນທອນໂອກາດໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ.

61. ລັດຖະບານ ຄວນປັບວິທີການການແບບເຮັດໃຫ້ຕົນເອງຢູ່ໃນສະຖານະພາບເປັນຜູ້ຊະນະ ຕໍ່ການໃຊ້ພາສາຊົນເຜົ່າ. ການຢືນຢັນວ່າພາສາລາວເປັນພາສາໜຶ່ງດຽວໃນການສຶດສອນ ເຮັດໃຫ້ເດັກນ້ອຍກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍມີຂໍ້ເສຍປຽບໃນໂຮງຮຽນ⁵³. ຫຼາຍປະເທດປະເຊີນກັບສິ່ງທ້າທາຍໃນການມີຫຼາຍພາສາເວົ້າໃນອານາເຂດປະເທດຂອງຕົນ ແລະ ຄຳຕອບກໍ່ບໍ່ແມ່ນວ່າຈະຢືນຢັນໃຫ້ການສຶກສາເປັນພາສາລາວເທົ່ານັ້ນ. ຖ້າວ່າ ລັດຖະບານຢາກນຳໃຊ້ທ່າແຮງຂອງສະມາຊິກຊຸມຊົນຊົນເຜົ່າສ່ວນໜ້ອຍ ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດສູງສຸດ, ລັດຖະບານຕ້ອງສ້າງແນວທາງທີ່ເໝາະສົມ ທີ່ປະສົມປະສານເອົາຄວາມມຸ່ງຫວັງຂອງຕົນ ໃນການສົ່ງເສີມພາສາລາວໃຫ້ເປັນພາສາທາງການ ພ້ອມດ້ວຍການນຳໃຊ້ພາສາທ້ອງຖິ່ນຢ່າງມີຍຸດທະສາດ. ເມື່ອໃດທີ່ມີເໝາະສົມ, ຄວນອະນຸຍາດຢ່າງເປັນທາງການໃຫ້ບັນດາຄູອາຈານ ແລະ ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການສາທາລະນະສຸກໃນຊຸມຊົນເຫຼົ່ານັ້ນ ໃຫ້ບໍລິການເປັນພາສາທີ່ບໍ່ແມ່ນພາສາລາວ.

⁴⁸ Ian Baird, "ການລວມກຸ່ມຍົກຖິ່ນຖານ ແລະ ການໝູນວຽນຂອງແນວຄິດຂອງ 'ຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງໃນລາວ'", ວາລະສານພູມສາດທາງການເມືອງ, vol. 46 (ເດືອນພຶດສະພາ ປີ 2015), ໜ້າ ທີ 54–64; ຂໍ້ມູນການຄາດຄະເນພົນລະເມືອງຂອງໂລກປີ 2017, "ປະຊາກອນໂລກ ປີ 2019 ແຍກຕາມປະເທດ: ປະເທດລາວ" ຄັດຈາກ <http://worldpopulationreview.com>; ອົງການກຸ່ມສິດທິຄົນຊົນເຜົ່າສາກົນ, "ປະເທດລາວ", ປຶ້ມປະມວນຊາວຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ ແລະ ຊາວພື້ນເມືອງ, ເດືອນກໍລະກົດ ປີ 2018. ຄັດຈາກ <https://minorityrights.org/country/laos/>. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ອົງຕາມຂໍ້ມູນຂອງລັດຖະບານ, ກຸ່ມຊົນເຜົ່າລາວ-ໄທສ່ວນໃຫຍ່ມີ 62,5% ຂອງປະຊາກອນ, ໃນກໍລະນີນີ້ກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍຈະມີເຖິງ 37,5%.

⁴⁹ ອົງການທະນາຄານໂລກ "ບົດສະຫຼຸບຫຍໍ້ນະໂຍບາຍດ້ານຄວາມທຸກຍາກຂອງລາວ: ເປັນຫຍັງຄົນຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍຈຶ່ງທຸກຍາກ?", ປີ 2017, ໜ້າ. 4. ຄັດຈາກ <http://documents.worldbank.org/curated/en/501721505813643980/pdf/119793-WP-PovertyReport-PUBLIC-ENGLISH-and-LAO-ENGLAOFinal.pdf>

⁵⁰ Elizabeth M. King ແລະ Dominique van de Walle, "ຊາວພື້ນເມືອງ, ຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ການພັດທະນາ, ບົດທີ 7: ປະເທດລາວ, ຄວາມຫຼາກຫຼາຍດ້ານພາສາຊົນເຜົ່າ ແລະ ຂໍ້ເສຍປຽບ", ເອກະສານທີ່ກະກຽມສຳລັບອົງການທະນາຄານໂລກ, ເດືອນມີນາ ປີ 2010, ໜ້າ. 2. ຄັດຈາກ http://siteresources.worldbank.org/EXTINDPEOPLE/Resources/407801-1271860301656/Chapter_7_Laos.pdf.

⁵¹ ອົງການທະນາຄານໂລກ "ບົດສະຫຼຸບນະໂຍບາຍຄວາມທຸກຍາກຂອງລາວ: ເປັນຫຍັງຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍຈຶ່ງທຸກຍາກ?", p. 4.

⁵² ອົງການທະນາຄານໂລກ "ຂໍ້ມູນຄວາມທຸກຍາກໃນສປປລາວ," p. 14; ແລະ "ບົດບັນທຶກນະໂຍບາຍຄວາມທຸກຍາກຂອງສປປລາວ, p. 23.

⁵³ ແຜນງານຄວາມເຂົ້າໃຈເຖິງການເຮັດວຽກຂອງເດັກ, "ຄວາມເຂົ້າໃຈເຖິງການເຮັດວຽກຂອງເດັກ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບຂອງການມີວຽກເຮັດງານທຳຂອງຊາວໜຸ່ມໃນລາວ: ບົດລາຍງານສະຫຼຸບຫຍໍ້", ນະຄອນຫຼວງໂຮມ, ເດືອນມັງກອນ ປີ 2014, ໜ້າ. 7. ຄັດຈາກ <http://documents.worldbank.org/curated/en/587261545112094976/pdf/133003-WP-v1-PUBLIC-ADD-SERIES-see-103603-Laos-Summary-child-labour-youth-employment20140109-131624.pdf>.

62. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມສົນທະນາຫຼາຍຄົນໄດ້ກວມລວມເອົາສະຖານະພາບຂອງຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງເຂົ້າໃນບາງກຸ່ມຊົນເຜົ່າ. ເຖິງແມ່ນວ່າບົດລາຍງານສະບັບນີ້ບໍ່ຢູ່ໃນສະພາບການທີ່ເໝາະສົມເພື່ອແກ້ໄຂຄຳຮຽກຮ້ອງດັ່ງກ່າວ, ແຕ່ວ່າ ຜູ້ລາຍງານພິເສດໃຫ້ຂໍ້ສັງເກດວ່າ ສະຖານະພາບດັ່ງກ່າວຈະໄດ້ຮັບການສົນທະນາຕື່ມອີກ ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍສາກົນ, ລວມທັງ ສິດທິການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນຢ່າງເປັນອິດສະຫຼະ, ໄດ້ຮັບຄວາມຍິນຍອມ ແລະ ມີການແຈ້ງໃຫ້ຮູ້ກ່ອນ. ແຜນທີ່ຈະປິດການສົນທະນາ, ລັດຖະບານ ຄວນມີສ່ວນຮ່ວມດ້ວຍຄວາມຫ້ວງດີຕໍ່ສະຖານະພາບຂອງກຸ່ມຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ.

D. ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ

63. ເຖິງວ່າ ແມ່ຍິງມີບົດບາດສຳຄັນ ໃນຊຸມຊົນບັນດາເຜົ່າພື້ນເມືອງລາວ, ໃນປັດຈຸບັນນີ້ ໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ແມ່ຍິງມັກຈະປະເຊີນກັບຄວາມດ້ອຍໂອກາດ ແລະ ການຈຳແນກ ເຊິ່ງເປັນຜົນສະທ້ອນໃນທາງລົບຢ່າງສຳຄັນຕໍ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ສິດທິຂອງແມ່ຍິງຜູ້ທຸກຍາກ. ມີການຮຽກຮ້ອງໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງທາງການສ່ວນໃຫຍ່ໃຫ້ມີຕົວແທນຂອງສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ ແລະ ນະໂຍບາຍອື່ນໆຢ່າງຫຼວງຫຼາຍຂອງລັດຖະບານກໍ່ສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ຫຼາຍມາດຕະການໃນການຮັບປະກັນວ່າໄດ້ລວມເອົາແມ່ຍິງເຂົ້າໃນການຕັດສິນໃຈຢ່າງຈິງຈັງນັ້ນ ຍັງເປັນພຽງຄວາມມຸ່ງຫວັງ ແລະ ຮູບການ ທີ່ເຮັດໄດ້ພຽງເລັກໜ້ອຍທີ່ສຸດ. ການໃຫ້ແມ່ຍິງຢູ່ໃຕ້ບັງຄັບບັນຊາເປັນສ່ວນຫຼາຍນັ້ນ ມີຜົນຕາມມາຢ່າງສຳຄັນດ້ານເສດຖະກິດ, ເຊິ່ງເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການປະຕິເສດສິດທິມະນຸດຂອງພວກເຂົາ.

64. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ແມ່ຍິງແມ່ນຢູ່ໃນລະດັບຕໍ່າກ່ວາໃນຕະຫຼາດແຮງງານ ແລະ ມີໜ້ອຍກ່ວາໃນຂະແໜງທີ່ເປັນທາງການ, ບໍ່ໄດ້ຮັບສິດທິ ແລະ ການປົກປ້ອງທາງສັງຄົມທີ່ມີຢູ່. ແມ່ຍິງກວມເອົາ 64 ສ່ວນຮ້ອຍຂອງກຳມະກອນໃນອາຊີບລະດັບພື້ນຖານ, ໃນຂະນະທີ່ຜູ້ຊາຍສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນພະນັກງານລັດຖະກອນ, ປະກອບອາຊີບ ແລະ ເປັນນັກວິຊາການດ້ານເຕັກນິກ. ອີງຕາມ ສະຫະພັນແມ່ຍິງລາວ, 7 ຄົນ ໃນຈຳນວນສະມາຊິກທັງໝົດ 69 ຄົນຂອງກຳມະການສູນກາງຂອງກົມການເມືອງແມ່ນແມ່ຍິງ, ເຊິ່ງມີພຽງແຕ່ 10 ສ່ວນຮ້ອຍເທົ່ານັ້ນ ແລະ ຕາມການຢັ້ງຢືນຂອງລັດຖະບານ, ປັດຈຸບັນນີ້ບໍ່ມີແມ່ຍິງເປັນເຈົ້າແຂວງທີ່ມີອຳນາດ ໃນຈຳນວນເຈົ້າແຂວງ 17 ຄົນ. ແມ່ຍິງເປັນນາຍບ້ານມີໜ້ອຍກ່ວາ 3 ສ່ວນຮ້ອຍ ແລະ ໃນປີ 2012 ມີແມ່ຍິງພຽງແຕ່ 5 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງສະມາຊິກໃນສະຖາບັນການຕ່າງໆໃນຂັ້ນຕັດສິນໃຈ. ຍົກເວັ້ນໃນສະພາແຫ່ງຊາດ ເຊິ່ງມີອັດຕາສ່ວນແມ່ຍິງທີ່ສູງກ່ວາໃນ 27.5 ສ່ວນຮ້ອຍ⁵⁴, ປະທານ ແລະ ຮອງປະທານຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ ກໍ່ແມ່ນແມ່ຍິງ. ການພົບປະປະຊຸມຂອງຜູ້ລາຍງານພິເສດກັບລັດຖະບານ ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຜູ້ຊາຍ, ໃນນັ້ນມີຫຼາຍຄົນສະແດງທັດສະນະຄະຕິແບບບິດາສິດທິລາດ (patriarchal - ສັງຄົມຜູ້ຊາຍເປັນໃຫຍ່) ຢ່າງເລິກເຊິ່ງ ແລະ ຕຳນິຕິຕຽນແມ່ຍິງ ຖ້າວ່າມີຊ່ອງຫ່ວາງໃນດ້ານຜົນສຳເລັດ. ແມ່ຍິງທີ່ດຳລົງຊີວິດໃນບ້ານ ແລະ ໃນແຄ້ມມີທ່າອ່ຽງທີ່ລາຍງານວ່າ ພວກເຂົາບໍ່ໄດ້ຮັບແຈ້ງໃຫ້ຊາຍ ຫຼື ບໍ່ໄດ້ປົກສາຫາລິນຳ ກ່ຽວກັບການຕັດສິນໃຈທີ່ສຳຄັນດ້ານການດຳລົງຊີວິດ, ລວມທັງການຍົກຍ້າຍຈັດສັນ ແລະ ຄ່າຊົດເຊີຍ, ການຈັດແຈ້ງຂໍ້ຕົກລົງສັນຍາກະສິກຳ ຫຼື ການບັນເທົາທຸກໄພພິບັດ.

65. ລັດຖະບານຄວນກ້າວຂ້າມເກີນກ່ວາ ຄຳມຸ່ງໝັ້ນທີ່ມີຄວາມສະເໝີພາບຢ່າງເປັນທາງການ ດ້ວຍການກຳນົດເປົ້າໝາຍທີ່ມີຄວາມໝາຍ ເພື່ອອັດຊ່ອງຫວ່າງຄວາມຫຼຸດໂຕນດ້ານການສຶກສາ ແລະ ຕະຫຼາດວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງດ້ານອຳນາດໃຫ້ແມ່ຍິງ. ຈຸດເລີ່ມຕົ້ນທີ່ດີເລີດແມ່ນການຮັບປະກັນວ່າໃນປີ 2025, 1/3 ຂອງບັນດາເຈົ້າແຂວງ ແລະ ນາຍບ້ານແມ່ນແມ່ຍິງ. ການບໍ່ມີຕົວແທນຂອງແມ່ຍິງໃນຂັ້ນດັ່ງກ່າວ ເປັນຂໍ້ຄວາມໃຫ້ຮູ້ທີ່ຊັດເຈນແລ້ວວ່າ ສະພາບການນີ້ ສາມາດປັບປຸງໄດ້ດີກວ່ານີ້ໄດ້. ລັດຖະບານຍັງຄວນຮັບປະກັນວ່າກົດໝາຍທີ່ດິນສະບັບ ໃໝ່ຈະປົກປ້ອງສິດທິດ້ານທີ່ດິນຂອງແມ່ຍິງ ອີກດ້ວຍ.

E. ເດັກນ້ອຍ

66. ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ຕ້ອງເຮັດວຽກຫຼາຍຂຶ້ນເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ເດັກນ້ອຍຫຼຸດຜ່ອນອອກຈາກວົງຈອນຄວາມທຸກຍາກ. ຄວາມບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງການສຶກສາ, ການບໍລິການດ້ານສາທາລະນະສຸກ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນດ້ານສັງຄົມຢ່າງພຽງພໍ, ເດັກນ້ອຍຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍໄດ້ປະລະການຮຽນ, ແຕ່ງງານແຕ່

⁵⁴ UNDP, "ສປປ ລາວ: ເປົ້າໝາຍ 5: ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ"

ອາຍຸຍັງນ້ອຍ ຫຼື ເຮັດວຽກເພື່ອລ້ຽງຄອບຄົວ ເຊິ່ງທັງໝົດນີ້ແມ່ນສິ່ງກົດຂວາງຕົ້ນຕໍ ຕໍ່ການຜ່ານຜ່າຄວາມທຸກຍາກ ຂ້າມຮຸນຄົນ.

67. ອີງຕາມຂໍ້ມູນຂອງອົງການອຸຍນິເຊັບ, ເປັນໜ້າຕົກໃຈ ເມື່ອເຫັນວ່າເດັກນ້ອຍ 88ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນປະເທດ ປະສົບກັບບາງຮູບແບບຂອງຄວາມຂາດເຂີນ⁵⁵. ມີອັດຕາສ່ວນການແຕ່ງງານຂອງເດັກໃນລະດັບສູງ ເຊັ່ນ: ໃນກຸ່ມ ຄົນທຸກຍາກທີ່ສຸດ, 47ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງແມ່ຍິງອາຍຸ 20 ຫາ 49 ປີ ໄດ້ແຕ່ງງານແຕ່ອາຍຸ 18 ປີ⁵⁶. ເຖິງແມ່ນວ່າມີ ການຫ້າມບໍ່ໃຫ້ໃຊ້ແຮງງານເດັກອາຍຸຕໍ່າກວ່າ 14 ປີ, ແຕ່ວ່າ ອີງຕາມການສໍາຫຼວດກໍາລັງແຮງງານ ແລະ ແຮງງານ ເດັກ ປີ 2010 ມີເດັກນ້ອຍອາຍຸ 6 ຫາ 17 ປີ 261,000 ຄົນ ພວມເຮັດວຽກ⁵⁷, ຫຼາຍຄົນເຮັດວຽກໃນສະພາບ ການອັນຕະລາຍ.⁵⁸

68. ການລົງທຶນໃສ່ລະບົບການປົກປ້ອງສັງຄົມທີ່ເຂັ້ມແຂງ, ຄວາມສາມາດເຂົ້າເຖິງການສຶກສາ ແລະ ການ ຮັກສາສຸຂະພາບສໍາລັບເດັກແມ່ນບາດກ້າວທີ່ຈໍາເປັນໄປສູ່ການທໍາລາຍວົງຈອນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ການຝຶກອົບ ຮົມກໍາລັງແຮງງານທີ່ມີທັກສະ.

F. ລະບຽບຂອງກົດໝາຍ

69. ຍັງບໍ່ທັນມີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງຈິງຈັງ ບັນດານິຕິກຳກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍທີ່ໜ້າປະທັບໃຈທັງ ຫຼາຍ. ມີການສ້າງຕັ້ງໂກຕ້າ ແຕ່ວ່າບໍ່ໄດ້ບັງຄັບໃຊ້, ມີເງື່ອນໄຂຕ່າງໆທີ່ຕິດຄັດພ້ອມ ແຕ່ວ່າບໍ່ໄດ້ຮັບການຕິດຕາມ ກວດກາ, ໄດ້ເປີດວິທີການໃໝ່ ແຕ່ວ່າ ຍັງດາເນີນທຸລະກິດຕໍ່ໄປຕາມປົກກະຕິ.

ການສໍາລາດບັງຫຼວງ

70. ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ຈັດຢູ່ໃນອັນດັບທີ 132 ຂອງ 180 ຂອງດັດຊະນີການ ຮັບຮູ້ເຖິງການສໍາລາດບັງຫຼວງຂອງອົງການຄວາມໂປ່ງໃສສາກົນ (Transparency International) ສາລັບ ປີ 2018⁵⁹. ການນໍາພາຂອງທ່ານນາຍົກລັດຖະມົນຕີກ່ຽວກັບບັນຫາດັ່ງກ່າວໄດ້ສ້າງຜົນກະທົບທີ່ສໍາຄັນ, ດັ່ງທີ່ໄດ້ ສະແດງໃຫ້ເຫັນໃນບົດລາຍງານຂອງສື່ມວນຊົນກ່ຽວກັບການປາບປາມ "ໂຄງການຜີ" ແລະ ການໄລ່ອອກ ຫຼື ການປິດຕໍາແໜ່ງເຈົ້າໜ້າທີ່ພະນັກງານ. ເນື່ອງຈາກມີຜູ້ຮ່ວມລິນທະນາຫຼາຍທ່ານອ້າງວ່າການສໍາລາດບັງຫຼວງຍັງແຜ່ ຫຼາຍຢູ່ໃນທຸກລະດັບຂອງລັດຖະບານ, ເປັນສິ່ງຈໍາເປັນທີ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂຢ່າງເປັນລະບົບ, ການດໍາເນີນ ຄະດີຕ່າງໆຈະເກີດຂຶ້ນໃນບ່ອນທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂັ້ນສູງ, ລວມທັງ ບັນດາລັດຖະມົນຕີ ແລະ ເຈົ້າແຂວງ ຕ້ອງຮັບຜິດຊອບ ເມື່ອມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ການບໍ່ມີຄວາມເສລີພາບຂອງສື່ມວນ ຊົນ ແລະອົງການປະຊາສັງຄົມທີ່ເປັນເອກະລາດ ຮັບປະກັນໄດ້ເລີຍວ່າ ການສໍາລາດບັງຫຼວງຈະບໍ່ຄ່ອຍໄດ້ຮັບການ ເປີດເຜີຍ.

ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທໍາ

71. ສິ່ງກົດຂວາງຕໍ່ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທໍາ ຍັງມີຫຼາຍ, ໂດຍສະເພາະຕໍ່ປະຊາຊົນຜູ້ທຸກຍາກ ແລະ ຜູ້ທີ່ຢູ່ ເຂດຊົນນະບົດ. ສິ່ງກົດຂວາງເຫຼົ່ານັ້ນປະກອບດ້ວຍການຂາດເຂີນທະນາຍຄວາມ, ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ແລະ ຄວາມຫຍຸ້ງ ຍາກໃນການເດີນທາງໄປສານ, ຄວາມຢ້ານກົວຕໍ່ຜົນສະທ້ອນທາງລົບ, ໂດຍສະເພາະ ຖ້າແມ່ນລັດຖະບານ ຫຼື ຜູ້ ທີ່ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຂອງລັດຖະບານມີສ່ວນ ແລະ ຂໍ້ຈໍາກັດໃນການຮ້ອງຟ້ອງ, ຄະນະກໍາມະການ

⁵⁵ ອົງການຢູນິເຊັບ ແລະ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ກະຊວງແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນ, “SDGs ແລະ ເດັກນ້ອຍ”, ໜ້າ 12

⁵⁶ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ສູນສະຖິຕິແຫ່ງຊາດ, "ການສໍາຫຼວດຕົວຊີ້ວັດດ້ານສັງຄົມລາວຄັ້ງທີ II", p. 57

⁵⁷ ແຜນງານ ຄວາມເຂົ້າໃຈເຖິງການເຮັດວຽກຂອງເດັກ, “ຄວາມເຂົ້າໃຈເຖິງການເຮັດວຽກຂອງເດັກ”, p. 2.

⁵⁸ ອົງການຢູນິເຊັບ ແລະ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ກະຊວງແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນ, “SDGs ແລະ ເດັກນ້ອຍ”, ໜ້າ 70.

⁵⁹ ອົງການຄວາມໂປ່ງໃສສາກົນ (Transparency International) ປະເທດລາວ: ດັດຊະນີການຮັບຮູ້ເຖິງການສໍາລາດບັງຫຼວງ ປີ 2018

ໄກ່ເກ່ຍຂຶ້ນບ້ານ ແລະ ກິນໄກ່ອື່ນໆທີ່ມີຕາມທິດສະດີ ເພື່ອຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ. ຜູ້ລາຍງານພິເສດໄດ້ຮັບລາຍງານວ່າ ການຮ້ອງທຸກ ບໍ່ຄ່ອຍຈະຄົບໜ້າສູ່ຂັ້ນສູງກວ່າລະດັບບ້ານ ຖ້າບໍ່ມີສາຍພົວພັນກັບຫົວໜ້າຜູ້ມີສິດອຳນາດ ຫຼື ການຮັບຮອງຂອງອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ສະພາແຫ່ງຊາດໄດ້ສ້າງຕັ້ງສາຍດ່ວນ ເຊິ່ງເປັນຂໍ້ລິເລີ່ມທີ່ສຳຄັນ ແຕ່ວ່າກໍຍັງບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້ຢ່າງເປັນເອກະລາດ. ສາຍດ່ວນດຳເນີນງານພຽງແຕ່ 8 ອາທິດຕໍ່ປີ ເທົ່ານັ້ນ ໃນໄລຍະກອງປະຊຸມສະໄໝສາມັນຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ ແລະ ມີໜ້າທີ່ດຳເນີນການເປັນບ່ອນຮັບເອົາຄຳຮ້ອງທຸກ ແຕ່ບໍ່ແມ່ນສະຖາບັນທີ່ມີອຳນາດໃນການສືບສວນ ແລະ ແກ້ໄຂຄຳຮ້ອງທຸກ. ສາຍດ່ວນຄວນດຳເນີນງານຕະຫຼອດປີ, ລາຍງານປະເພດຄຳຮ້ອງທຸກ ແລະ ການແກ້ໄຂຄຳຮ້ອງທຸກສູ່ສາທາລະນະ ແລະ ມີການຕິດຕາມແບບເປັນເອກະລາດ ແທນທີ່ຈະແມ່ນກະຊວງຂອງລັດຖະບານເປັນຜູ້ຕິດຕາມ.

VI. ອົງການປະຊາສັງຄົມ ເປັນຄູ່ຮ່ວມໃນການພັດທະນາ

72. ໃນຄຳຖະແຫຼງການເມື່ອສິ້ນສຸດພາລະກິດຂອງທ່ານ, ຜູ້ລາຍງານພິເສດໄດ້ອະທິບາຍຢ່າງລະອຽດກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍຄວບຄຸມທີ່ອອກແບບມາ ເພື່ອສະກັດກັ້ນ ແລະ ກົດຂວາງທຸກກິດຈະກຳຂອງອົງການປະຊາສັງຄົມທີ່ພະຍາຍາມເຮັດສິ່ງໃດໜຶ່ງທີ່ນອກເໜືອຈາກການເຮັດວຽກ ຫຼື ສະໜັບສະໜູນລັດຖະບານ. ນອກຈາກເປັນການລະເມີດພັນທະຂອງລັດຖະບານຕໍ່ສິດທິມະນຸດແລ້ວ, ນະໂຍບາຍຕ່າງໆຍັງມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຫຼາຍ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຕົນເອງຊະນະ. ຖ້າວ່າ ບໍ່ມີອົງການປະຊາສັງຄົມທີ່ເຮັດວຽກແລ້ວ, ກໍ່ບໍ່ສາມາດອອກແບບນະໂຍບາຍດ້ານສັງຄົມທີ່ມີຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ບໍ່ສາມາດໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນທີ່ຈຳເປັນ ສຳລັບນະໂຍບາຍດ້ານເສດຖະກິດແບບຕອບສະໜອງ, ຂະບວນການໂຄສະນາຕ້ານການສໍ້ລາດບັງຫຼວງກໍ່ບໍ່ສາມາດເຕີບໂຕໄດ້ ແລະ ລັດຖະບານກໍ່ບໍ່ສາມາດເກັບກ່ຽວຜົນປະໂຫຍດຈາກຂໍ້ມູນທີ່ຫຼາກຫຼາຍເພື່ອປະກອບເຂົ້າໃນການສ້າງນະໂຍບາຍ. ການສະກັດກັ້ນການຂັບເຄື່ອນກິດຈະກຳຢູ່ໃຕ້ດິນ ນຳໄປສູ່ການສະສົມຄວາມຄຽດແຄ້ນໃນໃຈ, ຕ້ອງໃຊ້ເຄື່ອງມືທີ່ບໍ່ເກີດຜົນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ, ປ່ອຍປະຜູ້ທີ່ມີຄວາມທຸກໃຈໂດຍບໍ່ມີການແກ້ໄຂ ແລະ ສະກັດກັ້ນບໍ່ໃຫ້ຄົນລາວຮຸ່ນໃໝ່ໄດ້ສະເໜີວິທີແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ເປັນສິ່ງທ້າທາຍຂອງປະເທດ. ຖ້າວ່າ ຢາກແກ້ໄຂຄວາມທຸກຍາກ ຈຳເປັນຕ້ອງມີພື້ນທີ່ຢ່າງແທ້ຈິງຂອງອົງການປະຊາສັງຄົມໃນການສິນທະນາແນວຄວາມຄິດທີ່ເຂັ້ມແຂງ, ການຍົກບັນຫາຄວາມເປັນຫ່ວງທີ່ສຳຄັນ, ການແບ່ງປັນຄວາມຮູ້ ແລະ ປະສົບການ, ການສົ່ງເສີມຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ການແກ້ໄຂການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ.

73. ລັດຖະບານ ຄວນປຶກສາຫາລື ກ່ຽວກັບວິທີຕ່າງໆໃນການດັດແກ້ດຳລັດວ່າດ້ວຍສະມາຄົມສະບັບເລກທີ 238 ໃນປີ 2017 ເພື່ອໃຫ້ອົງການປະຊາສັງຄົມສາມາດເຄື່ອນໄຫວໄດ້ຢ່າງມີຄວາມໝາຍ ແລະ ເປັນອິດສະຫຼະ. ຄວນລຶບລ້າງບັນດາຂໍ້ຫ້າມທີ່ເຄັ່ງຄັດ ໃນການເດີນທາງພາຍໃນປະເທດຂອງບັນດາສະມາຄົມທີ່ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລ, ລວມທັງຂໍ້ກຳນົດຕ່າງໆ ທີ່ພວກເຂົາຕ້ອງມີຜູ້ຕິດຕາມກວດກາຂອງລັດຖະບານ ຕິດຕາມໄປນຳຕະຫຼອດເວລາ. ອັນນີ້ກຳລັງບອກວ່າ ລັດຖະບານໄດ້ຂະຫຍາຍຂອບເວລາການຈິດທະບຽນສະມາຄົມບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລ ມາເປັນ 165 ມື້, ໃນຂະນະດຽວກັນ ກໍ່ຫຼຸດຜ່ອນຂອບເວລາໃນການສ້າງຕັ້ງບໍລິສັດຈາກ 6 ເດືອນ ເປັນໜ້ອຍກວ່າ 1 ເດືອນ⁶⁰

74. ລັດຖະບານໄດ້ດຳເນີນການແລ້ວ ໂດຍການພິຈາລະນາຢ່າງລະມັດລະວັງ ຂໍ້ສະຫຼຸບການສັງເກດການຂອງຄະນະກຳມະການສິດທິເດັກ (CRC/C/LAO/CO/3-6) ແລະ ຄະນະກຳມະການລຶບລ້າງການຈຳແນກຕໍ່ແມ່ຍິງ (CEDAW/C/LAO/CO/8-9). ລັດຖະບານ ຍັງຄວນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂໍ້ສະເໜີແນະນຳກ່ຽວຂ້ອງກັບອົງການປະຊາສັງຄົມ ທີ່ໄດ້ໃຫ້ໄວ້ໃນລະຫວ່າງ ຂະບວນການທົບທວນ ຄືນເປັນໄລຍະທົ່ວສາກົນ ຮອບວຽນທີສອງ ໃນປີ 2015 ແລະ ຂໍ້ສະຫຼຸບການສັງເກດການຂອງຄະນະກຳມະການສິດທິມະນຸດ (CCPR /C/LAO/CO/1). ລັດຖະບານຈະຢູ່ໃນສະຖາພາບທີ່ດີກວ່າ ທີ່ຈະສາມາດລາຍງານຜົນເປັນດ້ານບວກ ໃນຮອບວຽນທີ 3 ຂອງການທົບທວນເປັນໄລຍະທົ່ວສາກົນ ໃນປີ 2020.

75. ສະພາແຫ່ງຊາດ ຄວນຊອກຫາວິທີການຕ່າງໆ ເພື່ອນຳເອົາທັດສະນະຂອງອົງການປະຊາສັງຄົມເຂົ້າໃນການໂຕ້ວາທິທີ່ນັບມື້ນັບເພີ່ມຄວາມມີຊີວິດຊີວາຂຶ້ນ.

⁶⁰ ວາລະສານ ນັກເສດຖະສາດ "The Economist", “ ບົດລາຍງານຂອງປະເທດ: ມາເລເຊຍ, p. 13.

76. ໃນທີ່ສຸດ ລັດຖະບານ ກໍ່ຄວນອະນຸຍາດໃຫ້ມີການສືບສວນຢ່າງຈິງຈັງກ່ຽວກັບການຫາຍຕົວໄປຂອງທ່ານ ສິມບັດ ສິມພອນ, ຜູ້ນຳຂອງອົງການປະຊາສັງຄົມທີ່ໄດ້ຮັບການຍ້ອງຍໍຊົມເຊີຍ ເຊິ່ງມີຜູ້ພົບເຫັນຄັ້ງສຸດທ້າຍ ແມ່ນ ເມື່ອລາວເຂົ້າໄປໃນລົດຄັນໜຶ່ງ ຫຼັງຈາກຖືກບອກໃຫ້ຢຸດຢູ່ດ່ານຕໍາຫຼວດ ໃນປີ 2012.

77. ປະຊາຄົມສາກົນຕ້ອງຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ໃຫ້ຄຳປຶກສາແກ້ລັດຖະບານໃນຂົງເຂດເຫຼົ່ານັ້ນ. ການໂອ້ລົມ ສິນທະນາທີ່ໄດ້ວາງຮູບແບບໄວ້ແລ້ວບັນລຸຜົນໄດ້ພຽງເລັກນ້ອຍ ແລະ ຄວາມພະຍາຍາມຢ່າງມີດຽບຂອງ ເປົ້າໝາຍການພັດທະນາ ຄຽງຄູ່ກັບການກົດກັ້ນການສິນທະນາເຖິງສິດທິມະນຸດ ແລະ ພື້ນທີ່ຂອງອົງການປະຊາສັງຄົມ ຈະບໍ່ນຳໄປສູ່ການເຕີບໂຕແບບຍືນຍົງ, ເສດຖະກິດພາຍໃນປະເທດທີ່ເຂັ້ມແຂງ ຫຼື ສັງຄົມທີ່ມີສະເຫຼ່ຍລະ ພາບ. ຜູ້ໃຫ້ທຶນ ຄວນສະໜັບສະໜູນຂັ້ນຕອນຕ່າງໆຢ່າງໂປ່ງໃສ ເພື່ອເປີດພື້ນທີ່ຂອງອົງການປະຊາສັງຄົມ ແລະ ການໂຕ້ວາທີຂອງມວນຊົນ. ພວກເຂົາຄວນເວົ້າອອກສູ່ມວນຊົນ ເພື່ອທາລາຍຄວາມມີດຽບທີ່ຈຸ້ນວາຍທີ່ ບິ່ນອ້ອມປະເດັດບັນຫາດັ່ງກ່າວ ເພາະວ່າ ຜູ້ອື່ນບໍ່ສາມາດເຮັດແນວນັ້ນໄດ້; ການສົ່ງຂໍ້ຄວາມພຽງແຕ່ຢູ່ຫຼັງປະຕູທີ່ ບິດເທົ່ານັ້ນແມ່ນບໍ່ພຽງພໍ. ການທູດແມ່ນການກະທາແບບດຸນດ່ຽງ, ແຕ່ວ່າ ຜູ້ໃຫ້ທຶນ ຄວນຖາມວ່າຂໍ້ລິເລີ່ມຕ່າງໆ ທີ່ພວກເຂົາປະສົບຜົນສຳເລັດຈະນຳໄປສູ່ຄວາມກ້າວໜ້າໃນໄລຍະຍາວ ຫຼື ບໍ່ ຫຼືວ່າ ເປັນການຊ່ວຍປົກປັດບັນຫາ ທີ່ຍັງຄົງຄ້າງຢູ່. ພວກເຂົາຍັງສາມາດມີບົດບາດ ໃນການຕິດຕາມຂໍ້ສະເໜີແນະທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສະພາບການ ການທົບທວນເປັນໄລຍະທົ່ວສາກົນ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະຂອງບັນດາອົງການສິນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍສິດທິມະນຸດ.

VII. ຊຸມຊົນອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ແລະ ຜູ້ປະກອບການຂອງບໍລິສັດຕ່າງໆ

78. ຊຸມຊົນອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງເລິກເຊິ່ງ ໃນຄວາມພະຍາຍາມເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມທຸກຍາກ ໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນການສະໜັບສະໜູນຢ່າງມະຫາສານ ໃນ ໂຄງການຕ່າງໆທີ່ລັດຖະບານ ແລະ ອົງການປະຊາສັງຄົມຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ດ້ວຍການໃຫ້ຄຳປຶກສາແກ້ ລັດຖະບານກ່ຽວກັບການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ. ດັ່ງນັ້ນ, ການວິເຄາະທີ່ກ່າວມາເບື້ອງຕົ້ນ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນ ກ່ຽວຂ້ອງກັບວຽກງານຂອງຕົນເອງ ແລະ ຜູ້ໃຫ້ທຶນເອງກໍ່ສົ່ງເສີມການສ້າງວາລະ ແລະ ແຜນງານຕ່າງໆ ທີ່ບໍ່ເຂົ້າໃຈ ຢ່າງເຖິງຖອຍ ເຊິ່ງເປັນຜົນພາໃຫ້ເກີດໄພອັນຕະລາຍຫຼາຍ. ມັນມີທັງຄວາມຮັບຜິດຊອບ ແລະ ໂອກາດທີ່ຈະ ສົ່ງເສີມມາດຕະຖານ ແລະ ບັນທັດຖານສາກົນ ແລະ ເພື່ອປົກປ້ອງສິດທິຂອງຄົນທຸກຍາກ ແລະ ຜູ້ດ້ອຍໂອກາດ ແລະ ຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບທາງລົບຈາກບັນດາໂຄງການພັດທະນາ.

79. ບັນດາອົງການສາກົນ ຄວນຕໍ່ຕ້ານສິ່ງລ້ຽວຂ້ອງຜົນປະໂຫຍດໄລຍະສັ້ນ, ການເພີ່ມເຕີມໃສ່ໂຄຕ້າ ແລະ ການສຳເລັດໂຄງການຢ່າງເປັນທາງການ ຖ້າວ່າມັນກ່ຽວຂ້ອງກັບການຍອມຮັບເງື່ອນໄຂທີ່ມີບັນຫາເຊິ່ງເປັນຜົນ ກະທົບໃນໄລຍະຍາວ ແລະ ຄວາມຍືນຍົງ. ພວກເຂົາຄວນລະມັດລະວັງໃນວິທີການຈັດລຽງບຸລິມະສິດທີ່ໃຫ້ ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ສາຍພົວພັນທີ່ດີ ຫຼາຍກວ່າການສະໜອງການວິເຄາະທີ່ມີຄວາມໝາຍ. ການບໍ່ປະກອບຄຳຕຳນິຕິ ຊົມທີ່ເຂັ້ມແຂງ ແລະ ບໍ່ເຂົ້າຮ່ວມການສິນທະນາແບບຈິງໃຈຈະສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ປະຊາຊົນ ແລະ ລັດຖະບານລາວ. ມັນສາມາດນຳໄປສູ່ຄວາມລື່ມເຫຼວດ້ານວິໄສທັດ, ສຸມຄວາມເພິ່ງພໍໃຈໃສ່ຜິດບ່ອນດ້ວຍການ ເພີ່ມທະວີການປັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນ ແລະ ການຍົກເວັ້ນປະຊາຊົນລາວຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ອອກຈາກດ້ານສຳຄັນຕ່າງໆ ຂອງການສິນທະນາກ່ຽວກັບການພັດທະນາ.

A. ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ

80. ຜູ້ລາຍງານພິເສດໄດ້ຮັບແຈ້ງຢ່າງເປັນປະຈຳວ່າ ອົງການສະຫະປະຊາຊາດເອງ, ເຊິ່ງກົງກັນຂ້າມກັບອົງ ການຕ່າງໆຂອງຕົນ, ເປັນທີ່ຮັບຮູ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງວ່າ ເປັນການປະຕິບັດໜ້າທີ່ເປັນໄມ້ມືຂອງລັດຖະບານ, ບໍ່ໄດ້ ເປັນກະບອກສຽງໃຫ້ຜູ້ມີຄວາມສ່ຽງ, ເປັນການປ່ອຍປະລະເລີຍຕໍ່ສິດທິມະນຸດ ແລະ ໄດ້ສົ່ງເສີມພາບພົດໃນແງ່ດີ ທີ່ສຸດຂອງຜົນສຳເລັດຂອງປະເທດ, ພ້ອມກັນນັ້ນກໍ່ຫຼີກລ່ຽງບັນຫາສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ຖືວ່າ "ລະອຽດອ່ອນ". ນະໂຍບາຍທີ່ກຳໜານຂອງສະຫະປະຊາຊາດວ່າ "ເອົາສິດທິມະນຸດເປັນແນວໜ້າ" ນັ້ນ ເບິ່ງແລ້ວຄືວ່າເປັນ ນະໂຍບາຍ "ສິດທິມະນຸດຢູ່ນອກສາຍຕາ" ໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ.

81. ດ້ວຍການແຕ່ງຕັ້ງຜູ້ປະສານງານປະຈຳປະເທດ ແລະ ຜູ້ຕາງໜ້າປະຈຳປະເທດຄົນໃໝ່ຂອງ ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອການພັດທະນາ (UNDP), ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ຄວນພິຈາລະນາເຖິງວິທີ ການທີ່ສາມາດປ່ຽນແປງທັດສະນະດັ່ງກ່າວ ແລະ ມີບົດບາດທີ່ສ້າງສັນກ່ວາ ໃນການສົ່ງເສີມຄຸນຄ່າທີ່ອົງການ ແລະ

ປະເທດສະມາຊິກໄດ້ຮັບຮອງເອົາ. ກອງທຶນ ແລະ ອົງການຕ່າງໆຂອງຕົນ ຄວນຮັບປະກັນໃຫ້ມີການປະຕິບັດງານ ທີ່ສອດຄ່ອງກັບມາດຕະຖານ ແລະ ຂໍ້ແນະນຳສາກົນ, ເຊັ່ນ: ຫຼັກການຊີ້ນຳ ກ່ຽວກັບການຍົກຍ້າຍພາຍໃນປະເທດ ແລະ ຂໍ້ແນະນຳແບບສະໝັກໃຈ ກ່ຽວກັບການປົກຄອງທີ່ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການຄອບຄອງທີ່ດິນ, ການປະມົງ ແລະ ປ່າໄມ້ ໃນສະພາບການຂອງການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານແຫ່ງຊາດຂອງອົງການອາຫານ ແລະ ກະສິກຳ ຂອງ ສະຫະປະຊາຊາດ.

B. ສະຖາບັນການເງິນສາກົນ

82. ສະຖາບັນການເງິນສາກົນໄດ້ມີບົດບາດສຳຄັນ ໃນການສ້າງຮູບແບບການພັດທະນາຂອງປະເທດ. ໃນປີ 2017, ສະມາຄົມການພັດທະນາສາກົນຂອງທະນາຄານໂລກ ເປັນຜູ້ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານການພັດທະນາຢ່າງ ເປັນທາງການທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດ (76.74 ລ້ານໂດລາ), ຕໍ່ມາກໍ່ແມ່ນທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ (56.34 ລ້ານໂດລາ)⁶¹. ບັນດາໂຄງການຂອງທະນາຄານໂລກກວມເອົານະໂຍບາຍຫຼາຍຂອງເຂດ ເຊັ່ນ: ການຄຸ້ມຄອງການເງິນພາກລັດ, ທີ່ດິນ, ກະສິກຳ ແລະ ໄຟຟ້າພະລັງງານນ້ຳ ແລະ ຄາມູງໜັ້ນດ້ານການເງິນຂອງຕົນໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນໃນຊຸມປີມໍ່ໆມານີ້, ເຖິງ 130 ລ້ານໂດລາ ໃນປີ 2018 ແລະ ເປັນ 83.73 ລ້ານໂດລາໃນ 4 ເດືອນທຳອິດເທົ່ານັ້ນຂອງປີ 2019.⁶²

83. ທະນາຄານໂລກໄດ້ເປັນຜູ້ສົ່ງເສີມຢ່າງພາກພູມໃຈ ດ້ານກະແສໄຟຟ້າພະລັງນ້ຳ ໃຫ້ເປັນເສັ້ນທາງໃຈກາງ ໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ ຕັ້ງແຕ່ຊຸມປີ 1990 ເປັນຕົ້ນມາ ແລະ ຍັງສືບຕໍ່ເປັນຜູ້ເບິ່ງໂລກໃນແງ່ທີ່ອະນາຄົດ ຂອງຂະແໜງດັ່ງກ່າວ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ຄວນປັບປຸງວິທີການຂອງໂຄງການ, ຍ້ອນຄວາມລົ້ມເຫຼວຂອງ "ຕົວແບບ" ເຂື່ອນໄຟຟ້ານ້ຳເທີນ 2 ຂອງຕົນ, ເຊິ່ງຖືກວິຈານຢ່າງໜັກຈາກ ທ່ານ ໄທເຍີ ສະກູດເດີ (Thayer Scudder), ສະມາຊິກຂອງຄະນະຊ່ຽວຊານຂອງໂຄງການນ້ຳເທີນ 2⁶³, ການປະຕິບັດການແບບບໍ່ພຽງພໍຕໍ່ ນະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບການພັດທະນາໄຟຟ້າພະລັງງານນ້ຳແບບຍືນຍົງທີ່ສະໜັບສະໜູນໂດຍກຸ່ມທະນາຄານໂລກ ໃນປີ 2015 ແລະ ເຂື່ອນໄຟຟ້າເຊປຽນ-ນ້ຳນ້ອຍແຕກພັງທະລາຍ. ໂດຍທົ່ວໄປ, ທະນາຄານໂລກລັງເລໃຈທີ່ ຈະພິຈາລະນາເຖິງຂໍ້ບົກຜ່ອງທີ່ຜ່ານມາ ແລະ ໄດ້ຍອມຮັບວ່າມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍລະຫວ່າງນະໂຍບາຍ ແລະ ການປະຕິບັດຕົວຈິງ.

84. ຕ້ອງໄດ້ພິຈາລະນາຕື່ມອີກ ຕໍ່ຜົນເສຍຫາຍທີ່ຊຸມຊົນໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຈາກການບຸກເບີກທີ່ດິນ ແລະ ເຂື່ອນໄຟຟ້າ ແລະ ໂຄງການກໍ່ສ້າງພື້ນຖານໂຄງລ່າງຂະໜາດໃຫຍ່ອື່ນໆ, ພ້ອມທັງການປູກຕົ້ນໄມ້ອຸດສາຫະກຳ. ແຜນງານລົບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ ຄວນຮັບປະກັນການເຄົາລົບສິດທິຂອງບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າ ການທຶນລົງທຶນຂອງຕ່າງປະເທດມີຂຶ້ນ ໃນເງື່ອນໄຂທີ່ເປັນຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ບໍ່ ພຽງແຕ່ຕໍ່ນັກລົງທຶນເທົ່ານັ້ນ.

85. ໃນຂະນະທີ່ທະນາຄານໂລກ ເປັນຜູ້ສະໜັບສະໜູນຢ່າງກະຕືລືລົ້ນ ໃນການເປີດພື້ນທີ່ໃຫ້ແກ່ ພາກເອກະ ຊົນ, ທະນາຄານໂລກສະເໜີພຽງບໍ່ເທົ່າໃດຄຳເວົ້າກ່ຽວກັບພື້ນທີ່ຂອງອົງການປະຊາສັງຄົມ ຫຼື ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງປະຊາຊົນ.⁶⁴

⁶¹ ອົງການເພື່ອການຮ່ວມມືດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ການພັດທະນາ, “ບັນດາປະເທດທີ່ໄດ້ຮັບ ODA: ສາທາລະນະລັດປະຊາທິ ປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ”, Tableau interactive charts. ຄັດຈາກ https://public.tableau.com/views/OECDACAidataglancebyrecipient_new/Recipients?:embed=y&:display_count=yes&:showTabs=y&:toolbar=no&:showVizHome=no.

⁶² ທະນາຄານໂລກ, ໂຄງການຕ່າງໆໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນ ລາວ. ຄັດຈາກ http://projects.worldbank.org/search?lang=en&searchTerm=&countrycode_exact=LA.

⁶³ ແມ່ນ້ຳສາກົນ, “ເຂື່ອນນ້ຳເທີນ 2” . ຄັດຈາກ www.internationalrivers.org/campaigns/nam-theun-2-dam.

⁶⁴ ທະນາຄານໂລກ “ທະນາຄານໂລກ ອາຊີຕາເວັນອອກ ແລະ ປາຊີຟິກ VP ຊື່ໃຫ້ເຫັນເຖິງທຶນມະນຸດ, ການເຕີບໂຕສີຂຽວໃນ ການຍ້ຽມຢາມສປປລາວ,” ບົດຂ່າວ, ວັນທີ 1 ເດືອນເມສາປີ 2019. ຄັດຈາກ www.worldbank.org/en/news/press-release/2019/04/01/world-bank-east-asia-and-pacific-vp-highlights-human-capital-green-growth-in-visit-to-lao-pdr.

C. ຂະແໜງທຸລະກິດ

86. ບັນດາບໍລິສັດເລືອກທີ່ຈະລົງທຶນ ຫຼື ດຳເນີນທຸລະກິດໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ຮູ້ຢ່າງເຕັມທີ່ກ່ຽວກັບຄວາມເປັນຫ່ວງ ດ້ານສິດທິມະນຸດທີ່ຮ້າຍແຮງ, ການສໍ້ລາດບັງຫຼວງໃນລະດັບສູງ ແລະ ການຂາດເຂີນຊັບພະຍາກອນຕ່າງໆ ໃນການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ການບັງຄັບໃຊ້ກົດລະບຽບ. ທ່ານອາດຫວັງວ່າ ຈະໄດ້ເຫັນບາດກ້າວຢ່າງຕັ້ງໜ້າ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນບໍລິສັດແບບພະຫຸພາຄີທີ່ມີຊັບພະຍາກອນສຳຄັນ, ເພື່ອຫຼີກລ່ຽງການກໍ່ໃຫ້ເກີດ ຫຼື ຄວາມສັບສົນໃນຜົນກະທົບທີ່ບໍ່ດີດ້ານສິດທິມະນຸດ, ສອດຄ່ອງກັບຄວາມຮັບ ຜິດຊອບຂອງພວກເຂົາໃນການເຄົາລົບສິດທິມະນຸດ (ເບິ່ງA/HRC/17/31, ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ). ບັນດາບໍລິສັດ, ລວມທັງບໍລິສັດຕ່າງປະເທດທີ່ມາລົງທຶນໃນເຂດເສດຖະກິດພິເສດຂອງລາວ ຫຼື ໃນຂະແໜງໄຟຟ້າພະລັງນໍ້າ ແລະ ບໍ່ແຮ່ ຄວນມີຂະບວນການກວດສອບດ້ານສິດທິມະນຸດຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ເພື່ອກຳນົດ, ປ້ອງກັນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຕໍ່ສິດທິມະນຸດ, ພ້ອມທັງຂັ້ນຕອນ ເພື່ອແກ້ໄຂໃນບ່ອນທີ່ເໝາະສົມ. ໜ້າເສຍດາຍ, ຫຼາຍບໍລິສັດທີ່ດຳເນີນທຸລະກິດໃນປະເທດມີປະຫວັດບັນທຶກຕິດຕາມເປັນເວລາຍາວນານມາແລ້ວ ໃນທຸກຢ່າງ ຕັ້ງແຕ່ຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ຈົນເຖິງການປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍພາຍໃນປະເທດ ແລະ ກົດໝາຍສາກົນ.⁶⁵ ບັນດາບໍລິສັດ ຄວນຮ່ວມມືຢ່າງເຕັມທີ່ກັບກົນໄກການຮ້ອງທຸກ ທັງໃນລະບົບຍຸດຕິທຳ ແລະ ບໍ່ແມ່ນໃນລະບົບຍຸດຕິທຳ ໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ໃນປະເທດຂອງຕົນ ເພື່ອແກ້ໄຂການລະເມີດສິດທິມະນຸດ ແລະ ຄວາມອັນຕະລາຍອື່ນໆທີ່ຕິດພັນກັບວຽກງານຂອງພວກເຂົາ.

87. ບັນດາບໍລິສັດ ຄວນເຮັດເອກະສານໂຄງການທີ່ມີຢູ່ ໃນອິນເຕີເນັດເປັນພາສາອັງກິດ ແລະ ພາສາລາວ, ລວມທັງ ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ, ສັງຄົມ ແລະ ສິດທິມະນຸດ, ພ້ອມທັງຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຂັ້ນຕອນໃນການຊອກຫາວິທີແກ້ໄຂ ແລະ ສະຖານະພາບຂອງການຊົດເຊີຍຕໍ່ການສູນເສຍທີ່ດິນ. ບັນດາບໍລິສັດຄວນເຜີຍແຜ່ນະໂຍບາຍຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງບໍລິສັດທີ່ສອດຄ່ອງກັບສິດທິມະນຸດ.

88. ບັນດາບໍລິສັດທີ່ລົງທຶນ ແລະ ມີກິດຈະກຳຕ່າງໆທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບໂດຍກົງຕໍ່ຊຸມຊົນ ຄວນດຳເນີນການດ້ວຍຄວາມລະມັດລະວັງໃນການໃຫ້ຄຳປຶກສາ ແລະ ຂໍຄວາມຍິນຍອມທີ່ໄດ້ຮັບຂໍ້ມູນຕໍ່ກິດຈະກຳຂອງຕົນ. ພວກເຂົາຄວນນຳໃຊ້ເຄື່ອງມື, ຂໍ້ແນະນຳ ແລະ ການປະຕິບັດຕົວຈິງທີ່ດີທີ່ສຸດທີ່ມີຢູ່ ເພື່ອໃຫ້ຂໍ້ມູນຢ່າງຫ້າວຫັນ ແລະ ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ເປັນພາສາ ແລະ ຮູບແບບອັນເປັນທີ່ຕ້ອງການຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ໃຫ້ມີຕົວແທນຂອງພວກເຂົາຕໍ່ບຸກຄົນ ແລະ ເຊື່ອມໂຍງຊຸມຊົນກັບຜູ້ສະໜັບສະໜູນອິດສະຫຼະ. ການປຶກສາຫາລືກັບ ຫຼື ການຍິນຍອມຈາກຜູ້ນຳຂອງບ້ານ ບໍ່ແມ່ນສິ່ງປ່ຽນແທນໄດ້ກັບການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ, ລວມທັງ ກັບບຸກຄົນທີ່ເປັນຜູ້ດ້ອຍໂອກາດ ຫຼື ຖືກປົດປັ້ງຈາກຂະບວນການດັ່ງກ່າວ ເຊັ່ນ: ແມ່ຍິງ ແລະ ຄົນພິການ.

89. ລັດມີບົດບາດສຳຄັນໃນການຕິດຕາມກວດກາບັນດານັກລົງທຶນ ແລະ ການປະພຶດຂອງພວກເຂົາໃນສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ. ລັດ ຄວນເສີມສ້າງຂີດຄວາມສາມາດຂອງສະຖາບັນ ແລະ ຂອບກົດໝາຍ ເພື່ອແກ້ໄຂຜົນກະທົບບອກຂອບເຂດຂອງການລົງທຶນ ຫຼື ກິດຈະກຳຕ່າງໆທີ່ດຳເນີນໂດຍບໍລິສັດທີ່ຢູ່ໃນຂອບເຂດສິດອຳນາດຂອງພວກເຂົາ, ລວມທັງ ການລວມເອົາການກວດສອບ ແລະ ຂໍ້ກຳນົດໃນການແກ້ໄຂ ຂອງຫຼັກການຊື່ນຳກ່ຽວກັບທຸລະກິດ ແລະ ສິດທິມະນຸດ ເຂົ້າໃນລະດັບພາຍໃນປະເທດ ແລະ ດ້ວຍການຮັບປະກັນວ່າຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ ຈາກຄວາມເສຍຫາຍບອກຂອບເຂດ ສາມາດຊອກຫາວິທີແກ້ໄຂໃນລະບົບຍຸດຕິທຳຂອງພວກເຂົາ ແລະ ສາມາດເຂົ້າເຖິງກົນໄກທີ່ບໍ່ແມ່ນໃນລະບົບຍຸດຕິທຳ ເຊັ່ນ: ສະຖາບັນສິດທິມະນຸດແຫ່ງຊາດເປັນຕົ້ນ.

VIII. ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳເປັນບຸລິມະສິດ

90. ໃນຫຼາຍຂໍ້ສະເໜີແນະນຳທີ່ມີຢູ່ ໃນບົດລາຍງານປັດຈຸບັນ, ຜູ້ລາຍງານພິເສດຮຽກຮ້ອງໃຫ້ລັດຖະບານ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງໃຫ້ຈັດລຽງບຸລິມະສິດໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

⁶⁵ ເບິ່ງ, ຕົວຢ່າງ, ພັນທະມິດສີ່ຂ່າວອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້, “ການເບື້ອປາເປັນຄວາມກັງວົນໃຈຂອງບ້ານ ເພາະວ່າເມືອງສັງທອງສິ່ງເສີມການປະຕິບັດຕົວຈິງທີ່ດີດ້ານກະສິກຳ”, ປີ 2019. ຄັດຈາກ www.seapa.org/laos-poisoned-fish-worries-village-as-sangthong-district-promotes-good-agricultural-practices/.

- (a) ຄວນເພີ່ມທະວີການໃຊ້ຈ່າຍເຂົ້າໃນດ້ານສາທາລະນະສຸກ, ການສຶກສາ ແລະ ການພັດທະນາເດັກກ່ອນໄວ ຮຽນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ໂດຍທັນທີ. ບາດກ້າວທຳອິດແມ່ນຮັບປະກັນວ່າ ລະດັບເປົ້າໝາຍທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນ ງົບປະມານປະຈຳປີ ໄດ້ບັນລຸຜົນເປັນຈິງ. ການໃຊ້ຈ່າຍທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນດັ່ງກ່າວ ຍັງຄວນຕິດພັນກັບໂຄງການໄລຍະຍາວ ທີ່ສຳຄັນ ເພື່ອສ້າງຊັບພະຍາກອນມະນຸດທີ່ຂາດບໍ່ໄດ້ ຖ້າວ່າ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ຢາກກະຈາຍດ້ານເສດຖະກິດໃຫ້ທົ່ວເຖິງ ແລະ ເພື່ອຮັບປະກັນການເຕີບໂຕແບບຍືນຍົງ ແລະ ແບບສະເໝີພາບ;
- (b) ຖ້າວ່າ ຢາກໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດຂອງການເຕີບໂຕດ້ານເສດຖະກິດໄປເຖິງຜູ້ທຸກຍາກ, ລັດຖະບານຄວນປະເມີນ ຍຸດທະສາດຂອງຕົນຄືນໃໝ່ຢ່າງເປັນລະບົບ ເພື່ອດຶງດູດການລົງທຶນຈາກຕ່າງປະເທດ. ວິທີການທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ເຮັດໃຫ້ຄົນຊົນຊັ້ນສູງຮຸ້ນຂຶ້ນຕື່ມ, ເປັນຜົນໜ້ອຍທີ່ສຸດຕໍ່ຜູ້ທຸກຍາກ, ສ້າງວຽກເຮັດງານທຳໜ້ອຍທີ່ສຸດ ແລະ ນຳເອົາເງິນທຶນໜ້ອຍທີ່ສຸດເຂົ້າໃນງົບປະມານແຫ່ງຊາດ. ອົງປະກອບຫຼັກຂອງຍຸດທະສາດ ຄວນປະກອບມີ ດັ່ງນີ້:
- (i) ການປະເມີນຄືນໃໝ່ຍຸດທະສາດໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ, ລວມທັງ ການປະເມີນຜົນກະທົບແບບ ຮອບດ້ານ ແລະ ທົ່ວປວງຊົນ ແລະ ການວາງແຜນການທີ່ໄດ້ຮັບການບັບປຸງ ສຳລັບການປ່ຽນແປງດິນຟ້າ ອາກາດ ແລະ ໄພພິບັດໃນອະນາຄົດ;
 - (ii) ການທົບທວນຢ່າງລະອຽດກ່ຽວກັບການສຳປະທານທີ່ດິນທີ່ໄດ້ຮັບ, ການສ້າງບັນຊີທີ່ມີຄວາມ ໂປ່ງໃສຂອງທຸກຂໍ້ຕົກລົງສັນຍາດັ່ງກ່າວ ແລະ ໃຫ້ມີການປະຕິບັດຕາມໂດຍທັນທີ ຫຼື ຢຸດຕິຂໍ້ຕົກລົງ ສັນຍາຕ່າງໆທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫຼື ແບບສໍ້ລາດບັງຫຼວງ;
 - (iii) ກະຈາຍໂອກາດການລົງທຶນໃຫ້ທົ່ວເຖິງ ເພື່ອເນັ້ນໜັກ ແລະ ເປັນການສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ ໃຫ້ ແກ່ປະຊາຊົນລາວ;
 - (iv) ການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຂອງເຂດເສດຖະກິດ ພິເສດ;
 - (v) ເປີດເຜີຍຢ່າງເຕັມທີ່ ກ່ຽວກັບການຍົກເວັ້ນພາສີອາກອນທີ່ມີຢູ່;
 - (vi) ເປີດເຜີຍຢ່າງເຕັມທີ່ ກ່ຽວກັບຂອບເຂດໜີ້ສິນພາກລັດ ແຍກຕາມຜູ້ໃຫ້ກູ້ຢືມ ແລະ ໜີ້ສິນ ລວມ ທັງການຄ້າປະກັນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ;
- (c) ຄວາມໂປ່ງໃສດ້ານຂໍ້ມູນແມ່ນສ່ວນປະກອບສຳຄັນຂອງການປົກຄອງທີ່ດີ ແລະ ການກຳນົດນະໂຍບາຍທີ່ ມີຂໍ້ມູນ, ແຕ່ວ່າໃນການກຳນົດໃນປັດຈຸບັນ ຍັງມີຄວາມລັບ ແລະ ຄວາມສັບສົນ. ສິ່ງນີ້ເປັນຜົນປະໂຫຍດ ຕໍ່ພວກຄົນຊັ້ນສູງ, ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງແບບ ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ເປັນການລັບລອບຜົນປະໂຫຍດຈາກທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງ ປະຊາຊົນລາວ. ລັດຖະບານ ຄວນຮັບຮອງເອົາ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງແທ້ຈິງ ນະໂຍບາຍຄວາມໂປ່ງ ໃສແບບຮອບດ້ານ ເຊິ່ງລວມມີສະຖິຕິໃໝ່ລ້າສຸດດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ, ຂໍ້ມູນດ້ານງົບປະມານ, ໜີ້ສິນຂອງລັດຖະບານ, ຂໍ້ຕົກລົງສັນຍາໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ, ການສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະ ການຈັດສັນ ເຂດເສດຖະກິດພິເສດ;
- (d) ມີຂໍ້ບົກພ່ອງຢ່າງຮ້າຍແຮງໃນດ້ານລະບຽບກົດໝາຍ. ບໍ່ມີທະນາຍຄວາມຢ່າງພຽງພໍ, ສານປະຊາຊົນສ່ວນ ໃຫຍ່ແມ່ນການຂະຫຍາຍສາຍພັກ ແລະ ບຸກຄົນທົ່ວໄປ ໂດຍສະເລ່ຍແມ່ນປະເຊີນກັບອຸປະສັກຫຼາຍຢ່າງ ໃນການເຂົ້າເຖິງ. ທາງເລືອກໜຶ່ງ ອາດຈະແມ່ນການຄົ້ນຄວ້າການປະຕິຮູບທີ່ສຳຄັນຂອງຄະນະ ກຳມະການໄກ່ແກ່ຍຂຶ້ນບ້ານ ເພື່ອຮັບປະກັນຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ, ຄວາມເປັນທຳໃນ ຂະບວນການ ແລະ ຄວາມເປັນໄປໄດ້ຂອງການອຸທອນ. ຕ້ອງກວມເອົາການປາບປາມການສໍ້ລາດບັງຫຼວງ ຕື່ມອີກ ເຊິ່ງບໍ່ພຽງແຕ່ພວກປານ້ອຍເທົ່ານັ້ນ ແລະ ປະກອບມີການດຳເນີນຄະດີຕໍ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ລະດັບສູງທີ່ ຮັບຜິດຊອບອີກດ້ວຍ. ພຽງແຕ່ການເຄື່ອນຍ້າຍຜູ້ກະທຳຜິດໄປເຮັດວຽກອື່ນ ເປັນການສົ່ງຂໍ້ຄວາມທີ່ ສະແດງເຖິງການຍົກເວັ້ນການລົງໂທດ;
- (e) ຄວນສ້າງອົງການຕິດຕາມກວດກາ ທີ່ເປັນເອກະລາດຂຶ້ນ ສຳລັບຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ, ດ້ານສັງຄົມ ແລະ ດ້ານສິດທິມະນຸດຂອງບັນດາໂຄງການພື້ນຖານໂຄງລ່າງຂະໜາດໃຫຍ່ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ

ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ພ້ອມທັງການປູກຕົ້ນໄມ້ອຸດສາຫະກຳ, ລວມທັງ ສຳລັບປະຊາຊົນທີ່ຕ້ອງໄດ້ ຍົກຍ້າຍຈັດສັນ ແລະ ສູນເສຍທີ່ດິນແບບບໍ່ສະໝັກໃຈ;

- (f) ສະພາບການຂອງຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກເຂື່ອນເຊປຽນ-ເຊນ້ານ້ອຍແຕກ ແມ່ນບໍ່ເປັນໜ້າເພິ່ງພໍໃຈ ທີ່ສຸດ. ຕ້ອງໄດ້ເພີ່ມເງິນອຸດໜູນປະຈາເດືອນ ແລະ ຈ່າຍໃຫ້ທັນເວລາ, ຕ້ອງໄດ້ປຶກສາຫາລືຢ່າງແທ້ຈິງກັບ ຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ, ຕ້ອງຕອບສະໜອງເນື້ອທີ່ດິນທີ່ອຸດົມສົມບູນ ແລະ ມີການໃຫ້ຄຳປຶກສາ;
- (g) ບໍ່ຄວນຄວບຄຸມອົງການປະຊາສັງຄົມ. ລັດຖະບານ ຄວນຮັບຮ້ອນແກ້ໄຂບັນດາຂໍ້ຈາກັດໃນກິດຈະກຳ ຕ່າງໆຂອງອົງການປະຊາສັງຄົມ, ຢຸດຕິການແກ້ແຄ້ນຕໍ່ບົດປາໄສຢ່າງສັນຕິ ແລະ ໃຫ້ສະມາຄົມສາມາດ ຈົດທະບຽນໃນໄລຍະເວລາບໍ່ຮອດ 1 ເດືອນ ດັ່ງທີ່ເຮັດກັບພາກທຸລະກິດ. ລັດຖະບານ ຄວນສະໜອງ ຖານຂໍ້ມູນສາທາລະນະ ທີ່ຊື່ບອກເຖິງ ສິ່ງທີ່ໄດ້ດາເນີນການ ແລະ ປະຕິບັດງານ. ຄວນຢຸດຕິການເຜົາລະ ວັງຂອງລັດຖະບານກ່ຽວກັບອົງການປະຊາສັງຄົມ ແລະ ຄວນລຶບລ້າງຂໍ້ກຳນົດໃຫ້ມີຜູ້ຕິດຕາມກວດກາ ຂອງລັດຖະບານ ໃນການເດີນທາງພາຍໃນປະເທດ.

91. ການລ່ວງລະເມີດຕໍ່ສິດທິພົນລະເມືອງບໍ່ແມ່ນຜົນປະໂຫຍດຂອງຜູ້ໃດເລີຍ. ລັດຖະບານ ຄວນສະແດງ ຄວາມຫ້ວງດີ ດ້ວຍການເຊື່ອເຊີນກຸ່ມປະຕິບັດງານເພື່ອບັງຄັບໃຊ້ ຫຼື ເພື່ອສືບສວນຄະດີຕ່າງໆກ່ຽວກັບການຫາຍ ສາບສູນແບບບໍ່ສະໝັກໃຈ, ລວມທັງ ກໍລະນີຂອງທ່ານສົມບັດສົມພອນ ແລະ ລັດຖະບານ ຄວນແກ້ໄຂຄວາມ ບໍ່ຍຸຕິທຳຕໍ່ຜູ້ຖືກຄຸມຂັງໃນແຂວງເຊກອງ.

92. ຄວນປະເມີນຄືນໃໝ່ນະໂຍບາຍຕໍ່ກຸ່ມຊົນເຜົ່າສ່ວຍນ້ອຍ ເພື່ອໃຫ້ພວກເຂົາສາມາດຫຼຸດພື້ນຈາກຄວາມ ທຸກຍາກທີ່ແຜ່ຂະຫຍາຍເປັນວົງກວ້າງ ແລະ ສາມາດເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຂັ້ນພື້ນຖານ. ການປະຕິເສດບໍ່ຮັບຮູ້ວ່າ ພວກເຂົາມີຢູ່ ພຽງແຕ່ປະກອບເປັນການຍົກເວັ້ນ ແລະ ກົດຂວາງພວກເຂົາ ບໍ່ສາມາດປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການ ພັດທະນາເສດຖະກິດຂອງປະເທດ.

93. ຄຳມຸ່ງໝັ້ນຢ່າງເປັນທາງການຕໍ່ຄວາມສະເໝີພາບລະຫວ່າງຍິງ-ຊາຍ ຖືກທຳລາຍ ດ້ວຍຄວາມລຸບໂຕນ ຢ່າງເລິກເຊິ່ງໃນດ້ານການສຶກສາ, ການມີວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນດ້ານນະໂຍບາຍ. ເພື່ອສິ່ງ ສັນຍານທີ່ມີຄວາມໝາຍ ແລະ ນຳເອົາການປ່ຽນແປງຢ່າງແທ້ຈິງ, ລັດຖະບານ ຄວນໝາຍໝັ້ນວ່າຈະບິດຊອງ ຫວ່າງດ້ານການສຶກສາ ແລະ ການມີວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າ 1/3 ຂອງບັນດາເຈົ້າແຂວງ ແລະ ນາຍບ້ານ ແມ່ນແມ່ຍິງ ໃນປີ 2025.

94. ກົດໝາຍທີ່ດຶງດູດໄດ້ສະເໜີ ຄວນປົກປ້ອງສິດທິການຄອບຄອງທີ່ດິນຕາມປະເພນີ, ລວມທັງ ປະຊາຊົນຜູ້ ທີ່ເພິ່ງພາອາໄສທີ່ດິນຊຸມຊົນ ແລະ ຜູ້ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເນື້ອທີ່ດິນທີ່ຖືກກຳນົດໃຫ້ເປັນເຂດປ່າໄມ້ ແລະ ລັດຖະບານ ຄວນຮັບເອົາວິທີການຊົດເຊີຍທີ່ມີຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ສະເໝີພາບກວ່າ.

95. ປະຊາຄົມສາກົນ ຕ້ອງເພີ່ມທະວີ ການເກັບກູ້ລະເບີດທີ່ບໍ່ທັນແຕກຢ່າງຮີບດ່ວນ ແລະ ສະໜັບສະໜູນ ຜູ້ຖືກກະທົບ. ບັນດາຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາ ຄວນຄິດໄລ່ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນເອງຕໍ່ການບໍ່ມີຄວາມຄືບໜ້າທີ່ ກ່ຽວຂ້ອງກັບການລຶບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ດ້ານສິດທິມະນຸດ. ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ຄວນພິຈາລະນາ ເຖິງວິທີການທີ່ສາມາດປ່ຽນແປງຄວາມຮັບຮູ້ທີ່ວ່າ ເປັນຫຍັງອົງການຈັດຕັ້ງເຫຼວຕໍ່ການເປັນກະບອກສຽງໃຫ້ແກ່ຜູ້ ທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ, ປ່ອຍປະລະເລີຍຕໍ່ສິດທິມະນຸດ. ຜູ້ໃຫ້ເງິນກູ້ແບບພະຫຸພາຄີ ແລະ ແບບ 2 ຝ່າຍ ຄວນ ພິຈາລະນາຕື່ມອີກ ເຖິງຄວາມເສຍຫາຍທີ່ເກີດຈາກການລົງທຶນຂອງຕ່າງປະເທດ ແລະ ຮັບປະກັນວ່າ ໂຄງການ ຕ່າງໆ ນຳເອົາຜົນປະໂຫຍດສູ່ປະຊາຊົນລາວໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ.